

N. 6 Apr '20

Tot Eenheid Geroepen.

Zoo staan we dan weer aan den voor-avond van den Verkiezingsdag Wij met onze vrouwen en volwassen zonen en dochteren.

Als burgers van ons land, krachtens een individualistisch Kiesstelsel ieder voor zich, als losse korrelen zands.

Als Antirev. belijders echter organisch verbonden, als gezinnen, als één groote geestelijke familie.

Eén in geest en streven.

Eén in daad en woord!

Als één man op lijst 20.

Als één eenig man op nommer Eén.

Als één machtige eenheid, den tegenstander tegen.

Rondom één vaandel.

Onder één Leidsman en Koning.

We weten dat „éénheid macht geeft en tweedracht kracht breekt.

We kennen de roepstem: „Dat zij allen één zijn!”

We gevoelen de noodzakelijkheid dier eenheid, ook bij deze stembusworsteling.

Ook nu! Juist nu, bij de verkiezing voor onze Staten Provinciaal.

—o—

Want 't gaat om groote belangen.

En het gaat eveneens om heilige beginselen.

En tusschen die beide gaapt geen kloof, doch ook hierin is éénheid.

Die belangen zijn uitvloeisel der beginselen.

En die beginselen alleen leiden tot doorvoering van onze werkelijke belangen, zoo geestelijk als stoffelijk.

Het gaat om de keuze onzer provinciale Overheid.

Om de richting, waarin die Overheid zal sturen.

Om de keuze onzer Ged. Staten.

Om de belangen van gemeente en waterschap.

Om de autonomie onzer gemeenten

Om de ontplooiing van het particulier initiatief.

Om de stuiting van overbodige Overheidsinnemenging.

Om de rechte toepassing, naar de opvatting onzer beginselen, van subsidie-verleening, onderwijs- en armen wet, krankzinnigenverzorging, militiewet en zooveel meer.

Het gaat om het behoud der recht-sche meerderheid in onze Staten, en van het College van Gedeputeerden.

Het gaat om de keuze onzer Eerste Kamer.

En om de bestendiging van de Christelijke meerderheid.

Het is een worsteling om de handen onzer regeering te sterken.

Het is een strijd om Vrijheid en Gezag.

Het is een kamp tegen revolutionaire woeling.

En eveneens een zich ontwine aan de „dodelijke omarming van conservatisme.”

Het gaat om veel en velerlei.

Maar, boven alles: „Om Gode Woord geprezen.”

Daarom vormen we een Eenheidsfront.

Naar twee zijden. Naar twee kampen, die ons belagen.

Maar — die nochtans één zijn.

Eén — in de ontkenning van Gods Souvereiniteit.

Eén — in de verwerping van de Or-

deningen Gods, voor het Staatskundig leven.

Eén — in de fatale opvatting van den Godsdienst als privaataak.

Het zijn de kampen der „conservatieven” en die der zich noemende „democraten.”

Beide legers bestoken ons — en daarin zijn zij één: van Oud-liberaal tot Communist toe.

En die eenheid kan gepaard gaan, met een meer of min bewust persoonlijk godsdienstig leven.

Over 't hart oordeelen we niet.

En de personen onzer tegenstanders vallen we niet aan.

Maar wel hebben we steeds met ernst en kracht te wijzen op het feit, dat ze in het publieke, staatkundige leven, den godsdienst trachten te weren en bestrijden.

En daarin zijn ze allen één. Hoe ze overigens ook verschillen mogen.

Stellen wij daar dan ook onze krachtige éénheid tegenover!

En laat alle verschil over ondergeschikte punten onder ons Christen-volk bij deze stembusworsteling zijn geweerd.

Beseffen wij het, hoe onze tweedracht juist den tegenstander sterkt.

Soms vreezen we, dat zij, die den Christus der Schriften belijden, niet anders meer tot eenheid zijn te brengen, dan onder den druk der vijanden, of liever onder de slaande hand Gods.

Moge het in ons land zoover nimmer komen!

—o—

Worden wij ook in ons politieke streven, door denzelfden Geest tot Eenheid geleid, dan zal niets die eenheid vermogen te breken.

Noch zomer- noch zonnetijd!

De „stad” niet, noch het „platte-land”.

Voor „vooruitstrevend” of meer behoudend” deinken we dan niet terug.

„Arbeid” en „Kapitaal” vermoeven min iets op ons.

„Werkgever” noch „werkne-” hebben aan ons iets.

„Ontwapening” en „militai-” laten ons dan koud.

„Anti-papisme” en Gezantscha- bij den Paus” brengen ons niet uit evenwicht.

Onwrikbaar vast aaneengesmolten staan wij, rondom het aloude vaandel Zelfs de bommen uit het vijandelijk kamp opstijgende om ons te verdeelen over „vrouwenkiesrecht” spat ten sissend uiteen.

En het „Kerkelijk” vraagstuk is onder ons geen vraagstuk meer en kan hoogstens dienst doen als zevenklapper.

Maar nauw zijn de vonken gebluscht en is het geknetter gestild — of nog staan we, als één machtige phalanx, onze leiders in land, provincie en district getrouw op den voet volgend.

Ja, al zou men ons met walgenden petroleum-stank uiteen willen drijven — het zal niet gelukken.

—o—

We belijden en kennen de éénheid in Christus.

Daarom gaan we, met de onzen, met onze vrouwen en kinderen, den strijd tegen in eenigheid des geloofs, in heilige, heerlijke eenheid gekniel voor onzen Koning, om door Hem te worden gesterkt, om in Zijn kracht dan op te staan, met vurigheid van geest, en kloeken moed beziel, wetend, dat het gaat om het behoud der Christelijke grondslagen in ons Staatskundig en Maatschappelijk leven.

En wij grijpen moed, als ziende den Onzienlijke.

En wij grijpen elkander vast, geroepen als wij zijn, tot één machtige Eenheid. Voor God, Nederland en Oranje!

N. L. C. Sept '23 V. I.

Wijze van candidaatstelling

In het najaar van 1921 hebben wij in een tweetal hoofdartikelen op een andere wijze van candidaatstelling voor de Tweede Kamer aangedrongen.

Wij deden dit, enerzijds om den band tusschen de kiezers en de gekozenen en tusschen de organisaties en de Kamerleden zooveel mogelijk te versterken wat meerdere voordeelen biedt zoowel van practischen als van principieelen aard maar ook om den invloed van de kiezers te versterken en de moeilijkheden en onaangenaamheden bij de candidaatstelling te voorkomen of te verminderen, of geheel te voorkomen.

Een commissie door het Centraal Comité benoemd om de groepsindeeling te bestudeeren onderschreef voor een goed deel de geopperde bezwaren en moest toegeven, dat aan de groepsverdeling van 1918 bezwaren hadden gekleefd zoowel uit een oogpunt van territoriale verspreiding als van de geaardheid der onderscheidene tezamen gebrachte kieskringen en het karakter en de belangen der bevolking.

Het ideoal zou natuurlijk zijn dat in elken kieskring met een eigen lijst werd uitgekomen.

Waar dit echter met het oog op sommige zeer zwakke kringen niet wel mogelijk is, kwamen wij tot de volgende indeeling: een groep Helder—Haarlem; groep 's-Gravenhage—Amsterdam, groep Leeuwarden—Asen en groep 's-Hertogenbosch, Maastricht, Tilburg en Nijmegen.

In totaal dus vier groepen, terwijl de acht overige kringen n.l. Arnhem, Utrecht, Leiden, Dordrecht, Middelburg, Zwolle, Groningen en Rotterdam, althans bij de candidaatstelling geheel zelfstandig zouden kunnen handelen.

Deze gedachte werd toen door den Statenkring Leiden overgenomen en op het

in September 1921 te 's-Gravenhage gehouden Centralen Convent aanbevolen.

Het Centraal Comité ging met dit voorstel evenwel niet accoord, en op zijn voorstel werd dan ook tot de vorming van een vijftal groepen besloten, waardoor gelijk bekend Leiden aan Utrecht werd gekoppeld.

Zien we op de cijfers, dan is deze indeeling voor onze partij zeker niet ongunstig geweest.

Hoewel wij naar evenredigheid op niet meer dan 15 zetels aanspraak konden maken, werden toch, dank zij de gunstige overschotten, 16 van onze kandidaten gekozen.

Daarmede is echter de onzerzijds verdedigde gedachte niet veroordeeld.

Een nauwkeurige berekening leert toch, dat indien, zooals wij dat wenschten, niet vijf, maar twaalf afzonderlijke lijsten waren ingediend, niet 16, maar 17 A. R. leden zouden zijn gekozen.

Nu willen wij dit thans niet als argument aanvoeren en het in elk geval niet al te sterk laten wegen.

In het algemeen is het niet gewenscht dat een partij onevenredig bevoordeeld wordt en bovendien bestaat de mogelijkheid dat bij een volgende stemming, een stelsel als nu gevolgd werd, voordeliger zou blijken.

Alleen op grond van deze cijfers bestaat er dus geen reden een andere groepsin-deeling aan te bevelen.

Er zijn echter andere, en meer gewichtige argumenten aan te voeren.

Wie in de gelegenheid is geweest achter de schermen te kijken, weet hoeveel moeite het heeft gekost tot een voor alle kringen bevredigende oplossing te komen. Urenlange en dikwijls herhaalde onderhandelingen waren noodig.

Er is geschreven en gewreven, er was ontstemming hier en verstoordheid daar en tenslotte werd soms alleen overeenstemming bereikt omdat uitstel niet meer mogelijk was of het Centraal Comité eenvoudig de knoop doorhakte.

Ook in deze omgeving deden zich moeilijkheden voor.

Utrecht en Leiden werden aan elkaar geklonken.

Deze kringen zouden en moesten met een gemeenschappelijke lijst uitkomen met als resultaat: eindeloze conferenties hevige ontstemming en niet te vergeten belangrijke kosten.

Waren Leiden en Utrecht afzonderlijk opgetreden, dan zou dit alles zijn voorkomen.

De kandidaatstelling was veel rustiger en eenvoudiger verlopen, veel thans nutteloos uitgegeven geld was bespaard en veel tijd gewonnen, terwijl toch evenals nu twee kandidaten zouden zijn gekozen. Maar tegelijkertijd was dan een ander voordeel bereikt.

Een van de bezwaren tegen het tegenwoordige kiesstelsel is toch, dat de band

tusschen kiezers en gekozenen vrijwel verbroken is.

Wij kunnen niet meer spreken van „onzen afgevaardigde“.

Tot wien moet men zich in bepaalde omstandigheden richten? Is de heer Rutgers de man die voor Leiden zit of de heer de Monté verLoren?

Wie kan worden beschouwd als de afgevaardigde van Tilburg, van Dordrecht, van Den Haag of Haarlem?

114A.
Het gevolg is dat geen der Kamerleden in staat is zich in de meer speciale kringbelangen, wat toch ook niet geheel zonder kieskringen grondig te bewerken.

En omgekeerd missen de Kieskringen de gelegenheid een bepaalden kandidaat op den voorgrond te doen treden.

Wij hebben bij de Staten- en Raadsverkiezingen niet overal gelukkig gehoord.

Laten wij er ons op voorbereiden, dat in 1925 — of eerder! — de strijd niet minder zwaar zal zijn.

Meer dan ooit is het daarom noodig dat de kandidaten in de gelegenheid zijn de kieskringen grondig te bewerken.

Zoo zien we voor het door ons verdedigde stelsel niets dan voordelen.

En wij zouden dan ook den leiders van onze partij evenals de kieskringbesturen in overweging willen geven aan deze zaak thans, terwijl het nog niet telaar is, ernstig aandacht te schenken.

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid der Redactie)

Wijze van Candidaatstellen.

I.

Nu onze discussie over Art. 40 Bezoldigingsbesluit is beëindigd, kom ik tot het andere onderwerp, waarover U geschreven hebt n.l. „De wijze van kandidaatstelling voor de Tweede Kamer.“

Ik doe dit met eenige vrijmoedigheid, wijl het ditmaal wel onmogelijk mag worden geacht, dat U, wat overigens ook Uwe bedenkingen mogen zijn, mij zoudt kunnen toevoegen: „Och, lieve broeder, ge praat weer over dingen, waar ge absoluut geen verstand van hebt. Ge zijt met deze zaken nu eenmaal niet op de hoogte“, want — meer dan het vierde eener eeuw arbeidde ik in, met en voor onze Anti-rev. partij, en verteerde ik, meer dan voor mijn persoonlijkke belangen bevorderlijk was (met zoo vele andere van mijn collega's) mijn energie. Ik zeg dit niet „al roemende“, doch constateer slechts een feit.

En ik mocht dit doen, niet als gewoon lid, voor wie vaak veel verborgen blijft, doch als lid van de meer „hoogere“ deel-onzer organisatie.

Ik doe dit ook met vrijmoedigheid, wijl ik het zoo roerend eens ben met Uw eerste grondstelling dat n.l. over de wijze van kandidaatstelling algemeene ontevredenheid heerscht en niemand voldaan is over den gang van zaken: ja steeds nog overal gezocht wordt naar middelen en wegen, om allerlei „fonten“ voor de toekomst te voorkomen.

Dit is zelfs zóó gevoeld, dat op de laatst gehouden vergadering van het Bestuur van den Kieskring Leiden in 1922 door den heer P. van Nes en ondergeteekende een voorstel gedaan werd om voor deze materie een commissie te benoemen, welke een rapport over „de beste wijze van kandidaatstelling“ zou opstellen vóór weer een verkiezing aan de orde was. En hoewel later op die vergadering door den heer R. Jongeburger nog eens op dit voorstel werd geattendeerd, was de overladen agenda oorzaak, dat er toen niets van kiezen en tot nog toe is deze zaak „ter griffie gedeponed“.

Maar hiermede is dan ook alle overeenkomst onzerzijds geteekend.

En komen wij tot de vraag: „Vanwaar die algemeene onvoldaanheid?“, dan luidt ons antwoord daarop zeer verschillend.

Begrijp ik uw artikel wel en breng ik daarbij in verband, wat vroeger door U over deze materie is geschreven, dan acht U de algemeene onvoldaanheid in hoofdzaak een gevolg van twee dingen:

1e. de werking der Evenredige Vertegenwoordiging.

2e. de Groepsindeeling.

Over de eerste oorzaak schreef U vroeger al eens en de tweede was meer bepaaldelijk de hoofdinhoud van Uw laatste artikel.

Wel viel zoo tusschen de regels door ook nog te beluisteren, dat enkele andere factoren in 't spel waren — doch de twee bovengenoemde zijn dan toch de eigenlijke hoofdoorzaken van ontstemming.

Met deze gedachte nu meen ik niet te kunnen meegaan. De ervaring heeft mij geleerd, dat de oorzaken elders liggen.

Over beide kwesties eerst een enkel woord.

Indien juist was, dat de „evenredige vertegenwoordiging“ oorzaak van de onvoldaanheid is, dan volgt daaruit, dat vroeger een dergelijke ontevredenheid niet voorkwam, dat toen de kandidaatstelling tot aller genoegen en tevredenheid geschiedde.

Nu leert de historie dat dit allerminst zoo is.

De heer Wirtz heeft er in uw blad in een ander verband en op andere wijze dan ik, vroeger ook al reeds op gewezen.

Er was toen bijna geen district, waar 't alles pais en vrede was. (De uitzonderingen zijn er, om den regel te bevestigen).

Hier moest men nolens volens op een R. K. wat aanleiding tot wrijving gaf, el-

ders eischte „broedertrouw“ dat de C. H. kandidaat werd gesteund, wat vaak een onvoldane stemming veroorzaakte. En waar men z.g.n. vrij een eigen man kon kiezen, moest vooral een succes-candidaat naar voren geschoven, die al naar de omstandigheden waren, nu eens wat al te aristocratisch, dan weer te democratisch, of zelfs wel eens wat „kerkelijke“ eigenschappen moest hebben.

En zelfs daar, waar men zich eens principieel kon uitleven, werd vaak plotseling of van „hooger“ hand, of door „vertrouwelijke“ brieven, een geheel onbekend en niet gewild kandidaat ingeschoven en werd de man, die de groote massa onzer kiezers gaarne zag gecandidateerd opzij geduwd oftewel „gepasseerd“. En dat alles bij elkander, verwekte een algemeene ontevredenheid, of liever onbevredigdheid.

De in den verkiezingstijd gepubliceerde „driestarren“ van Kuiper zijn het bewijs, hoe er „gelijmd en gekramd“ „geplooid en gestreken“ moest worden — om nu van de gevoerde correspondentie maar te zwijgen.

Dat die algemeene onvoldaanheid niet zoo algemeen gezien werd, vindt m.i. zijn oorzaak in tweeërlei n.l. vooreerst, omdat vroeger het algemeen kiesrecht niet bestond, waardoor het aantal betrokkenen minder was en voorts dat het territorium van 'n district veel kleiner was dan dat van een Kieskring. Elk honderdste deeltje had genoeg aan eigen ontevredenheid en lette niet op of bekommerde zich niet om die van een ander district, wat bij de uitgebreidheid des Kieskringen geheel anders is geworden.

En nu de groepsindeeling.

Ook dat is voor de massa onzer menschen geen voldoende aanleiding voor onvoldaanheid.

Al wat U daarover schreef, is zelfs bij onze kiezers haast niet bekend, of slechts bij geruchten.

* * Pia Vota

Vrome wenschen.

Wenschen, die waarschijnlijk niet in vervulling gaan.

Daaraan dachten we, toen we vernamen van de mededeelingen in Zegwaarts Raadzaal, inzake de plannen voor een Nijverheidscursus.

Er zou 70 procent der kosten voor het Rijk komen.

Deskundigen op dat terrein hadden zulks verzekert.

Dat in onzen tijd vooral „niets bestendigs is, dan de onbestendigheid alleen, vooral bij onderwijs, was blijkbaar niet bedacht.

Terecht werd getracht, een al te hooge verwachting omtrent die 70 procent wat te temperen.

Maar — dat kwam immers slechts van den heer Chardon.

En de „deskundigheid“ dan!

Een weinig ontnuchterend zal het wel werken, als men leest, wat bij de debatten over dat Nijverheidsonderwijs is gesproken.

De Minister interpreteert het thans geldig artikel 25 waarin staat, dat subsidie „wordt“ verleend nu reeds aldus, dat dit afhankelijk is van algemeene Maatregelen van Bestuur en wil het om misverstand te voorkomen wijzigen in „kan“ subsidie verleend worden.

En dan de „bezuiniging“ verder doorvoeren door nog onderscheid te maken in Onderwijs, dat reeds gesubsidieerd wordt, dat wel bestaat doch nog zonder subsidie en dat, wat in de toekomst nog zal worden gegeven. Het laatste komt er dan 't slechtst af en daartoe behoort de Nijverheidscursus, waarvoor de heer Noordam pleitte.

Die 70 procent zal wel illusoir zijn.

„Pia Vota“ — Jammer voor de zaak waarom het gaat.

* * Christelijk Teekenen.

We ontvingen ter recensie, de prospectus van de Uitgevers-Mij. „Jachin“ over een Christelijk Teekenboek.

Uit den aard der zaak leent ons blad zich niet best voor de breedvoelige bespreking van een teekenmethode voor de Chr School, al voelen we ons persoonlijk tot een recensie op dat terrein juist aangetrokken.

Het is een teekenmethode voor de hoogste klasse, bestaande uit een 32-tal voorbeelden, ontleend aan de Bijelsche Geschiedenis.

In dit laatste komt dan het Christelijk karakter uit.

Ook op 't gebied van het teekenen, derwijs, moeten we staan naar „Verdieping en Belijning“ en steeds meer los worden van de „neutrale“ teekenmethodes.

't Doel is zeker goed, en als eerste poging daartoe te geraken is dit Chr. Teekenboek toe te juichen.

Echter een paar opmerkingen voor zoover die in een niet-vakblad op hun plaats kunnen worden geacht.

Vooreerst zijn we eenigszins huiverig een beeld van den mensch, „beeldrager Gods“ te doen teekenen vooral als we dan niet toevlucht nemen tot „Heilige“ personen (Hoogepriesters).

Voorts — waar moet men den tijd vandaan halen. Want er moet heel wat geteekend worden, om deze stof te kunnen verwerken. Als „bijwerk“ voor vlugge leerlingen kan het mischien.

En eindelijk — zit de christelijkheid toch niet alleen in de voorbeelden.

Een methode is slechts onderdeel van het Leerplan voor het vak.

En de voorbeelden (dus wat men teekent) weer een onderdeel der methode. Het principieel christelijke wordt dus slechts voor een deel bepaald door het *wat*, Veel meer beslissen de vragen, *waartoe* en *waarom* en hoe teekent men. En daarop zoeken we in deze prospectus het antwoord te vergeefs.

* * Nijverheidsonderwijs.

In de afgelopen week is het Wetsontwerp tot wijziging van de Wet op het Nijverheidsonderwijs aangenomen.

In art. 25 is „wordt“ subsidie verleend gehandhaafd en niet vervangen door „kan“ subsidie verleend worden.

Dit is dus een lichtpunt voor de bestaande inrichtingen.

Echter is uitdrukkelijk door den Minister op den voorgrond gesteld, dat hij op grond van het laatste gedeelte van dat artikel vasthoudt aan zijn interpellatie, dat de Minister ten slotte uitmaakt „of“ er werkelijk subsidie gegeven zal worden.

Daarmede wordt dat lichtpunt weer wat getemperd.

Laat ons echter hopen, dat bestaan de inrichtingen, die reeds de 70 pCt. ontvangen, die blijvend mogen genieten.

Er is echter ook een artikel aangenomen, waarin sprake is van bestaande niet-gesubsidieerde scholen en ook van nog op te richten scholen. Deze laatste ontvangen voorloopig niets.

Dat is dus voor de te stichten Nijverheidscursus hier niet bemoedigend.

Daarmede is niet gezegd, dat die cursus er niet komen kan — maar dan moet het particulier initiatief maar eens uitkomen. De Holl. Mij. van Landbouw doe eens een flinken greep in de kas en de belanghebbenden steunen dan door giften, contributies en een flink schoolgeld en ten laatste kan de gemeentekas ook een steentje bijdragen.

Komen kan die cursus zeker wel.

Wij zouden dat zeer toejuichen.

Doch, ze zal het zonder 70 pCt. van het Rijk moeten stellen.

Bij den derden Jaargang.

Feitelijk zijn we de laat.

Reeds schrijven we nummer 2, doch de vorige week „den we onze, lezers de gebruikelijke „Pinkstermeditatie“ niet onthouden.

Daarom thans nog een en een.

Zelfs zouden we het als een „pas-sied“ vervolg kunnen beschouwen.

Immers het Pinksterfeest is het feest der vernieuwing.

En als dan een nieuwe jaarkring aanbreekt, dan is daarin iets, dat opwekt ook tot nieuw leven, en tot neuen arbeid.

Maar 't Pinksterfeest is ook 't feest der Zending.

We hebben daarvoor weer allen onze offers gebracht, al naar dat God ons vermogen heeft gegeven.

En dat is goed en best.

En dat is wenschelijk en noodzakelijk.

Doch — er ligt een gevaar.

Onder „zending“ verstaan we maar al te vaak uitsluitend de Buitenland-sche Zending de Zending onder de Heidenen.

„Predikt het Evangelie, aan alle creaturen.“

Jawel, maar — „beginnende van Jeruzalem.“

„Eerst den Jood en ook den Griek.“

Wat dat zeggen wil?

Dat we het Evangelie ook en allereerst hebben uit te dragen in onze omgeving.

Of anders: Dat we niet alleen denken aan Buitenlandsche doch eveneens aan „Inwendige Zending.“

En dat we ook daarbij niet al te uitsluitend blijven staan bij „de heggen en de stegen“ bij het „gevallene en weggedrevene“ maar ook hier beginnen bij Jeruzalem, bij ons eigen huis en huisgenooten, bij onze eigene geest verwanten in den ruimsten zin des woords.

Dan wil dat zeggen, dat we ook leeren verstaan en toepassen dat de *Christelijke Pers, onze eigen pers*, ook behoort tot die „Inwendige Zending“ welke wij naar onze roeping niet hebben te verwaarloosen, doch hebben te steunen en te sterken.

Nog steeds blijft de klacht, dat velen onder ons dit nog niet voldoende inzien.

Ze sterken en steunen „neutrale en vrijzinnige“ pers, welke met dat wapen dan zich tegen ons zelve keerf.

En men klaagt dan over geestelijke inzinking.

En men wil dan de boel, die bedorven is weer opdweilen.

Het onder geloopen land moet weer droog.

Ieder moet meehelpen. School en kerk en Jeugdorganisatie.

Maar men vergeet de Hoofdkraan, dat is de ons vijandige pers af te sluiten.

En men kan met dweilen steeds op nieuw beginnen.

Herhaaldelijk is door ons en anderen op dat euvel gewezen.

Nog onlangs deed Ds. K. Schilder het in de Keref. Kerkbode van Delft op deze wijze:

"Ik heb al zoo vaak aangedrongen op wezenlijke liefde voor onze eigen pers, ook voor ons eigen Christelijk Dagblad (er weekblad voegen wij er bij, Red.) dat ik haast „schaamrood" worden zou, als ik alweer er overbinnen moet. Ik wil nog wel eens de menschen, die onze Christelijke pers links laten liggen, vragen nu eens rustig in te denken, of dat zoo blijven kan. Mogen wij ons eigen werk gaan begraven? Moet ook niet in de pers, juist in onze pers, de strijd om onze beginselen gestreden worden?

Onze pers is aan het opkomen, maar men geve haar ook de ruimte voor volledige ontwikkeling.

Beter dan klagen over dingen, die men anders zou willen zien, is het, als

der de schouders onder het gemeenschappelijk werk zet, want zoo alleen kan er iets komen van de idealen, die we dikwijls met zeer veel verzuchtingen hooren verkondigen, maar die nu eenmaal zonder aller steun en aller geld niet te verwezenlijken zijn."

Tot zoover Ds. Schilder.

Onzerzijds voegen we hieraan thans niets toe.

Het citaat spreekt duidelijk genoeg.

Slechts vragen we onzen lezers: Doet gij genoeg: Steunt ge waarlijk de Chr. pers, ook dit ons blad, door uw voorbeeld, met abonnement en advertentie, door uw woord van aanbeveling bij uw kernissen?

Wij zetten in de kracht Gods, onzen taak weer voort.

Gedurende den tweeden jaargang, dank zij de activiteit van medewerkers en uitgever, verschenen we vooral den laatsten tijd, bijna geregeld met Bijvoegsel: Ons „finantieel Overzicht" gaf ons een nieuwe rubriek, welke we voorheen misten.

Zelfs plaatsten we eenmaal, bij wijze van proef, een „feuilleton."

We wenschen voort te gaan op den weg der meerdere volmaking.

We danken voor medewerking onzen „medewerkers" in den ruimsten zin.

En we bieden excuus aan voor alle gebreken en onvolkomenheden, welke onzen arbeid, bij schrijvers, zettters drukker en expeditie zijn voorgekomen.

Om dan onder den zegen Gods, nog tot verderen zegen te zijn, ook in dezen nieuwen jaarkring.

alle minder aangename beschuldigingen den laatsten tijd aan het adres van dit corps gericht:

Mijn ziel is immers stil tot God.

Van Hem, wacht ik een heilrijk lot

Hij immers zal mijn Rotssteen wezen enz.

Zóó zingt geen revolutionair onderwijzerscorps. Zoo bidt geen vergadering, die geen andere idealen heeft dan veiligstelling van salaris.

Als dat corps klaagt is het — voor ieder die eerlijk toelustert — niet alleen eerst over de salarissen, doch over de verslechtering van het onderwijs, over het stukslaan van levensarbeid, over 't breken van levensidealën. Maar dit corps neemt niet de scherven op om er anderen mee te smijten, doch om eigen levenspad er mede te plaveien en met vaster tred te kunnen voortgaan.

En — hoor dan het openingswoord van Oosterlee.

„Tot de werkelijkheid."

't Is of je Colijn hoort, met zijn bekend woord: „We moeten ons weer stellen op den bodem der realiteit."

Zeker! Een klaagzang over onoordeelkundige bezuiniging welke het land millioenen zal kosten.

Een klaagzang, over het feit, dat economen paedagogische en paedagogen economische adviezen geven.

Een klaagzang over het feit, dat men onderwijs een „inproductieve uitgave" noemt, dat lasten worden opgelegd, die men zelf met geen vinger aanraakt, dat de hooggeroemde liefde voor de school wel wat bekoeld schijnt, nu die school werkelijk offers gaat vragen, van hen, die niet tot de onderwijzers behooren.

Maar ook een juichtoon.

Een juichtoon, omdat geen enkele wetgever in staat is een bezuiniging uit te denken, op de toewijding, de liefde, de energie, den ijver en trouw der onderwijzers voor hun arbeid.

Daarop kan niet bezuinigd.

En — al kon het — de onderwijzers zouden dat niet gedoogen, al zullen ze alle andere bezuinigingen onder protest, doch gelaten dragen.

Lens sprak over Christelijke school idealen, een mooie toepassing op des voorzitters woord.

Beloond met warm applaus.

Verstond ons Christenvolk maar wat beter den geest, die dit corps bezielt, het zou vaak niet zoo smalend oordeelen.

Over huishoudelijke zaken zwijgen we hier maar.

Slechts zij aangestipt, dat bij de behandeling der Acte van Benoeming en Instructie, heftig verdedigd werd de rechten van . . . den onderwijzer? Mis lezer, de rechten van de besturen, zooals in een vergadering van schoolbesturen niet beter zou kunnen geschieden. En dit ging niet uit van enkele achteraf wonende vergrijpsde broeders, van oude voorttrekkers, doch van jonge mannen uit Amsterdam. Zóó zelfs, dat het Hoofdbestuur zich

genoodzaakt zag er aan te herinneren dat er ook nog onderwijzers in een school waren.

Medegedeeld werd den uitslag van de verkiezing van een lid van het Hoofdbestuur in de vacature Hobma. Van de 948 stemmen verkreeg de heer H. Nieuwenhuysen te Zegwaart er 608. Hij werd uitgenoodigd op het podium zitting te nemen gefeliciteerd, welkom geheeten en er bij bepaald, dat hij geklommen was op de hoogste sport van leiding van dit corps, d.w.z. voor dienaar bij uitnemendheid.

Met dank voor de vriendelijke wenschen en in hem gesteld vertrouwen nam hij zitting.

Dr. van der Spek oordeelde over „Zielkunde en de schoolpraktijk" een mooi stuk werk naar vorm en inhoud, doch helaas — zal er in de schoolpraktijk, zooals die in de toekomst dreigt te worden, niet veel van kunnen komen.

Ook België en Duitschland lieten hunne stemmen hooren. En dit corps ging weer huiswaarts.

Gesterkt tot den arbeid.

En — de broederen gezien hebbende, grepen zij moed.

* * Vereen van Chr. Onderw. en Onderwijzeressen in Nederlanden Overzeesche Bezittingen.

Het „Nieuws voor Zoetermeer en Zegwaart" geeft het volgende te lezen:

„De heer H. Nieuwenhuysen alhier is gekozen tot lid van het Hoofdbestuur van de „Vereen. voor Chr. Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en Overzeesche Bezittingen."

Deze vereeniging bestaat dit jaar juist 70 jaar en is de grootste Organisatie der Chr. Onderwijzers. Ze is het lichaam waarmede van officieele zijde het meest wordt gerekend. Ze telt bijna 5000 leden en heeft een Hoofdbestuur van 9 personen, waarvan er 5 gekozen worden door en voor een gedeelte van het land (districten) en 4 door en voor het geheele land. Onder de laatsten was een vacature ontstaan, door de verplichte aftreding van den heer J. Hobma, Hoofd eener school te Utrecht, in welke vacature thans is voorzien door de verkiezing van den heer H. Nieuwenhuysen. Dit Hoofdbestuur bestaat meestal uitsluitend uit Hoofden van gewone en Mulo scholen, schooltoezicht en directeuren van kweekscholen. Gedurende de 70 jaren, kwam er slechts 2 maal een onderwijzer in, doch uit de groote steden. Dit is de eerste maal, dat een onderwijzer van een dorp in dat Bestuur zitting neemt. Gezien de tegenwoordige toestanden bij het Onderwijs en de donkere toekomst is het zeker een gewichtige en zeer verantwoordelijke post."

Tot zoover „Het Nieuws."

Om begrijpelijke redenen hebben wij niets aan dit bericht toe te voegen.

21 Juni '94

Te Arnhem vergaderde in Musus Sacrum de Vereen. voor Chr. Onderwijzers in Nederland en Overzeesche Bezittingen.

Op 9 Juni had een bidstond plaats, welke de rechte geestelijke stemming bracht.

Op 10 Juni begon de Alg. vergadering onder leiding van den heer P. Oosterlee. Reeds de inzet weerspreekt

moet zich meer leeren
ougen voor den hoogen God.

Alleen, wie dat tot uitgangspunt
heeft kan ons tot meedoen verwekken.

Alle andere wegen loopen uit op
lwaasheid, ja zijn de verdwazing
zelve.

** Verdwazing IV.

In I spraken de Zevenhuizensche
Raadsleden in hun Schoonhovensch
verslag.

In II kwamen hun geestverwanten
aan 't woord met precies tegenover-
gestelde meningen.

In III gaven we onze eigen beschu-
wing over die „ontwapenings-manie.“

We willen daar nog aan toevoegen
dat in de afgelopen week het debat
tusschen prof. v. Embden en Generaal
Snijders weder bewijs oplevert voor
't geen wij betoogden.

Heel die „vredes-bende“ daar in
den Dierentuin was gevaarlijk oor-
logszuchtig.

En het liberale Handelsblad schreef
dan ook terecht, dat als die men-
schen wapens hadden gehad, er for-
meel zou zijn gevochten.

We wijzen ook nog even op het
protocol van Genève, dat voor zoo-
ver het de Ontwapening betreft wel
is aangenomen, doch, dat nu nog iede-
re regeering afzonderlijk zal uitma-
ken of ze het zullen teekenen. En
onze regeering, zal het als andere
eerst behoorlijk in studie nemen, ter-
wijl de Engesche regeeringsmannen
reeds hebben verklaard, dat het op
verschillende punten zal moeten wor-
den gewijzigd, eer er van instemming
van Engeland sprake kan zijn. En dat
als allen geteekend hebben *er nog
geen ontwapening is*, doch de zaak
dan op een *ontwapeningscongres* zal
worden behandeld.

Precies zooals we zeiden. Men zal
de zaak in studie nemen.

En eindelijk wijst de practijk uit,
dat we er nog lang niet zijn, wijl En-
geland geweigerd heeft zijn troepen
uit Egypte terug te nemen en niet ge-
noeg waarborgen ziet in de bewaking
van het Suez-kanaal door den Volken
bond.

En eindelijk, dat er practisch niets
van komt, zoo lang Duitschland en
Rusland om welke redenen dan ook,
niet mogen of niet willen meezingen
in het Volkenbond-koor.

En nu Jesaja!

Maar — 't spijt ons — doch het
moet, wij kunnen dat beroep op Je-
saja niet aanvaarden.

Aangenomen, dat Jesaja bedoeld
heeft, wat de heer v. R. bedoelt —

at zoo *niet* is, dan nog moeten wij
een beroep op Jesaja, van die zijde
wraken en kunnen het niet anders
signaleeren als *moreel ongeoorloofd*.

Zij, die de vrijzinnige gedachten of
misschien nog verder gaan, zijn toe-
gedaan, zij, die in ieder geval de god-
delijke inspiratie ontkennen, op den
Bijbel allerlei aanmerkingen maken,
dat Woord Gods niet aanvaarden als
regel voor geloof en leven, missen het
recht, zich op dat Woord te beroepen.

Wie „bewijst“ nu iets met een fa-
belboek.

Geldt dit reeds in 't algemeen, nog
sterker komt dit bij een beroep op Je-
saja.

Heel dit profetisch boek is voor
„vrijzinnigen“ onzin, wijl men de
„profetie“ niet aanvaardt.

Een boek, waarin iemand 200 jaren
voor zijn bestaan (Cyrus) wordt ge-
noemd, kan natuurlijk niet „echt zijn“,
berust op fantasie, of moet de schrij-
ver, op zijn minst genomen 200 jaren
later geleefd hebben, m. a. w., kan Je-
saja niet zijn.

Zoo beredeneerden Duitsche theo-
logen het en zoo hebben ze dit liedekje
in ons land nagezongen.

Of Dr. A. Rutgers het in zijn „De
echtheid van Jesaja“ al anders be-
wees, en of prof. Keil, in zijn „Ein-
leitung“ het tegenbewijs leverde, het
hielp niet omdat van die zijde nu een-
maal geen kennis wordt genomen van
de geschriften der tegenstanders.

Welnu, menschen, die in welke va-
riatie dan ook dat Bijbel-critiek-lie-
deke meezingen, *missen het recht* zich
op Jesaja te beroepen.

Tot zoover de algemeene beschou-
wing.

En wat nu betreft Jesaja 2 : 4 door
den heer v. R. aangehaald „En zij zul-
len hunne zwaarden staan tot spaden
en hunne spiesen tot sikkelen enz.“
constateeren wij vast dat de heer v. R.
van heel deze tekst niet het minste
begrijpt.

't Is niet klaar met een tekst te
pakken?

Bewijs?

We zullen de „vrome“ Joël het
woord geven, om precies het tegendeel
te zeggen: „Slaat uw spaden tot
zwaarden en uw sikkelen tot spiesen.“

De zwakke zeggen: Ik ben een held“
Joël 3 : 10).

Wat zeggen de heeren daar nu van?
Willen ze er vast eens over den-
ken?

De oplossing is niet: Dat is een van
tegenstrijdigheden in den Bijbel.
e zijn er niet. Zelfs geen schijnbare.
In God is geen tegenstrijdigheid en
s ook niet in Zijn Openbaring, dat
Zijn Heilig Woord.

** Verdwazing V.

Wat bedoelt Jesaja, als hij schrijft:
„En zij zullen hunne zwaarden slaan
tot spaden en hunne spiesen tot sikk-
len; het eene volk zal tegen het ande-
re volk geen zwaard opheffen en zij
zullen geen krijg meer leeren.“

Om dit te verstaan, moet men heel
den inhoud der eerste hoofdstukken in
zijn strekking doorzien.

Jesaja profeteerde over Juda en Je-
ruzalem in de dagen van Uzziā, Jo-
tham, Achaz en Hiskia. Onder Uzziā
en Jotham was de godsdienst in verval
geraakt en nam de weelde toe, onder
Achaz maakte de afgodendienst groo-
te vorderingen. Het woord van den
profeet vond geen ingang. De geeste-
lijke toestand was zoo ernstig krank,
dat de Heere hem zelfs verbood langer
voor het volk te mogen pleiten. Eerst
onder Hiskia werd weer eenigermate
naar den profeet geluisterd. Het boek
bevat een reeks „gerichten“ en profe-
tieden omtrent het volk Gods en zijn
vijanden, Assyrië, Babel, Moab enz.

Na eerst in hfdst. 1, de zonden van
het volk te hebben geschetst, het te
hebben gewaarschuwd en vermaand
tot bekeering en de bedreiging, indien
het niet in Gods wegen gaat, te heb-
ben geuit en daarbij voorzegd, dat de
vijanden het zullen overheeren en het
door het *zwaard zal worden gegeten*,
verplaatst de profeet ons in het 2e
hoofdstuk, „in het laatste der dagen“
d.i. na beëindiging van dezen treurigen
tijd, na de komst van Christus, na den
ondergang der vijanden. In dien tijd nu
zal het geschieden, d.i. dus in het Rijk
van Vrede in de toekomst, dan zullen
er geen oorlogen zijn enz. Hier is profe-
tie van de toekomst onder Christus
Koningschap.

Wil men dat nu den Heilstaat op
aarde noemen, ons wel, mits niet dit
verschil, dat de heilstaat der Ontwa-
peningsmannen verwezenlijkt moet
worden zonder dat de Berg des Hee-
ren zal vastgesteld worden, zonder
zonder op te gaan naar het huis van
den God Jacobs, zonder Wet, die uit-
gaat uit Sion en zonder Woord de
Heeren uit Jeruzalem (vers 1—3) dus
zonder het Koningschap van Christus.
En dat zal niet gaan, nu niet en nooit
niet.

Eerst dan, als dat alles er zal zijn,
komt de profetie over die zwaarden
en spiesen enz.

Men ziet dus, dat het met de verdwa-
zing der tegenwoordige ontwapenaars
absoluut niets te doen heeft.

Neen, veeleer anders! We wezen
reeds op Joël 3 : 10. Krijg en zwaard
zal noodig zijn en in steeds sterker
mate.

En zonder „krijg“ te moeten staan
en „weerloos“ te zijn te midden der
vijandelijke omgeving wordt door Je-
saja beschouwd als een zeer ernstige
ramp. Hoor slechts naar Jesaja 3.

Daar worden de rampen opgesomd,
die een volk kunnen treffen: t.w. weg-
neming van brood en water, van den
profeet en rechter, van den aanzien-
lijke, den raadsman en den wijze. En
onder al die rampen wordt ook ge-
noemd het wegnemen van den held en
den krijgsman (vers 2) en den overste
van vijftig (3), m.a.w. ontbreken van
het leger of ontwapening.

't Is dus een straffe Gods, wanneer
er geen landsverdediging meer is en
hoe diep zondig is het dan niet dien
ramp eigenwillig over land en volk te
halen.

Lees 41 : 24 en 25. Daar is de oorlog een straf. Maar wie doet dit? Menschen? Och kom, Wie heeft tot een plundering en den roovers overgegeven. Is het niet de Heere? Om der zonde wil, heeft Hij de macht des oorlogs over hen uitgestort.

Dat is maar niet louter menschenwerk, dat met een congres is te niet te doen. Neen, dan moet er eerst bekeering komen.

Hoor naar hoofdstuk 3. Daar wordt de verre toekomst geschetst, den tijd vooraf gaande aan het einde, als de aarde bewogen wordt vanwege de verbolgenheid des Heeren (vers 13), de zon zal worden verduisterd (10) den tijd van verschrikking en smart (8), als de dag des Heeren komt (6), dan zal er een ruischende stem op de bergen zijn van een groot volk, van velen als uit alle Koninkrijken de Heidenen zich verzamelen als ten strijde. En dan — zegt God dan — „Ontwapening?" Hoor naar vers 4. Neen integendeel: „Zij monstert het krijgsvolk."

Merk voort op de „wachters op Jeruzalems muren" door den Heere

er zelf besteld" (62 : 6) Wat „onchristelijk" toch van den Heere!

Ja, wordt in 42 : 13 niet van God zelve gezegd, dat Hij als een Held, als een krijgsman uittrekt met groot getier den vijand tegen gaande en hem overweldigende.

De „vrome" Jesaja laat hier God zelve het tegendeel doen dan van „zwaarden spaden maken."

Of wij nu de „ontwapening" hebben belicht met heel de Schrift. Wel neen, er is nog veel meer en veel duidelijker Bijbelsch strijdmateriaal tegen deze „verdwaazing" maar wij hebben ons zelve nu maar eens uitsluitend aan Jesaja gebonden, wijl die op zoo'n onheilige wijze, in Zevenhuizen raaiszaal werd misbruikt.

Maar ten slotte veroorloven wij ons de vraag: „Is er nu in heel dien raad niemand die in staat is deze verdwaasde blaaskakerij aan den kaak te stellen en zulke menschen het zwijgen op te leggen, als zij anderen in hun heiligsie overtuiging krenken?"

**** Raadsmutatie. I.**

De heer M. Karens ontviel ons door den dood.

De heer A. Zegwaard kwam in zijn plaats en werd onlangs beëdigd.

De heer A. J. Noordam verliet de gemeente en moest vervangen worden door den heer H. Veldhuizen, van wien op dit oogenblik dat we dit schrijven nog niet bekend is, of hij het aanvaarden zal.

De heer v. Zegwaard is als publiek persoon nog een blank papier. Nooit trad hij in 't openbaar leven op den voorgrond, zoodat afwachten de boodschap blijft.

Slechts weten we, dat hij in de eerste Raadsvergadering die hij bijwoonde stemde tegen subsidie aan de Harmonieverein.

Dit zijn nieuwe klanken in het raadsconcert. Zijn voorganger stemde nimmer tegen deze subsidie.

Er moeten dus voor den heer v. Z. wel bijzondere gewichtige redenen zijn om een ander geluid te doen hooren, dan zijn voorganger, die een 20-tal jaren ervaring had. We achten dat niet tactisch.

Doch — van ernstiger beteekenis is, dat we hier accoorden hooren aanslaan die niet zuiver op Geref. Staatskredien gen grondtoon zijn gebaseerd doch veel eer daarmee in volslagen disharmonie komend op doopersch-ethische snaren gestemd zijn.

**** Raadsmutatie II.**

Het is al een tijd geleden, dat we „Raadsmutatie I" schreven, hoewel de vacatures van de heeren M. Karens en A. J. Noordam bijna gelijktijdig ontstonden.

Oorzaak is dat het zoo lang duurde al voor beslist was of de heer H. Veldhuizen zitting zou nemen en het ook n, daadwerkelijk deed.

Thans is hij reeds raadslid en maakt een paar vergaderingen mede.

Er is tusschen hem en zijn voorganger een zeer groot verschil, hoewel beiden op de lijst der Vrijheidsbonders stonden.

Was de heer Noordam een vertegenwoordiger van het oud-liberalisme, soms in wat modern democratisch gewaad, de heer Veldhuizen staat meer aan de democratische vleugel van rechts. In ieder geval niet links.

Hier hebben we de practische bevestiging wat Groen van Prinsterer reeds zeide: „Alleen als de Christen zich vergist in de partijverhoudingen, kan hij liberaal zijn."

Wij zijn overtuigd, dat dit bij kwesties die samenhangen met de Christelijke grondslagen van ons volksbestaan, duidelijk zal blijken.

**** Sprekers**

Binnenkort ontvangen de A. R. Kiesverenigingen van het Kieskringbestuur een circulaire, waarop o.m. ook vermeld wordt, dat als sprekers voor de K. V. in cursusvergadering zullen optreden, enkele heeren, die daartoe door het Centraal Comité zijn aangezocht, n.l. de heeren W. Warnaar en A. Warnaar te Sassenheim, R. Zuidema te Leiden, P. van Nes te Bodegroven en H. Nieuwenhuysen te Zegwaard. Met nog een drietal worden onderhandelingen gevoerd. De K. V. kunnen een onderwerp kiezen, wat zij gaarne behandeld zagen als: Defensie, Financiële politiek, Parlementaire Geschiedenis der laatste jaren enz. Het Kieskringbestuur hoopt thans betere resultaten te bereiken, dan een vorige gelegenheid, nu het Centraal Comité zelf deze sprekers heeft aangewezen.

**** Onderwijskwesties.**

Twee kwesties inzake onderwijs zijn hier aan de orde geweest. De eerste in gecombineerde vergadering der beide raden, de andere alleen in Zoetermeer.

De eerste betrof de benoeming van hoventallig personeel aan de Openbare School.

Daartoe werd niet overgegaan, mede op grond van de mededeeling, dat dan in alle 3 de bijz. scholen ook een overcomplete onderwijzer zou moeten worden benoemd als hij verlangd werd.

Deze mededeeling was onjuist.

Dit mag slechts aan gelijksoortige scholen geschieden „op dezelfde gronden" als aan de O. L. school, d.w.z. 't leerlingental voor elke onderwijzer moet gelijk zijn. We hebben daar vroeger reeds op gewezen.

Deze zaak is geregeld bij art. 100. En de berekening wordt gevolgd die bij de behandeling in de Tweede Kamer, door den heer Gerhard is aangegeven. De meening, dat die berekening slechts betrekking heeft op een complex van O. S. is nog nooit ergens verdedigd geworden. 't Zou wel een mooie uitzonderingspositie voor de Bijz. scholen ten plattelande zijn, waar gewoonlijk slechts 1 openbare school is. Bovendien staat er: „Indien in een gemeente aan een openbare school — meer niet. Er staat niet: aan een openbare school behoorende tot of deel uitmakende van een complex of iets dergelijks."

Op grond van de te volgen berekening komt het ons ongelooflijk voor, dat aan 3 bijz. scholen een leerkracht zou moeten worden betaald. Wordt loor het Departement een andere lezing gegeven, dan is dit een nieuwe ergissing, gevoegd bij reeds meerder bekende.

**** Speelplaats**

De tweede onderwijskwestie betreft de vernieuwing van de speelplaats der R. K. Jongensschool.

In ons raadsverslag schreven we reeds, dat het critieke punt, waar het feitelijk om gaat niet is genoemd. Dit is de allesbeheerschende vraag of aan een school onderwijs wordt gegeven in vak j of lichamelijke oefeningen. Natuurlijk officieel, d.w.z. opgenomen in het leerplan en vermeld op het rooster. Is dat het geval, dan is de zaak gezond. Zoo niet, dan is er geen recht om de kosten door de gemeente vergoed te krijgen. Bij het Kon. besluit van 29 Maart 1923 no. 25 is aldus beslist en hierop is niet teruggekomen.

Eigenaardig is echter, dat de heer W. precies hetzelfde doet als het Bestuur. Hij wenschte Warbaar, maar dan moest er toch ook een uitvallen. Wie? En waarom?

Dat het kringbestuur 9 nieuwe namen gaf, ligt volkomen in de lijn van wat onzerzijds altijd is verdedigd, n.l. groepslijsten. Nu heeft het Bestuur de nationale lijst nog zooveel mogelijk op een groepslijst voor onze K. V. willen doen naderen, door een paar mensen er op te plaatsen, die bekendheid onder ons hebben. En het is alleen de overweging geweest voor eigen kring niet te veel eischend te willen zijn, die de uitvoering dezer gedachte heeft tegengehouden. Anders was er behalve Warbaar en van Nes, nog wel een derde op de hoofdljst geplaatst.

En eindelijk, waarom deze afgevoerde broeders ten minste niet op de bijlijst gebracht?

Vooreerst heeft het C. C. dat ook niet gedaan. In het advies had er op gewezen kunnen worden, dat er wellicht kans was, dat de laagst geplaatste heeren daar zouden uitvallen, of de beide nieuwelingen niet overal in aanmerking zouden komen, doch dat ze dan in ieder geval gewenschte namen op de bijlijst waren. Doch dat geschiedde niet.

En begrijpt de heer W. nu heusch niet, dat dit met mannen als de afgevoerden niet gaat. Zooiets als: „Nu ja, voor figurant of plaatsvervanger in een nooit te bereiken toekomst kunnen we u nog wel gebruiken“. Dat gaat eenvoudig niet. Voor deze mensen, die een belangrijke plaats hebben bekleed en land en partij goede diensten hebben bewezen, geldt eenvoudig: „Alles of niets.“ Een behoorlijke plaats op de hoofdljst, minstens boven Leenstra en Heukels — of — in 't geheel niet, ook op geen bijlijst. Heusch, ons advies was niet oppervlakkig, maar weloverwogen.

Met dank voor de plaatsing,

H. NIEUWENHUIJZEN.

Zegwaart, 2 Maart 1925.

INGEZONDEN.

(Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.)

Geachte Redacteur,

Mag ik even antwoorden op het laatste ingezonden stuk van den heer v. W.?

Ik dank den heer v. W. vriendelijk voor de attentie, welke hij aan mijn schrijven heeft gewijd.

Dat het mij blijkens het antwoord, niet gelukt is de heer v. W. te doen gevoelen, dat ik de zaak in kwestie „ernstig“ nam, zal wel aan mij liggen.

Ik geloof niet, dat de heer v. W. mijn schrijven au serieux heeft genomen. Anders begrijp ik althans toon en inhoud van zijn antwoord niet.

Toch verheugt het mij, dat al vast dit resultaat verkregen is, dat vergaderen op de door den heer v. W. gestelde data onmogelijk was.

Nu noemt mijn geachte tegenstander de laatste helft Jan. Maar daa ging het niet over. Ik hoop echter, duidelijk te zijn, als ik zeg, dat dit ook niet ging, omdat er toen nog geen advies C.C. was.

Dezen allesbeheerschenden factor schakelt de heer v. W. eenvoudig maar uit. En dat is juist de eenige oorzaak van vertraging geweest. Plan was reeds in Dec. te vergaderen. Daarna uitstel tot driemaal toe, omdat er geen advies was. De heer v. W. verzuimt te veel zich te verplaatsen in de omstandigheden waar

in het Kieskringbestuur verkeerde.

En is het nu zoo moeilijk te gelooven, dat deze 14 mensen, waaronder er toch nog wel enkelen zijn, die het vertrouwen waardig zijn en met wijsheid weten te oordeelen, in vollen ernst er van overtuigd waren dat het niet anders kon. Moet men nu onder broeders per sé de gedachte kweken: „Deze heeren hebben niet anders gewild?“ Ik Geloof niet, dat de heer v. W. bij nader inzien dit zal kunnen vasthouden.

Dat het advies niet overal onveranderd is aanvaard, spreekt van zelf, anders was het geen advies meer. Het kieskringbestuur heeft niet de voorstelling, dat onze mensen strooppoppen zijn. Ook het advies van het C.C. is evenmin door alle Kieskr. en K. V. letterlijk aanvaard. Overal las men van afwijkingen.

De heer v. W. merkt op, dat ik laat doorschemeren, dat er iets niet in den haak was met die nommers 17, 18, 19. (Bedoeld is 15-20, want daarin zijn de veranderingen aangebracht). Daarvan is mij echter niets bekend, omdat deze zaken niet op een vergadering kunnen besproken of in de krant kunnen behandeld.

Alleen is het voor ieder duidelijk, dat bij het overleg met de Kieskr. Best. en zijn, waaruit C. C. de conclusie heeft gede C. C. een en ander moet behandeld trokken, de volgorde der ancienniteit te verbreken en mannen als Leenstra en Heukels (plaatsvervangers) nog te plaatsen boven A. Colijn en v. d. Molen.

Ieder zou dat anders verwacht hebben. Er moeten dus motieven voor geweest zijn, die het C. C. (en terecht) niet noemt. Over enkele andere uitlatingen in het schrijven van den heer v. W. zal ik maar zwijgen, als zijnde niet bevorderlijk aan een zakelijke en broederlijke discussie.

Zegwaart, 13 Maart '25.

Met dank voor de plaatsing.

H. NIEUWENHUIJZEN.

P. S. Het zich niet meer disponibel stellen voor een Kamercandidatuur door den heer J. v. d. Molen, bewijst meer dan alle tegenvoeten, dat het Kieskringbestuur juist gezien heeft.

N.

INGEZONDEN.

(Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.)

Geachte Redactie,

Mag ik even wat zeggen?

Bij voorbaat m'n dank.

U heeft in den laatsten tijd eenige beschouwingen gewijd aan het onderwijs, naar aanleiding van Dr. v. d. Vaart Smits brochure over „De Toekomst van het L. O.“

Het is niet m'n bedoeling hier over die brochure te schrijven.

Evenmin over de door u geleverde beschouwingen.

Maar ik wilde er mijn verwondering over uitspreken, dat onze vooraanstaande mannen zoo huiverig schijnen ons Chr. volk in 't algemeen en onze A.R. mensen in 't bijzonder, de nuchtere werkelijkheid voor te houden.

We zijn er de laatste jaren aan gewoon geraakt om onder de eigenschappen van een Anti-Rev. ook te rekenen, dat hij een werkelijkheidsmensch is.

Wie dat niet is, wie met de werkelijkheid niet rekt, wordt feitelijk niet meer voor volbloed en betrouwbaar A. R. aangezien.

Colijn heeft op finacieel gebied dan ook getoond, die eigenschap in bijzondere mate te bezitten.

En nu verwondert het mij zeer, dat men inzake het schoolvraagstuk met die werkelijkheid zoo mooi schuilevinkje speelt.

De groote massa onzer mensen leeft bij leuzen als: „De Vrije School“, Ouderschool“, „Openbare school aanvulling“ enz; leuzen, die allen terug zijn te brengen tot ééne algemeene: „Het Unierapport.“

Daarin ligt de wensch van onze mensen voor de oplossing der schoolzaak uitgedrukt, daarnaar gaat het begeeren onzer mensen uit.

Laat men slechts een wet maken volgens dat Unierapport — en alles is in orde.

Welnu, het komt mij gewenscht voor geachte redactie, dat onze mensen ook eens de werkelijkheid hooren.

En die werkelijkheid is, dat er nooit een oplossing volgens dat rapport komen zal en ook niet komen kan.

Misschien werkt het ietwat ontnuchterend, maar ik zie de werkelijkheid niet anders en velen met mij.

Dat wil niet zeggen, dat er niet iets gedaan kan worden in de richting van dat rapport, maar dat is heel iets anders dan een oplossing volgens dat rapport.

Zegwaart, 20 Aug. 1925.

H. NIEUWENHUIJZEN.

* * Partijdag - Colijn komt

De Kieskring Leiden organiseert 2 partijdagen.

Op 24 Juni te Leiden, voor onze omgeving niet zoo gemakkelijk te bereiken.

Op 26 Juni echter — dat is op een Vrijdag — te Gouda.

Daar gaan we allen heen, wie maar even kan.

Des middags treedt een spreker op. Wie? Dat is nog onbekend. De onderhandelingen loopen nog.

Des avonds echter komt Colijn. Tijd en plaats worden nader bekend gemaakt.

DE COUR

voor Zegwaart-Zoetermeer

(Christelijk Weekblad)

omvattende de gemeenten ZEGWAART-ZOETERMEER, BENTHUIZEN, BERKEL-RODENRIJS, BERGSCH-VOORBURG EN ZEVENHUIZEN. PIJNACKER, STOMPWIJL

INGEZONDEN STUKKEN etc. uiterlijk Woensdagavond aan het adres der Redactie te Zegwaart.

PLAATSELIJKE BERICHTEN en ADVERTENTIËN uiterlijk Donderdagavond bij den Uitgever te 's Gravenzande.

ONDER REDACTIE VAN:

H. NIEUWENHUIJSEN, Zegwaart e. a.

UITGEVER:

J. VAN DEVENTER, 's Gravenzande.

Telefoon Intere. No. 31

ONS EIGEN BLAD.

Zoo is dan bij de verschijning van dit weekblad veler wensch in vervulling gegaan: „Een eigen lokaal blad van beslist Christelijke richting voor onze omgeving.”

Daaraan bestond behoefte.

Daarnaar werd verlangd.

Daarvoor is gewerkt en geworsteld. „Nederland en Oranje” trachtte des tijds voor Zegwaart en omgeving in die behoefte te voorzien. „De Westlander” zette den arbeid voort. Doch beide organen, hoe degelijk ook geredigeerd door Ds. J. Bootsma van Loosduinen en Ds. A. H. van Minnen van 's Gravenzande, gaven voor ons niet voldoende. Het „locale” onzer omgeving kon niet tot zijn recht komen.

„De Boodschapper” voor Zevenhuizen, bracht eveneens een reeks van jaren een wekelijksche boodschap in onze gezinnen, doch kon op den duur geen stand houden en weldra boodschapte men: „De Boodschapper zal zijn boodschap niet meer doen.”

Nadien werd gepoogd ons vanuit den Haag, Rotterdam, Gouda en Leiden te „bewerken” doch zonder blijvend resultaat.

Toch beef een kleine groep verlangend naar de vervulling harer wischen uitzien, doch ook streven.

Onderhandelingen gevoerd in 1914 leverden geen resultaten, wijl juist de wereldoorlog was uitgebroken.

't Scheen, toen minder dan ooit te voren, het juiste moment te zijn.

Totdat het Gode behaagde ons een deur te openen.

Hij toch doet in Zijne wijsheid alles op den juisten tijd.

Hij komt nooit te laat en is nimmer te vroeg.

—o—

Verschillende omstandigheden in

aanmerking nemende, meenden, dat thans de tijd rijp was.

We durfden de voor ons geopende deur niet sluiten. En we gaan dan onzen arbeid aanvangen.

In de kracht Gods. Onze hulpe zij daarbij van Hem.

Dat Hij ons dan bekwame en dit werk zegene!

Onze kracht is klein, doch we mogen het voorrecht hebben den steun te ontvangen van bekwame vaste medewerkers, die jarenlang in de journalistiek geschoold zijn.

Een woord van dank aan allen, die bereidwillig waren mede te arbeiden in welke kwaliteit dan ook.

We willen in ons blad de *Christelijk Nationale* beginselen bepleiten voor Maatschappij en Staat.

Dat zijn de beginselen neergelegd in het eeuwig blijvend Woord Gods.

De beginselen des Geloofs, tegenover die van het Ongeloof.

Tegen de Revolutie-beginselen die der *Anti-Revolutie*.

De *Christelijk-Historische* grondslagen onzer Maatschappij verdedigen tegenover hen, die het Christendom verwerpend en de leidingen Gods in de historie niet achtend, naar menscheijk goëddunken Staat en Maatschappij willen vervormen of inrichten.

En we bedoelen allerminst onze Christelijke dagbladen concurrentie aan te doen. We wenschen in elk Christelijk gezin één dezer dagbladen.

Maar wijl die niet vermogen te geven, wat ons plaatselijk belang inboezemt, achten we naast die bladen in ieder huisgezin een lokaal weekblad niet overbodig.

Een weekblad, waarin onze plaatselijke christelijke levensactie op allerlei gebied, tot openbaring kan komen, kan gesterkt en gesteund.

Een weekblad met nieuwsberichten raadsverslagen, predikbeurten, Burgerlijken stand, veilingen, enz.

Ieder leeft gaarne het leven zijner gemeente mede.

We vragen daarbij echter aller steun en medewerking.

Zoowel voor den inhoud, als voor de verspreiding.

En ga het dan bij ieder, die bij dit blad betrokken is, 't zij lezer of schrijver, uitgever of verspreider, 't aller-eerst en 't allermeest ook in dit werk „om de glorie onzes Gods.”

—o—

Dat zij onder ons geen ijdele leuze geen woord zonder inhoud.

Voor wie let op den steeds grooter wordenden afval van God en Zijn Woord, wordt het immer klaarder, dat overal, op alle geoorloofde wijze, met alle bruikbare middelen, een dam dient te worden opgeworpen tegen 't doorbreken van Ongeloof en Revolutie

En daartoe diene niet slechts Kerk en Evangelisatie, niet alleen alle arbeid onder jeugd en rijpere en rijpende jeugd, maar niet minder de Christelijke Pers.

Wat dag bij dag, week aan week, jaar op jaar onze woningen binnentreedt aan blad en geschrift, oefent zeer sterken invloed.

Daardoor worden we geleid in bepaalde richting, welke voor ons moet zijn naar den levenden God.

Onze vaderen kenden het voorrecht niet, door de Pers te worden gevormd. Als weleer in Israël de profeten hun volk bijwijken onderrichten in de binnen- en buitenlandsche Staatskunde en dat volk door hun profetieën inleiden in de kennis van maatschappelijke toestanden, zoo moeten onze vaderen worden voorgelicht door „Blauwboekjes.”

Wij hebben grooter voorrecht. Onze Christelijke pers!

Gebruiken we die dan tot ons eigen heil en tot eere des Heeren!

Ook dit „ons eigen blad.”

Redactie en Uitgever.

**** F. Masselink.**

De heer Frits Masselink, geboren op 3 Jan. 1870 te Ambt-Doelichem, overleed in Eudokia te Rotterdam op 2 Mei 1922, dus op ruim 52-jarigen leeftijd.

Het stoffelijk overschot werd op het kerkhof te Zegwaart neergelegd op Vrijdag 5 Mei j.l.

Dit heengaan is een groot verlies.

Allereerst zeer zeker voor de nage-laten betrekkingen.

Man en vader in en voor zijn gezin, bij uitnemendheid.

Doch vooral een verlies voor de beide gemeenten Z. en Z.

Ruim 21 jaar vervulde hij de betrekking van gemeente-ontvanger te Zoetermeer.

En 26 jaar lang was hij kantoorhouder van het hulp post- en telegraafkantoor, dus brievengaarder.

Beide functies vervulde hij met groote toewijding en kennis van zaken.

En 't is vooral in de laatste functie geweest, dat hij zich bij ieder bemind maakte. Altijd vriendelijk en hulpvaardig.

Van die groote plichtsbetrachting en buitengewone beminnelijkheid kon dan ook bij de groeve worden getuigd door den burgemeester, den heer F. S. G. Bos en door Ds. G. van Duinen.

Maar — Gode zij dank! — er is ook winst! Winst voor de eeuwigheid.

Van de zekerheid des geloofs in het verzoenend bloed des Kruises was heel dit ziekbed en het sterfbed één heerlijk getuigenis.

Toci

„Courant”-organisatie.

In iedere gemeente, waar ons blad ingeburgerd moet worden hebben we noodig:

Een *Agent*, voor werving van abonné's, inning der abonnementsgelden en opneming van advertenties.

Een *correspondent*, die te zorgen heeft voor berichten enz.

Een *Verslaggever*, om alle belangrijke samenkomsten, waaronder die van den gemeenteraad te „verslaan.”

Een *Medewerker*, die tot taak heeft belangrijke gebeurtenissen en beslissingen, buitengewone toestanden enz. te toetsen aan ons beginsel en het algemeen belang, waarom onder de berichten niet de juiste plaats is, doch thuis behooren in het „leidend” gedeelte.

Natuurlijk kunnen die 4 functies ook door 3, 2 of 1 persoon worden waargenomen. Zelfs kan 1 persoon voor meer dan één gemeente optreden al is dit in 't algemeen niet gewenscht.

Voor sommige gemeenten is die organisatie in orde.

In andere plaatsen streven we naar „vervollediging.”

Men make, waar noodig, ons op geschikte en bereidwillige personen opmerkzaam.

**** Correspondentie.**

Van de Redactie. Personen, verenigingen enz. die berichten of mededeelingen, wenschen te zien gepalast, zenden deze naar den plaatselijken vertegenwoordiger of naar de redactie.

Onze berichtgevers hebben als „pers musketen” een fijnen neus — doch — hoe is 't mogelijk? — ze weten, niet alles.

Van den Uitgever. Indien belangstellenden in ons blad, bij de verspreiding mochten zijn overgeslagen, dan willen ze wel zoo vriendelijk zijn, dit verzuim niet als een „onvriendelijkheid” te beschouwen.

Even aanvragen bij agent, redactie of uitgever en de zaak is gezond.

Behoudens: „Zoolang de voorraad strekt.”

**** Toen en Nu.**

Wij herdenken in den loop dezer week, dat Groen van Prinsterer op 19 Mei 1876 het moede hoofd nederlegde.

Nog steeds vinden de vooraanstaande Chr. partijen in Groen hun eenheid terug. Hij, de geestelijke vader van allen. Geen wonder, want Groen had bij principieele beslistheid en juiste omlijning zijner denkbeelden toch een *wijs hart*.

Of liever, juist daardoor. Thans daarover niet meer. Alleen dit.

Hoe worstelde hij om met de Nederlandsche Gedachten 't hoofd boven water te houden. En bij zijn heengaan slechts één behoorlijk dagblad, onze „Standaard”, destijds echter volstrekt niet „vast geplant”.

En nu! Dag- en weekblad over het gansche land.

Groen heeft het zeker niet durven hopen, dat zelfs in Zegwaart en Zoetermeer, waar hij geen onbekende was, eenmaal, zij het ook na 46 jaren een eigen lokaal blad zou verschijnen.

**** Voor Moeder de Vrouw**

De titel van een in deze omgeving verspreid blad van de S.D.A.P. Oplage ruim 800.000 exemplaren.

Onze „Moeder de Vrouw” heeft aan dat blaadje geen behoefte.

Als ze het nog gelezen heeft, maakt ze zadelijk de volgende kantteekeningen:

1. Wat een burgerlijk-ouderwetsche titel „Moeder de Vrouw”, dat klinkt niet erg modern. Bij de S.D.A.P. schijnen de vrouwen toch ook niet veel hoger aangeschreven te worden, als bij de gesmade bourgeoisie. Huissloof — meer niet. Ook een „eere-positie?”

2. „Het Tiende Gebod.” Onze vrouwelijk religieus gevoel schijnt bij de S.D.A.P. niet veilig. Wat 'n gedicht! En niet eens „verheven”. Wat een spot! En nog niet eens „fijn.”

3. Het is de S.D.A.P. die een andere Maatschappij voorbereidt, waarin de menschen elkander helpen.” Dat klinkt heilzaam-achtig. Misschien voor de mannen? Maar voor de vrouwen vast niet. Schreef onlangs een bekende „Mevrouw” niet, dat ze gezien had, hoe in Rusland, door de nieuwe huwelijkswetgeving, de *hartstochten vrij spel* hadden? Maar voor de mannen dan? En gaven de kranten dan niet te lezen, dat de S.D.A.P. ergens in de Kamer (precies weet ik als vrouw niet hoe dat heet) beweerd heeft, dat in hun nieuwe Maatschappij niet 8, doch 16 uur zal moeten werken, desnoods met dwang.

4. „Moederschapszorg.” Ook voor ongehuwden? Daar hebben wij de Staat en de S.D.A.P. niet voor nodig. Daar zorgen wij wel een eeuw voor in de Helderingsgestichten en andere in richtingen. Ze moeten maar eens komen kijken — als ze wat van ons willen leeren.

5. „Ontwapening”. Wel mensch, je schrikt als je er aan denkt, zonder soldaten te zitten en je boeltje en kinderen op een onverwacht oogenblik onbeschermd ziet.

6. Maar „Moeder de Vrouw” moet aan 't werk, want straks komt vader thuis.

Nieuws

Nr 2 20 Mei 1922

**** „Courant” Organisatie.**

Men zende opgave van *abonné's* en *advertenties* aan den plaatselijken agent. Bij ontstentenis of onbekendheid vervoeg men zich bij den plaatselijken boekhandel of bij den Uitgever.

Berichten enz. zende men aan den plaatselijken correspondent. Bij onbekendheid of ontstentenis rechtstreeks naar de Redactie.

„Ingezonden” stukken eveneens naar het redactie-bureau.

Al wat niet van den Redacteur is, wordt met letter of teken onderscheiden. Elke vaste medewerker heeft eigen teken en werkt zelfstandig op eigen verantwoordelijkheid.

Over „ingezonden” stukken schrijven binnenkort nader.

**** Correspondentie.**

W. te B. We zullen er naar trachten. Maar... „Keulen en Aken enz.”

G. te V. Uw zaak lijkt ons niet rijp voor publiciteit. Overleg eerst met betrokken Bestuur en schrijft dan even.

Vele Briefschrijvers. Dank voor belangstelling.

NEUTRALE PERS.

„Onze Christelijke Pers moet vooruit!

Niet alleen in *dagblad* en *periodiek*. Ook in *weekblad* met *locale kleur*."

Bovenstaande uitspraken worden door „onze menschen" vrijwel unaniem aanvaard — doch veelal in *theorie*.

Komt het „in praktijk brengen" aan de orde, dan rijzen er bedenkingen, dan trachten velen aan de klem dezer uitspraken te ontkomen.

O, zeker, een blad van bepaald anti-christelijke strekking wenscht men in zijn gezin niet te dragen — al zijn ook hier zelfs nog te veelvuldige uitzonderingen.

Maar een *neutraal* blad? Wat kwaad steekt daarin?

Vooreerst bedenke men, dat neutraliteit in absoluten zin, onbestaanbaar is. Bij de z.g.n. neutrale bladen komt dat dan ook wel aan den dag.

Als het er maar op aan komt.

Als het maar gaat spannen.

Een paar voorbeelden uit den laatsten tijd.

Neem b.v. de deftige, neutrale „Nieuwe Rotterdammer" van 23 Nov. 21. Daar leest men: „Rider Haggard noemde het Britsche Wereldrijk de weldadige macht, die God Almachtig op deze aarde geschapen heeft. Daar God Almachtig deze macht eigenhandig geschapen heeft, zal vernietiging ook zonder Zijn medewerking niet kunnen plaats hebben. Moch zij (die vernietiging) werkelijk geschieden, dan zal hij zich niet daartegen verzetten en indachtig aan Job, met geestdrift den naam des Heeren loven."

Is dat nu *neutraal*?

Een ander voorbeeld.

De „Haagsche Post" heeft zich steeds aangediend als *politiek-neutraal* te willen zijn. Thans wordt die neutraliteit prijsgegeven en zal de redactie aan de lezers aanraden te stemmen op de lijst der „Onafhankelijke Kunstenaarscandidaten", waarvan de ex-vrijzinnig-democraat van Beresteijn nummer 1 is, die, naar eigen beweren, feitelijk sociaal-democraat is.

Is dat nu *neutraal*?

Trouwens het kan ook niet. De schrijvers zijn levende persoonlijkheden, wier godsdienstige of staatkundige overtuiging niet verborgen kan blijven, al wil men dat zich zelf en anderen ook doen gelooven.

De neutrale bladen doen onze christelijke actie onnoemelijk veel kwaad. Ze doen U op den langen duur verslappen. Ze houden het heilige vuur niet brandend. Ze dooven den geestdrift in den strijd om „der Vaders Erfdeel".

't Gevaar zit niet alleen in wat zulke bladen *geven*.

Veeleer in wat ze U *onthouden*.

't Laatste vooral in die bladen, welke in haar soort nog tot de beste kunnen worden gerekend.

Wij wenschen niemands overtuiging geweld aan te doen.

Onze overtuiging niemand op te dringen.

De kostelijke *geestelijke vrijheid* is just één der allereerste positief christelijke beginselen.

Maar voor onze geestverwanten in den ruimsten zin, eischen we het christelijk blad, ook het christelijk *localblad*.

Wijl men anders langzaam maar zeker „verachtert in de genade", al glijdt van het „vaste pad van Gods geboden".

Zou de algemeene geconstateerde „verslapping" en „inzinking" niet, onder meer, een gevolg zijn van het jarenlang geregeld bijhouden der neutrale pers?

In het Geref. Jongel.bl. van 21 April j.l. wordt het, zij het wat belijnd, toch niet onjuist uitgedrukt: „Wie lang onder de neutraliteit heeft gezeten verliest ten slotte het laatste overblijfseltje, dat nog aan karakter herinnert."

't Gaat daarin over *vakactie*. Maar ten opzichte van de *persactie* geldt dit evenzeer.

Bovendien is het steunen der niet-Christelijke pers, naar het schoone woord van Dr. A. Kuyper reeds in De Standaard in 1872 geschreven: een „Onverantwoordelijke Overmoed". Men zou verbaasd en ontsteld staan, indien men eens narekende, hoe groote som, ook door de geloovige christenheid, ten dienste van het ongeloof wordt gesteld *enkel langs den weg der pers*. In dagen van besmettelijke ziekte tracht men zich te beschermen doch geestelijke besmetting door lectuur steunt men. Men noemt dit *onpartijdigheid*. Maar is het niet veeleer te bestempelen met den naam van *Onverantwoordelijken Overmoed*?"

** Geen Kerkblad.

„De Courant" is geen *Kerkblad*. We handelen dus niet over allerlei dogmatische onderwerpen. Beschouwingen over Doop, Avondmaal, Driëenheid, Verkiezing van Ambtsdragers, Teksten Schriftcritiek enz. zoekt men in ons blad te vergeefs.

Wie daarin belang stelt kan zijn hart ophalen in een *Kerkblad*.

Er is keuze te over.

** Ook niet Kerkelijk.

Ons blad is ook geen *Kerkelijk* blad. Het gaat niet van een bepaalde kerk uit, staat onder geen toezicht, van en trad in geenerlei verband met een Kerk.

Voor zoover het pas geeft, komt het op voor de Organische Kerk, voor

de ééne algemeene christelijke Kerk.

Het neemt op, wat van belang kan zijn voor de lezers van onderscheidene kerkgroepen.

Mits de gegevens ons daartoe worden verstrekt.

Indien, b.v., van een der kerken de Predikbeurten worden gemist, ligt dit niet aan ons, noch aan onze correspondenten, maar is dan een gevolg van gebrek aan „medewerksaamheid" der betrokken groep zelve.

** Allerminst Kerkistisch.

We zijn allerminst *kerkistisch*.

Dat is de eenzijdige opvatting, als zou alleen *eigen kerk* recht van bestaan hebben, zaligmakend zijn.

Kerkistisch is erger nog dan de opvatting van Rome op dat stuk.

Kerkisme weert wat van anderer gemeenschap is, als schadelijk uit. bestrijdt tijdig en ontijdig te pas of te onpas anderer overtuiging.

Daar doen wij niet aan mede.

** Maar wel Kerksch

Kerksch, d. w. z., dat het Kerkelijk leven iemands volle belangstelling heeft, dat, wat met onze Kerk verband houdt, in het centrum van ons leven staat; dat we er aan denken, mee bezig zijn, voor arbeiden en worstelen en de belangen er van opdragen in den gebede. Dat we getrouw ter kerk gaan en zonder noodzaak de Bediening des Woords niet verzuimen.

In dien zin kan een blad niet *kerksch* zijn.

Maar wel de lezers.

Welnu, ook van onze lezers gelde het: „*allerminst kerkistisch*" maar wel *kerksch*.

Dan bloeit van zelf ook alle christelijke actie.

Ook de Christelijke Pers.

** „Courant"-organisatie.

Nu hiermede het derde of laatste gratis-nummer verschijnt, kan het nuttig zijn dat de namen der agenten even worden bekend gemaakt:

Voor Zegwaard Jac. Stout, Molenweg; Zoetermeer J. Hoogendam, Voorweg; Berkel en Rodenrijs, A. Berg-hout; Benthuizen, J. Timmerman, veldwachter; Bleiswijk, K. Hoogeveen postkantoor; Pijnacker, W. Kuivenhoven, Kromstraat; Stompwijk-Veur, W. H. Vegt, Damlaan te Veur; Zevenhuizen, G. H. Meijer, onderwijzer.

Wie zet in Moercapelle, Nootdorp, en Voorburg zijn schouders onder dit werk? Aantreden, Broeders!

3 ** Kiezerslijsten.

Voor de komende Statenverkiezingen wordt gestemd volgens dezelfde Kiezerslijst als in 1922.

Daaruit volgt, dat niet behoeft te worden nagegaan, of er iets aan de lijst hapert — dat is te laat.

Maar wel, ga men nauwkeurig na wie verhuisd is en neme daarvoor dat zijn maatregelen, door zoo noodig overkomst te bevorderen.

Andere maatregelen zijn niet te nemen.

Men mag niet stemmen in een andere gemeente.

De desbetreffende artikelen der Kieswet 57a—j. gelden alleen voor een Kamerverkiezing en niet voor de Prov. Staten of Gemeenteraad.

** Perspolemie II.

In „Het Nieuws” van Z.-Z. van 15 Febr. komt een „ingezonden” voor van J. J. te Z., blijkens den inhoud aan ons adres gericht.

We zouden er over zwijgen, als we niet meenden, dat er misverstand rijst. En dat willen we trachten te voorkomen.

De geachte schrijver meent, dat we een debatavond krijgen. Dat hebben wij nergens in onze „Perspolemie” (no. 39) beloofd. 't Kan dus wel zijn, dat er zoo'n avond komt, maar dan niet in eerste instantie van ons uitgaand. We hebben nog te versche heugenis van de wijze, waarop wij en de heer J. Schouten indertijd behandeld zijn geworden, een handelwijze, die meer voorkomt. Zoo onlangs nog te Katwijk. Men liet beide malen onze mannen met de zaak zitten en een debater bleef weg. hoewel alles van te voren schriftelijk was vastgelegd, op verzoek der S.D.A.P. met evenveel tijd en datum naar keuze.

Maar we hebben toezegging gedaan in ons blad te polimiseeren, mits men zoo beleefd is, aan ons blad zijn bezwaren en beschuldigingen kenbaar te maken. Dat behoort tot de goede persmanieren.

En dan een juiste omlijning der beschuldiging.

Wie zegt: „A heeft gestolen” moet toch op zijn minst aangeven, *wat* gestolen is, *wanneer* en *gronden*, waarop die beschuldiging rust.

En nu is er eerst beweerd, dat (en daar ging het over) „de Openbare School is een kweekplaats van het anarchisme” (8 Dec. '22) „later heette het (23 Jan. '23) „de Openb. Sch. is de school waar de revolutie gekweekt wordt.”

Deze begrippen dekken elkander niet.

De voormannen der Socialistische en Anarchistische beweging beweren altijd, dat socialisme en anarchisme niet hetzelfde is. Eerst moet die duidelijk worden opgegeven, dat er pre-

cies over de Openb. Sch. is gegaan. Dan kan men debatteeren — eerder niet. En dan zullen we niet onze opinie geven, doch aantoonen, dat de voorstanders van de openbare school zelf die beschuldiging hebben neergeschreven.

Nu zijn er later, om z.g. strijd tusschen theorie en praktijk der anti-rev. aan te toonen, nog enkele kwesties bij gehaald, als: Militairisme, Djambi-Landsyndicaat, Cultuurstelsel.

Allemaal prachtkwestiën om aan te toonen, dat theorie en praktijk der A. R. precies op elkander klopt.

Men is niet gelukkig geweest in de keuze zijner onderwerpen.

Maar ook hier weer geldt het: „Och, wil Uw beschuldiging juist omlijnen. Alleen b.v. het woord Militairisme” noemen, is een beschuldiging, die in de lucht hangt.

Men moet aangeven wat de theorie der A.-R. is ten opzichte van de genoemde onderwerpen. Die theorie moet men aangeven uit officieele uitspraken. Voorts de practijk aangeven uit officieele handelingen en dan de conclusies trekken, dat er strijd is.

Maar we voospellen het vooruit — dat zal een heele toer worden.

Men moet dan beginnen met de theorie der A.-R. eens te bestudeeren — want aan de kennis daarvan hapert nog al iets. Wie b.v. „de liefdeleer” als grond der A. R. noemt, is geheel abuis. Dat is de grondstelling der „humaniste” (althans in theorie), die juist de scherpste tegenstanders der „calvinisten” waren.

Men zende dan een goed geharnast en gewapend tegenstander op ons af.

Een, die ons bij den eersten stoot uit het zadel licht.

Anders zouden wij het moeten doen en we maken niet gaarne zandruiers.

Plaatselijk Nieuws

3 Febr. 23 Mrt.

** Nog eens Kiezerslijsten.

Men vraagt ons, of bij de komende gemeenteraadsverkiezingen dezelfde kiezerslijsten dienst zullen doen, als die bij de verkiezing Prov. Staten.

Dit hangt af van den datum, waarop die plechtigheid zal plaats hebben en niet voor elke gemeente dezelfde zal zijn.

Heeft de verkiezing plaats vóór 15 Mei, dan wordt de nu geldige lijst gebruikt.

Moet men echter op of na 15 Mei naar de stembus, dan moet een nieuwe lijst dienst doen.

Het laatste heeft tot voordeel, dat dan alle nieuwe 25-jarige kiezers kunnen meedoen, wat in het eerste geval zou leiden tot een onbillijke uitsluiting.

Het eerste heeft vóór, dat van de nieuwe lijst geen exemplaren behoeven gedrukt of geschreven te worden voor kiesvereeningen enz. aangezien één ex. ter secretarie dan voldoende is, om aan de wet te voldoen. Practisch zal die lijst dan hoogstwaarschijnlijk niet gebruikt worden.

Dat is dus een bezuiniging.

10 Mrt '23

119

*** „Een Groot Dinc”

Aan alle die Leden ende Voorstanders van die Vereene der Jeugd naar Calvins principien te Soetermeer en de Zegwaerde!

Daer gaet een groot dinc gebeure in die dorpen. Daer sal twee santsche dagen gejubeleert worden en de gequinceleerd ende georeert met woorden van welcomste ende begroetinge ende opwekkende redenen van jeught ende jolijt ende feestelijke redenen van diepe sententiën.

Ghi vraagt, wie die hogeliken festijn vieren gaat?

Ghi! Ghi Ledekens van de Vereene der Gereformeerde Jeught, die daer woont in husekens en hoevekens alte-

mael verspreid, achter den aike en in de polderkens.

Siet, ghi zit gemeenlijk zoo stillekens, dat niemand er af wete.

Maar nu, ghi Ledekens, nu ver-saemt ghi U, met deine alt-ledekens ende huusgenooten tot grooten festijn

Want nimmer en sagt ghi zoo lustichen dageraat aaghinnen, daar ghi in Zilver getooid jubileert.

En een groot dinc zal dit festijn zijn!

Ende daar zal spreken een directoir van de queeckscholen van Utrecht, die de wortel van deze seltsame spruite is; een man van groote doctrine, geest ende vernunft.

Ende daar sullen noch anderen spreken, een gantsche menigte, die de dingskens zoo ernsthaftig seggen kunnen, dat uw herte geroerd en worde: en weder anderen, die uw doen schuddebollen en schuddebukken, wijl ghi het leutig-lusteglick ende keurig vint.

Ende daar sullen geschenken worden aangebracht ende feestgescal sal er sijn, dat de sallen daaraf daveren sal ter eere van velen, maar meest van Hem, den Schepper, die ghi gedenken sult in de dagen uwer jonckheit.

(De Heraut van den Bonde van verre nagevolgd).

** J. Waardenburg.

Een zilveren jubileum, nu eens niet van een hoog- of laaggeplaatst ambte naar of secretarie-ambtenaar.

Een zilveren jubileum, voor 25 jaren trouwe dienst als lid van het personeel van den heer A. van der Spek Roombotergrossier te Zegwaart.

Een kwart eeuw in dezelfde betrekking komt tegenwoordig haast niet meer voor. Daarom is de onderlinge trouw aan beide zijden in onzen tijd niet hecht genoeg meer.

Maar hier is 't nog zoo. Omdat aan beide zijden bij veel menschelijk gebrek, gestreefd is om te „dienen” en te „regeeren” naar Gods Woord.

Ook van deze plaats brengen we onze gelukwenschen.

Deze dag is door den patroon en diens familie tot een onvergetelijken gemaakt.

Een gouden horloge met inscriptie en ketting was het stoffelijk bewijs van waardeering, hetwelk met gulle hartelijkheid werd geschonken en met oprechte dankbaarheid werd aanvaard.

Als overal dergelijke „Boaz“-verhoudingen bestonden, zou het er heel wat beter in de maatschappij uitzien.

En de wereld moge dan smalen op onze Christelijke theorie, hier was 'n stukje Christelijke „practijk.“

Niet van één dag.

Maar van een kwarteeuw.

En we hopen, onder de gunst Gods van nog menig jaar.

**** Het gist.**

Het gist zoo hier en daar in onze gelederen.

Nu hier, dan daar hoort men er van. Dan komt de sociale, en dan weer een andere om het hoekje van de deur te kijken. De eene kwestie is van meer belang dan de andere. De eene kwestie wordt door verschillende personen van meer belang geacht dan de andere.

Maar er zijn dan toch kwesties. En als zoodanig komen ze dan ook op de vergaderingen onzer A.-R. Kiesverenigingen.

Wanneer ze dan ook maar op de vergaderingen worden gebracht.

En niet in een onder onsje worden behandeld, waar zoo licht onheilighet vuur wordt gestookt wat op het altaar der beginselen in geen geval mag worden geduld.

We stemmen toe dat er reden kan zijn tot rechtmatige klacht. Maar die klachten behoren op de vergaderingen thuis. Laat het bij verschil van inzicht daar desnoods dan maar eens waaien. Dan wordt de lucht wat gezuiverd.

Maar dat bereikt men in geen geval door kankeren onderling.

Meestal wel door openlijke samenspreking. Eerst met het bestuur. Wanneer dat geen resultaat oplevert, wat wij ons niet kunnen voorstellen, dan de kwesties op de ledenvergaderingen ter sprake gebracht.

Bij alle verschil van inzicht, en bij ieders zoeken naar opruiming van misstanden redeneere men vanuit het oogpunt der beginselen.

Geen groepsbelang voorop stellen en het beginsel daaraan dienstbaar maken.

Ook niet met een z.g. beroep op 't beginsel een deel der leden onzer verenigingen als onmondig of minderwaardig beschouwen.

Gelijk recht voor allen.

Allen den strijd aanbindend voor doorwerking der A.-R. beginselen.

In Kamers en Staten.

En ook in den Gemeenteraad.

Ook principieel „gemeentepolitiek“.

ZEGWAART-ZOETERMEER.

— Op Donderdag 1 Maart j.l. trac in het Spaarbankgebouw op, de heer G. Nieuwenhuysen van den Haag om voor de afd. Zoetermeer-Zegwaart van de Herv. Geref. Staatspartij, te spreken over het onderwerp „Alleen door 's Heeren Geest.“

De vergadering, die matig bezocht was, werd geopend met het zingen van Psalm 25 : 2 en gebed, waarna spr. een gedeelte voorleest uit Ezra 4. Spreker begint te herinneren aan Gideon, die, hoewel klein in eigen oog, toch door Gods Geest wordt tot een strijdbaar held, om Israël te verlossen. Dit voorbeeld haalt spr. aan om er op te wijzen, dat God kleine krachten toerust, tot het doen van groote daden en brengt dit beeld over op het politieke leven.

De leiders der groote Antirev. en Chr. Hist. partijen blijken niet meer te vertrouwen, dat Gods Geest alleen moet doen, wat zij nu zoeken te bereiken in een samengaan met Rome's kerk 1). De menschen, die zich zoo gaarne „Wij Calvinisten“ noemen zegt spr. durven niet meer te ageeren tegen Rome. Zij sluiten hun oogen voor de gevaren, die hen van dien kant bedreigen, terwille van de machtsverhouding 2). Als oorzaak hiervan wordt o.a. genoemd, dat Dr. Kuyper politiek en religie onvereenigbaar achtte, wat men ook kan terugvinden, in art. 3 en 4 van het program van de A.-R. partij. Alle theocratie wordt zodoende overboord geworpen 3).

Bij het bouwen van den tempel onder Zacharia wordt ook geen „coalitie“ geduld. De Israëlieten wachten hun heil alleen van 's Heeren geest 4). Om de hedendaagsche coalitie af te keuren wijst spr. er op, dat Rome in wezen geen Christelijke kerk is, daar zij door allerlei instellingen Christus in een hoekje plaatst 5). Een verbinde met een dergelijke kerk (Unie mistica) noemt spr. uit den boeze 6). Ook de Chr. Hist. Unie schakelt de kerk uit, zooals blijkt uit de artikelen van Dr. Savornin Lohman in het Bijblad van de „Nederlander“ 7).

Gehekeld wordt ook de bestending van het gezantschap bij den Paus, dat niet een luisterpost maar een fluisterpost is, ten nadeele van de niet-Roomsche Christenheid 8). De grieven van de A.-R. partij tegen de H. G. S. redeneert spr. weg, door een citaat uit de Maranatharede (1891) van Dr. Kuyper, waarin ernstig gewaarschuwd wordt tegen een samengaan met Rome. Welnu, de H. G. S. houdt zich aan die waarschuwing en wil geen coalitie 9).

Komende op de H. G. S. zegt spr., dat deze wel jong is, maar oude beginselen heeft. Ze wil niet zijn in de eerste plaats een politieke partij,

maar een frissche beweging 10). d rekening houdt met God. Zij ja geen verbetering na door een politie program 11) maar verwacht die do de prediking van Gods Woord. Ee bukken daarvoor alleen kan reddin van onze maatschappij tengevolge he ben 12). De kerk heeft de beginsele van het sociale leven vast te stelle 13). Dit nu kan geschieden, wanne Staat en Kerk worden bijeengehoude en hoewel afzonderlijke lichamen toch samenwerken. De kerk moet volgens spreker „gekend“ worden. De noodzakelijkheid en het recht hier van toont spr. aan door enkele schetsen uit onze historie. Eveneens dat de Ned. Herv. kerk de kerk is, die dat werk alleen heeft te vervullen 14).

De reformatie is niet iets wat men „ter hand neemt“, om met Dr. Kuyper te spreken, maar moet alleen door den Geest Gods geschieden 15). Dat hebben de groote hervormers ons getoond. Als spr. een toekomstblik opent, dan zegt hij, dat door een Unie mistica met Rome, datzelfde Rome gebruikt zal worden om ons te tuchtigen.

Spr. besluit met te zeggen, dat ons land gered kan worden, wanneer er is een vertrouwen, niet in macht en aantal, maar in 's Heeren Geest, die dat werk alleen kan doen.

Na de vergadering, die met dankzegging gesloten werd, bestond gelegenheid om zich als lid der H. G. S. op te geven.

(Wijl er ter vergadering geen gelegenheid werd geboden om vragen te stellen of van gedachten te wisselen, zien we ons verplicht onder dit verslag enkele aantekeningen te maken. daarbij uitgaand van de onderstelling dat dit verslag als zoodanig — en we hebben geen reden daaraan te twijfelen — zakelijk juist het gesprokene weergeeft).

1) De A.-R. en C.-H. gaan niet samen met Rome's kerk, doch hebben die steeds stelselmatig bestreden. En er is geen „beweging“ in ons land, die Rome's kerk meer sterkt, dan juist de H. G. S. Hoe meer het protestantisme door de H. G. S. verdeeld wordt hoe meer de „eenheid“ van Rome's kerk wordt bevorderd.

2) Dagelijks blijkt uit de A.-R. en C.-H. pers, dat ze, waar noodig Rome wel degelijk bestrijden.

3) Dr. Kuyper heeft heel zijn leven gewijd aan de bestrijding der liberale leuze, dat „politiek en religie“ onvereenigbaar zijn: „Godsdienst is volgens A.-R. geen privaatzaak. Dat is juist de grief van links tegen rechts, dat „de religie“ er bijgehaald wordt. „Berderf met uw Bijbelteksten onzer heerlijk Staatsrecht niet“ is ons steeds naar het hoofd geslingerd. Weet de dat? Dan

**** Eerste Kamer.**

Maar die is immers zoo sterk rech dat geen gevaar dreigt?

En het woord van Kuyper ging in mers in vervulling, dat het Liberali me zich zou terugtrekken op Drentsche heide!

Staat het niet 42 rechts tegen links?

Wat hindert het dan, als we een paar zetels verspelen? Als een enkele provincie tegenslaat? Als een Staten-Kieskring ergens een verlies oplevert? Als enkele stemmen verloren gaan?

Wie zoo spreekt is niet op de hoogte.

De nieuwe Eerste Kamer zal gekozen worden volgens het evenredig kiesstelsel.

**** Niet 42—8 doch 28—22.**

Dat is niet in orde met onze Eerste Kamer.

Ze is niet de weerspiegeling van wat onder ons volk leeft.

En — al moge dat nu te wijten zijn aan oneenigheid bij de Linkerzijde — het feit van het „niet in orde zijn” verandert daardoor niet.

Het evenredige stelsel, zal de verhouding 42 rechts en 8 links, terugbrengen, tot 28—22, mits de verhouding in de provinciale Staten blijft zoo ze is.

**** Geen zetel verspelen.**

Maar dan ziet men, dat de onverwachte eische is, om geen enkele zetel te verspelen.

Anders dalen we of beneden de of komen op het doode punt.

En niemand onzer wil daarvoor its verantwoordelijkheid immers drager.

Voor zoover het dan aan ons staat hebben we in onze Statensectie doen wat we kunnen, dat onze zetele behouden blijven.

Kon het zijn — er een te winnen.

Om een verlies in een ander deel der provincie te neutraliseeren.

En — dies roept ons de stembus op om te stemmen op

Mr V. H. Rutgers

Geen Kerkelijke Partij.

We bedoelen hier niet de ongemeerde beschuldiging van links te erleggen, als zou de A.-R. partij ericaal” zijn.

Een woord, dat verouderd en beuimmeld is.

Althans als het gericht wordt tegen e A.-R.

Maar er is ook onder vele Kiezers, die van goeden wille zijn, wel eens de gedachte, dat de A.-R. partij gerecreteerd wordt uit de leden der Gereformeerde kerken.

Wie dan A.-R. is, is Gereformeerd en omgekeerd.

En wie Ned. Herv. is, kan en mag niet A.-R. zijn.

En dit nu is geheel bezijden de werkelijkheid.

We wijzen nu eens niet — het is al zoo vaak gedaan — op onze Ned. Herv. Kamerleden, en leden van het Centraal Comité.

Evenmin op vele predikanten der Ned. Herv. kerk, die als propagandist voor de A.-R. optreden.

Het is voor de hand liggend, dat men dit argument tracht te ontzenuwen, door te spreken van „uitzonderingen” of „verdwaalde broederen”, al houdt dit geen steek.

Neen, we willen op iets anders wijzen.

Volgens de laatste verkiezing zijn er uitgebracht op de A.-R. kandidaten 402.277 stemmen.

Zegge 402.277,

Waar komen die stemmen vandaan?

Van de Gereformeerden?

Maar in 1922 waren er 235813 belijdende leden der Geref. Kerken, dus boven 20 jaar.

Trekt men daar af, wte nog geen 25 jaar zijn plus nog een percentage van Christelijk Historischen, Staatkundig Geref. Partij enz., Plattelanders, Christen-Democraten, Christen-Socialisten en thuisblijvers, dan is 't niet te laag geraamd, als we stellen, dat bij die 402.277 A.-R. kiezers rond 200000 Geref. zijn — en dus niet minder dan de helft Ned. Herv. kiezers.

Dat lijkt dus niets op een kerkelijke partij. En dat „kerkelijk” blijkt evenmin uit haar Program, of haar practische politiek.

**** Particulier initiatief.**

Dat rechtsche Gedeputeerde Staten stoffelijk voordeel geven bleek ons reeds.

Er is echter nog een typeerend staaltje te vermelden.

Onze Antirev. Statenleden en Gedeputeerden zijn krachtens hunne beginselen sterke voorstanders van inkrimping van Overheidsbemoeiing en voor de ontwikkeling van het particulier initiatief.

Dit heeft o.a. tot gevolg, dat de verpleging van armlastige krankzinnigen (waarvoor de gemeenten hebben te betalen) in Zuid-Holland bij een rechtsch college f 900 per patiënt be draagt, dank zij de ontwikkeling der particuliere gestichten en verzet tegen provinciale gestichten, terwijl in het Vrijzinnig Noord-Holland f 1760 moet betaald worden.

En de Nederlandsche gulden heeft, naar het nuchtere woord van Colijn, nu eenmaal de eigenaardige eigenschap dat hij maar éénmaal kan worden uitgegeven.

Kiezers, doet uw voordeel!

En stemt, ook vóór particulier initiatief.

Tegen alzijdige Staatsbemoeiing.

En voor — bezuiniging.

En dus op

Mr V. H. RUTGERS.

**** Belastingen**

Bij den komenden strijd gaat het allereerst om *beginselen*, doch ook om *belangen* der provincie en hare ingezetenen.

Wie dat goed doorziet en derzake kundig is, zal ook uit dien hoofde zorgen, dat onze provincie en het college van Ged. Staten *rechts* blijft.

Het is toch een niet te loochenen feit, dat in de provincies, waar een rechtsche meerderheid is de provinciale belastingen, geheven als opcenten op andere belastingen *lager* zijn dan daar waar links regeert.

Men zie eens onderstaand staaltje:

Provincie	Grondtel. geb. ongeb.	Pers.	Verm.	R.-Ink. bel.
Zuid-Holland	23	20	2	2 rechts
Gelderland	20	20	2	2 " "
Utrecht	20	20	5	5 " "
Groningen	50	50	20	0 links
Drente	50	50	20	20 " "
N.-Holland	36	36	17	17 " "

We namen van ieder een paar voor beelden. Alleen Zeeland maakt uitzondering. door zijn noodlijdende polders.

Maar overigens?

**** Gelijkheid en Broederschap.**

Eenigen tijd geleden schreef de Amsterdamsche Socialistische Wet- houder de Miranda van uit Rusland, o.m. aan „Het Volk”, dat hij na in een prachtig paleis geslapen te hebben, onder zijden dekens en heerlijk te hebben gegeten naar de Schouw- burg ging en bij het binnenkomen bestormd werd door in lompen gehulde bedelaars en kinderen die door een enkel woord van zijn geleider schuw in elkaar doken.

Zelden hoorde hij een lach op straat. Alles zwijgt.

De strijd om het bestaan was er voor niet-ambtenaren zeer hard.

En dat in een land waar de heil- staat reeds eenige jaren bestaat.

**** Prov. Staten.**

Zij zijn de provinciale Overheid.
En hebben dus wel degelijk beteekenis — ook principieel.

Al is die beteekenis een andere dan voor 1795, toen we afzonderlijk zelfstandige gewesten hadden.

Ze hebben in hun hand, Ged. Staten bij de behandeling en vaststelling der begrooting, door het al of niet toestaan van gelden, in een bepaalde richting te sturen, of van een verkeerd koers terug te brengen.

En dan de verkiezing der Eerste Kamer.

En die der Gedeputeerde Staten.

**** Gedeputeerde Staten.**

Deze zijn de eigenlijke uitvoerende macht in een provincie.

Ze bereiden alles voor de Staten voor.

En dat heeft terdege beteekenis, omdat zij over alle gegevens beschikken.

Ze voeren de besluiten der Staten uit.

En dat kan zeer verschillend, 't hangt er maar van af hoe dat gedaan wordt.

Zij benoemen Prov. ambtenaren.

En 't komt er maar weer op aan welke heeren dat zijn.

Zij oefenen toezicht op Gemeentefinanciën, begrooting en rekening.

Zij keuren de gemeentelijke verordeningen.

Zij verstrekken de regeering adviezen.

Zij helpen mede de wetten uitvoeren.

Denk eens aan Drankwet en Lager Onderwijswet.

Wat hebben ze daarin niet een bevoegdheid.

Of de verkiezing van Ged. Staten ook van belang is.

En mitsdien ook die der Prov. Staten.

Maar er is meer. Denk eens aan polders en wegen.

Zij treden op als bemiddelaars in geschillen.

En hebben een belangrijk woordje mee te spreken bij de grensregelingen en samenvoeging van gemeenten.

De Ged. Staten van Zuid-Holland zijn nu 20 jaren rechts geweest.

En met dankbaarheid kunnen de resultaten worden gezien.

**** Critiek.**

Natuurlijk is er critiek.

Ook onzerzijds.

Maar — men vergeet niet, dat door den oorlogstoestand — de uitgaven enorm zijn gestegen, allerlei distributiemoeilijkheden overwonnen moesten worden, niet altijd de gemeentebesturen overal verstandig hebben gehandeld, en daarom vaak moest worden ingegrepen. Ook met het oog op uitvoering van bestaande wetten en bepalingen, waaraan G. S. nu eenmaal niets aan kunnen veranderen.

**** De Candidaat.**

Is No. 1 van lijst 12.

Mr. V. H. RUTGERS.

Alles goed en well!

Beginsel, prachtig!

Ideaal is rechtsche Staten en Gedeputeerden.

Maar . . . doet de kwaliteit der kandidaten er dan heelemaal niets af of toe?

Dat is toch een eerste vereischte.

Goed begrepen, lezer!

Volkomen mee eens.

Maar — als ge let op de capaciteiten, dan behoeft het zeker niet veel woorden te kosten RUTGERS aan te bevelen.

Oud-Burgemeester van Boskoop.

En een goed burgemeester ook.

Lid der Tweede Kamer.

En een eerste klas lid.

En superieur man. En bekwaam wetgeleerde, die ziet, wat een ander, zelfs een Minister ontgaat.

En een principieel man.

Eén, die ons volk kent en het er voor opneemt.

Men denke slechts terug aan de behandeling der Onderwijswet en Bioscoopwet.

Neen — wat die „geschiktheid en bekwaamheid“ betreft, is alles in orde.

„Van zijn schouderen opwaarts grooter dan vele anderen.“

14 Apr. '30

**** Achteruitgang.**

Bij de gehouden Statenverkiezingen werden in Zegwaart door de A.-R. u. gebracht 16,8 pCt. van het aantal gedige stemmen. Bij de gehouden Kamerverkiezing was dat 17,7. In Zoetermeer werd uitgebracht 12,2 tegen 13 pCt. bij de Kamerverkiezing.

De C. H. Unie daalde van 12,7 12,6 pCt. in Zegwaart en in Zoetermeer stegen ze van 8 tot 10,5 pCt.

**** De Courant.**

Geen beter en zekerder propagandamiddel voor onze beginnenden — dan de dagelijksche en wekelijksche terugkeerende Christelijke pers in de gezinnen.

Daar haalt geen vergadering bij.

Daar is de invloed van een „debat“ niet tegen opgewassen.

Daar verzinkt de uitwerking van een vlugschrift, strooibiljet of iets dergelijks bij in 't niet.

Laat dan toch alle niet-christelijke pers, hetzij ze vrijzinnig of neutraal heet en nationaal, provinciaal of lokaal van aard is, uit onze gezinnen zijn geweerd.

„Gij zult den Heere Uwen God niet verzoeken!“

Dit geldt voor U zelf.

En niet minder voor uw huisgenooten.

Dat wij het dan belijden.

En het beleven.

Als we tot nu toe in gebreke bleven dat we het dan nu nog doen.

En ons abonneeren op „De Courant“ voor Zegwaart-Zoetermeer en Omgeving.

Elke week een eenvoudig pakkend hoofdartikel, een Buitenlandsch Overzicht, waardoor men in 't kort alles weet, waar de dagbladen kolommen over schrijven en alles bezien uit ons Christelijk beginsel.

Een Kameroverzicht en Binnenland dat zeer lezenswaard is.

En het locale gedeelte, geeft leiding en steun aan het denken over de plaatselijke toestanden en kan wat aantal en degelijkheid der berichten en verslagen met elk ander blad in deze omgeving de vergelijking schitterend doorstaan.

Abonneert U dan:

Bij plaatselijk agent,

Bij den Uitgever of desnoods

Aan het redactie-bureau.

**** Statenverkiezing.**

Het ligt niet in onze bedoeling voor heel het land den uitslag gedetailleerd in onze kolommen af te drukken. De lezers hebben daar genoeg van gevonden in de dagbladen. Ook zou ons plaatsruimte ontbreken.

We geven hier alleen, wat voor onze omgeving 't meest van belang kan worden geacht.

Bij de tegenwoordige samenstelling der Staten, zou de Eerste Kamer bestaan naar evenredige vertegenwoordiging uit 28 Rechts en 22 Links.

Deze verkiezing heeft tengevolge dat van de 590 Statenleden (waarvan er 332 Rechts waren) er thans 359 rechts en 231 links zijn, wat een samenstelling der Eerste Kamer waarborgt van 31 tegen 19. De A.-R. daalde van 88 op 86 Statenzetels. De Chr. Hist. klommen van 54 op 75 zetels; de S.D.A.P. daalde van 117 tot 107 en de Vrijheidsbond van 85 op 63. De Vrijz. Dem. kwamen van 44 op 39 en de Plattel. links gingen van 1 naar 13. De overige partijen bleven ongeveer gelijk.

** Propagandisten.

We staan aan het begin van den verkiezingsstrijd.

Als 23 Mei gepasseerd is, zijn een respectabel aantal kandidaten gesteld voor de Tweede Kamer.

Al onze lezers kiezen rechts.

Maar onze kiesverenigingen hebben mannen en vrouwen noodig.

Antirevolutionairen, Christelijk Historischen en alle rechtsche groepen, die in onze gemeenten georganiseerd optreden.

Deze groepen staan niet tegenover elkaar, maar strijden naast elkander, tegen den gemeenschappelijken tegenstander.

De kiesverenigingen hebben daartoe echter propagandisten noodig. Schrijvers, loopers, wielrijders, huisbezoekers en -bezoeksters.

Wie geeft zich op? Bij den secretaris zijner organisatie?

En vrijwillig en gewillig!

Moge Gods volk „gewillig bevonden worden op den dag Zijner heilkrachten.”

** Correspondentie.

Aan alle lezers.

In het vorig nummer is o.m. verslag Groene Kruis te Zegwaart terecht gekomen onder Berkel, terwijl in kolom 3 van het 2e bericht Moercapele is uitgevallen. Hoe geregeld straks alles loopt, hoe minder abuizen.

Uiterlijk Woensdag moet nu de eerste abonné-lijst opgemaakt. Vul dan s.v. p. uw biljet in en zend het den agent toe, als hij nog niet bij U geweest is. Vele handen maken licht werk.

W. B. te P. Dank voor Uw critische belangstelling of belangstellende critiek. Van Uw standpunt accoord. We schrijven U binnenkort persoonlijk.

M. te Z. We zijn reeds in Gouda ter markt geweest om aan uw wensch te voldoen: nog niet geslaagd.

** „Bronlicht.”

In ons vorig nummer verwezen in onze „driestar” „Geen Kerkbl

voor specifiek kerkelijke aangelegenheden, naar de vele en velerlei Kerkbladen, welke ook in deze streken verschijnen.

Eerder, dan wij verwacht hadden, kunnen we den lezer op een bepaald Kerkblad attent maken, waarvan ons een exemplaar werd toegezonden n.l. de „Leidsche Kerkbode”.

't Is een nieuw of vernieuwd blad, waarvan we nummer 2 ontvingen.

Behalve de gewone kerkelijke mededeelingen, bevat het artikelen, o.a. over „de Heilige Schrift als Godsopenbaring” en vele andere, alsmede een rubriek „Uit het Woord.”

Ter kennismaking nemen we deze laatste hier gedeeltelijk over:

Onder den titel „Bronlicht” mediteert de schrijver over Lucas 10 : 38 tot 42 (de bekende geschiedenis over Jezus bij Maria en Martha te Bethanië) aldus:

„Laat ons er niet over twisten, of Martha bekeerd of onbekeerd is. Wij hebben te gelooven het Woord Gods, dat ons meldt, dat Jezus Maria en Lazarus en Martha lief had.

Het licht valt hier uit de bronwel des levens, uit Christus, niet alleen op maar ook in Martha.

Want het levenslicht komt hier allereerst in het huis dezer beide vrouwen. Christus ook in ons huis. Christus staat daar niet buiten. Hij staat er niet buiten, als Martha spijs bereidt en eten kookt en tafel dient.

Onze Heere Jezus Christus spreekt zijn woord ook over de stoffelijke dingen van ons leven. Zoo we dat woord niet hooren, dan kunnen we geen levende brieven van Christus zijn dan is ons leven niet van Hem doortrokken.

Christus ook voor ons huis — zie daar het licht, dat hier komt uit de bron.

Wat Martha hier ontbreekt, dat is, dat zij zich niet beseft, dat ze God noodig heeft. Den Eénel! Dat het in de dingen van geheel ons leven noodig is, dat wij God hebben in Christus.

Op dit laatste valt de nadruk.

Ach, er zijn zooveel menschen, die God noodig hebben voor hun arbeid, hun eten en drinken, hun huwelijk en zooveel meer.

Maar hebben zij God noodig in Christus?

Dat wil zeggen — o, grijp hier het Woord Gods — dat er belijdenis is van schuld, uitweenen van onze zonden, het gebroken ik onzes levens. Christus! Die Zijn naam noemt, sta af van ongerechtigheid. Vooral in het gewone leven, in de dingen van den dag.

Dat verstond Martha niet en daarin vermaant Jezus haar. Dat is het kernlicht van het Evangelie in Bethanië. Het berglicht, dat valt op het zeeën-duister van ons verwarde leven. Dat is het deel. Het eenige! Dat Maria verkoos en dat niet weggenomen wordt.

Maria hoort het woord van Jezus over heel haar leven. Zij geeft zich over aan Jezus en vraagt naar redding. Ze werpt zich in de armen van Jezus. Haar ziel vangt het licht des Heeren op. In haar ziel vindt Christus aan woonplaats voor Zijn Woord. Zij opent de bloemknop van haar hart naar het licht. Zij drinkt Jezus woord in.

Heerlijke tijden des levens als wij luisteren naar Jezus. Dan kan God 't ook alleen in onze ziel zeggen. Als wij 't woord van Jezus binnenlaten, als de akker het koren, den bodem den regen, als het graf zijn prooi, om het geheel in ons op te nemen, dat wij er ons aan geven, dat onze ziel 't omhelst, het kust!

Zie, dat is de mystiek van het Woord Gods. Zoo is er levensmystiek in het zieleluisteren naar Gods Woord. Zoo is ons leven Christus. Daar is iets van den verborgen omgang met God in. Iets onzegbaars! Daar heeft Maria niet veel van naverteld. Maar ze

heeft het genoten met vol haar hart. at is het goede deel. Het echte! Het enige!

* * Met den „Lelder” naar Leiden.

Een zeldzaam voorkomend feit.

Colijn, Bijleveld, v. d. Heuvel en Beekenkamp in Leiden, op den 2en Pinksterdag.

Daar zal de strijd worden ingezet.

Colijn spreekt over: „Opdat het goud niet verdonkere!” Bijleveld houdt „Wapenschouw”, v. d. Heuvel „slaat de handen aan den ploeg” en Beekenkamp maakt de „toepassing”.

Antirev. mannen en vrouwen! Allen op naar Leiden. Al onze lezers kunnen er, wat reisgelegenheid betreft, komen. Met fiets, auto, rijtuig, auto-bus, stoom- en electriche tram en trein. Gelegenheid genoeg.

En als dan het Pinksterzonnetje wil schijnen!

En als dan de Pinkstergeest tot geestdrift mag aanblazen en steunen tot biddend optrekken!

En als dan trouw aan het vaandel mag worden vernieuwd.

Wat een heerlijke dag kan het dan worden!

Broeders en zusters, laat U door niets weerhouden, maar volgt uw Lieder(s) naar Leiden.

Opdat onder Gods zegen ook onder ons „het goud niet verdonkere” en wij met heel onze persoonlijkheid mogen leeren staan, vast en krachtig, in den strijd „om der Vaders Erfdeel”.

Voor bijzonderheden, zie men de achterstaande advertentie.

* Correspondentie.

Naar aanleiding van ons artikel „Neutrale Pers” in No. 2, ontvingen we verschillende brieven van trouwe geestverwanten, waarvan evenwel de strekking is, om in twijfel te trekken, dat de bezwaren tegen de Neutrale Pers, welke men van harte deelt, ook voor de locale pers zouden gelden.

We hopen, na de verkiezingsdrukte ook de kwestie van de Neutrale Pers nog eens bijzonder onder de oogen te zien.

Tot onzen zeer grooten spijt is, voor het vorig nummer het bericht omtrent de predikbeurten Z. Z. door de beperkte postdienst en treinenloop op Hemelvaartsdag te laat bij den Uitgever aangekomen, evenals het veilingbericht.

G. te B. Ach, kom! Wees nou toch zer! En laat je niet van streek en genen, man.

Maar wil men dan perse opklimmen tot de historie der 19e eeuw, dan beginnen en niet met Kuyper, doch met Groen van Prinsterer, die het zelf uitsprak in 1831 reeds: „Er blijft vijandschap tusschen een geloof, waarbij alles uit Gods wil afgeleid wordt en een redeneering, die alles aan der menschen willekeur onderwerpt” (Ned. Ged. 1831) en later: „Ik veroorloof mij de opmerking, dat de grondslag der Anti-rev. partij niet in 1849 doch reeds in 1831 gelegd werd”. Alleen het Christendom kan de grondslag eener volkomen wijsbegeerte zijn. In het Gode gehoorzaam zijn ligt de grondslag voor Vrijheid en gezag.

Wel tracht men het bestaan van de antithese te loochenen, maar het feit dat men daarmede telkens opnieuw moet beginnen toont het bestaan er van duidelijk aan.

Hoe is voorts in de practijk de houding onzer tegenstanders jegens den godsdienst. Men beweert ieder vrij te laten, zelf voor den godsdienst te voelen, doch als 't er op aankomt gaan niet alleen S.D.A.P. doch ook Vrijheidsbond samen tegen Zondagsheiliging in 't geweer. En in eerlijke oogenblikken hoort men bekentenissen als van Cort van der Linden: „En is 't verband tusschen godsdienst en politiek streven. De kloof is niet toevallig doch noodzakelijk en reikt tot den bodem”. Wel zijn volgens Mr. Dresselhuis „alle godsdiensten [politiek] van evenveel waarde”, doch elk voelt dat eer

eliefdesverklaring jegens 120 godsdiensten (in ons land) de vraag doet rijzen, of ze wel jegens één enkele daarvan gemeend mag heeten. Immers volgens uitspraak van Mr. Dresselhuis in de Vrijheid „Sta voorop, dat er volgens de overtuiging van 't liberalisme geen goddelijke ordinantiën bestaan”.

Genoeg hiervan. Zoo is dan het geloof in Gods Woord, het aanvaarden van Zijn ordeningen en het bukken onder Zijn hooge absolute soevereiniteit telkens weer gebleken de scheidslijn te vormen, de grens tusschen de beide groote polders in het land der Politiek.

't Blijft „rechts” tegen „links”. Maar ook verder gaat de scheiding door. Er zijn vaarten, slooten en zij-slooten in deze groote polders. Daarover in een slotstuk nader.

**** Belangen**

Politiek-Polderland.

IV. (Slot).

Bezien we nu het poldergebied aan de linkerzijde van de scheidslijn, dan vinden we vele grootere en kleinere stukken polderland; die hierin overeenkomen, dat er nogal wat onkruid groeit. Hier en elders moge men wat bruikbaar gewas willen telen, er zit echter geen groeikracht in, wijl de grondslag niet deugt.

In den polder links van de scheidslijn vinden we doorsloot en zij-sloot gescheiden: „binnen de grenzen van onzen kieskring Leiden: Liberale groep Van Houten, Volkswelvaart, Communisten, Socialistische partij Vrijzinnig Democratischen Bond, Plattelandersbond (links), Vrijheidsbond (Dresselhuys, Staalman, Ter Hall); Onafhankelijken, Democratische partij (Heeres), S.D.A.P., Nationaal Bond voor Bezuiniging, Neutrale Mid-denstandsblok, Algemeene Vrouwenorganisatie, Plattelanderspartij (Teestra). In 't geheel 16 lijsten.

De meeste dezer groepen zijn belangen- of personengroepen.

En — hoewel velen neigen tot een egoistische belangenpolitiek, toch is deze onvoorwaardelijk uit den boze. De groepsbelangen moeten behartigd worden door de politieke partijen en in verband gezet worden met de algemeene belangen. Ook practisch voeren de vertegenwoordigers van bepaalde belangen niets ten nutte van dat belang uit. Stel bijv. dat alle landbouwers op de plattelandspartij overgingen, dan zouden ze 8 of 9 zetels kunnen krijgen.

Maar in het parlement zouden ze de 91 anderen tegenover zich zien. Geheel anders, wanneer die 8 of 9 door de verschillende partijen worden gekozen. Ze kunnen dan hun speciaal belang in de Kamerclub behartigen met het gevolg, dat, wanneer werkelijk een landbouwbelang moet worden behartigd en het algemeen belang of andere groepsbelangen niet noemenswaard werden geschaad, die 8 of 9 mannen hun Kamerclubs aan hun zijde hebben en ze dan met succes kunnen optreden.

Bij die 16 lijsten zijn er enkele, die als groote partij of als, zij 't ook klein

De beide groote Chr. partijen zijn tenslotte de Chr. Hist. en de A.-R. De meesten onzer lezers zullen wel tot één der groepen behooren. Ze trekken samen op tegen den gemeenschappelijken vijand. Ze onthouden zich wederzijds in woord en geschrift in redevoering en debat van elkander afbreuk te doen.

Ze hebben beide „Hereeniging” als ideaal en de aandacht dient gevestigd op wat ze vereenigd, niet op wat ze scheidt. In de belijdenis hunner programs, dat ze zich willen onderwerpen, ook voor het Staatkundig leven aan den geopenbaarden wil van God, zooals die in de H. Schrift is uitgedrukt zij ze één.

Moge op 5 Juli beide groepen met winste voor hun partij, dat is voor land en volk, uit den stembusstrijd naar voren treden.

** Dr H. J de Wit

Het vierde eener eeuw!

Een tijdperk van 25 jaren vloog voorbij en dus werd er gepubliceerd. 't Geschiedde deze week in Zevenhuizen.

't Gold den geachten en om zijns werks wille beminden Dr. de Wit.

Vijf en twintig jaren mocht hij helpend optreden bij de lijdende menscheid.

En hij deed het met ijver, met groote kunde en met sterke toewijding.

Niet alleen als gemeente-arts van Zevenhuizen.

Evenzoo in die kwaliteit te Moer-capelle.

Het ontbrak den jubilaris dan ook op 1 Juni niet aan belangstelling.

Van patiënten, oud-patiënten en medeburgers.

Steeds welwillend en vriendelijk voor wie zijn hulp noodig hadden.

Ook, 't spreekt vanzelf, gaf hij zijn krachten aan „Het Groene Kruis”.

Voor 't overig, meer in bescheidenheid op den achtergrond blijvend.

Geen bepaalde voorvechter van één of andere religieuze of politieke groep.

Natuurlijk had hij ook het voorrecht, wijl de 25 jaren uitsluitend te Zevenhuizen werden doorgebracht, om ook als ieder ander, niet door ieder altijd te worden geprezen.

Het ware ons aangenamer indien we ook konden vermelden, dat Dr. de Wit zich openlijk onder onze geestverwanten schaarde.

Dit mocht niet zoo zijn, wat ons niet weerhoudt, hem langs dezen weg een woord van warme hulde te brengen.

Zij hij nog vele jaren de hulpe voor „lijdend” Zevenhuizen.

** Aan de lezers van „De Courant”.

In ons vorig nummer kwamen er keke stukken voor, die niet voor „De Courant”, doch uitsluitend voor ander bladen bestemd waren.

We bedoelen de oproep, deel te nemen aan de Anti-rev. partijdag van den Kieskring Dordrecht te 's Gravenzande, alsmede een schrijven van den heer Scheps, waarin hij afscheid van „De Westlander” neemt als medewerker en het redactioneel onderschrift.

Dit alles heeft niets te maken met redactie, medewerkers en lezers van „De Courant”.

Deze vergissing is alleen verklaarbaar, voor wie weet, dat verschillende bladen gedrukt worden in dezelfde drukkerij, als die van „De Courant”.

De Uitgever biedt hierbij zijn verontschuldigingen aan.

* * Belangen-politiek

Er wordt veel gepraat en geschreven over „beginsel“- en over „belangen“-politiek.

Maar — we moesten nu eens ophouden met te blijven staan bij de „eerste beginselen“, doch eens wat meer „voortvaren tot de volmaaktheid“ waartoe de Apostel Paulus ons vermaant.

Ieder Christen is verplicht aan „belangen“-politiek te doen, als ontplooiing ontwikkeling van „beginsel“-politiek. Mits geen „belangen“-politiek strijdig met „beginsel“-politiek, doch er rechtstreeks uit voortvloeiend.

De Christelijke partijen doen dan ook het meest en het zuiverst aan „belangen“-politiek.

Dat is begonnen met Bilderdijk en Da Costa en voortgezet en wat omgebogen door Groen van Prinsterer en onze latere leidslieden.

‘t Is al belang, wat de klok slaat.

We streeden voor de belangen onzer scholen, kerken, zending, publieke eerbaarheid, arbeid enz. enz.

In ‘t kort, we behartigden de belangen van Gods Koninkrijk, in zijn onderscheidene openbaringsvormen in ons staatkundig leven.

Zonder „belangen“-politiek bestaat geen Christelijke politiek.

Op al die belangen was steeds er is nog steeds één uitzondering.

En wel het *eigenbelang* en het *groepsbelang*.

Maar anders, moet de „belangenpolitiek noodzakelijk voortvloeien gezonde „beginsel“-politiek.

Maar anders, moet de „belangenpolitiek noodzakelijk voortvloeien t gezonde „beginsel“-politiek.

En juist bij de Christelijke partijen zijn de „belangen“ het veiligst.

* * Belangen-politiek II.

Nog meerdere belangen worden door de A.-R. partij behartigd. Met kracht wordt opgekomen voor ons levensbelang en dat onzer vrouwen, kinderen, jongelingen en jongedochters, door te vragen om wederinvoering van den *doodstraf* en bestrijding van alle *oneerbaarheid*, in welken vorm die zich publiek voordoet (V, a en b).

6. In ‘t bijzonder wordt het belang, moreel en intellectueel, van de *kinderen* onzes volks en van heel de *volksontwikkeling* behartigd, wanneer de onderwijs-paragraaf practisch kan worden verwezenlijkt, zoowel in betere uitbouw van het *lager*, als in meerdere vrijheid in hooger en middelbaar onderwijs, alsmede dat van schipperskinderen, met behoud van geestelijke vrijheid en vermindering der kosten (V, a, b, c, d, e en f.)

7. De belangen onzer *koloniën*, zoowel geestelijk als stoffelijk, worden bevorderd door, wat in het program van actie vermeld staat in paragraaf VII e, b, en c.

8. Eindelijk het *landsbelang*, waar in de *defensie*-afdeeling een afdoende regeling van het militaire vraagstuk wordt gericht, tot handhaving onzer onafhankelijkheid, met inachtneming van de geldelijke draagkracht der bevolking en behartiging van het moreel van den soldaat (VIII, a, b, c, d, e, f en g).

Zoo blijkt, dat de belangen-politiek veilig is bij de A.-R. partij. ‘t Belang van heel het land, van heel het volk, van alle groepen en rangen.

Waarlijk echt *nationale* politiek en geen groeps-egoïsme.

Ook hier zij het: „tegen den klassenstrijd.“

Beginsel voorop — daarna dienend het algemeen belang.

„Courant“-organisatie.

In een vorig no. van ons blad schreven we binnenkort iets over „ingezonden“ stukken mede te deelen.

Voor zoover plaatsruimte toelaat, nemen we dergelijke stukken op. Ze mogen critiek bevatten op den inhoud van ons blad, of ook op plaatselijke of algemeene toestanden, op regeering, kamers, staten of raden, op vereenigingen enz. Ook andersoortige.

Echter zijn er enkele regels waaraan men zich dient te onderwerpen.

Deze zijn in hoofdzaak de volgende:

1. Papier aan één zijde beschrijven.
2. Men zuivere zelf zijn suk zoo veel mogelijk van taal- en stijlfouten. Dit is geen eisch, maar verzoek.

3. Bij niet plaatsing heeft men geen recht daarvan de redenen te vernemen

4. Evenmin worden dergelijke stukken terug gezonden.

5. Wij behouden ons het recht voor ook bij plaatsing bekortingen of veranderingen aan te brengen. In dat geval vermelden we het onder het stuk.

6. Behalve het eigenlijke stuk, moet een ondertekend briefje met verzoek tot plaatsing worden ingezonden.

7. Als regel geldt, dat alleen behoorlijk ondertekende stukken worden geplaatst.

Op verzoek kan ondertekening met initialen (naamletters) worden toegestaan. Ter beoordeeling door de redactie.

Stukken ondertekend met H. of „Een abonné, lezer, belangstellende“, enz. worden *niet* opgenomen.

Evenmin stukken, die zuiver beleedigend voor een ander persoon zijn.

8. Eveneens geldt als regel, dat men abonné moet zijn. Uitzonderingen zijn toelaatbaar bijv. ter verdediging tegen aanvallen.

Behalve voor Zegwaart en Zoetermeer is ons blad ook bestemd voor de gemeenten: (alphabetisch) Benthuisen, Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk met Kruisweg, Moercapele, Nootdorp, Pijnacker, Stompwijk met Veur (voorheen Leidschendam), Voorburg en Zevenhuizen.

122A
Wij kwamen tot de keuze van dezen kring, op historisch politieke gronden en op grond van gemeenschappelijke economische en geestelijke belangen.

De ervaring zal leeren of de grenslijn juist is getroffen.

Mocht in de toekomst blijken, dat de kruislijn hier en daar wat zal omgebogen moeten worden, wat uitgezet of ingebogen, dan zullen we niet nalaten deze verbetering aan te brengen.

Ook voor Bergschenhoek zijn we klaar met een agent, n.l. de heer K. van der Kaaden. En nu nog Moercapele, Nootdorp en Voorburg.

RINNINGEN

19 Jan 22

de volgende groote verkeerswegen:

1o. weg Rijswijk—de Vink (Leiden)
2o. weg Rijswijk (Hoorbrug)—Wateringen—Hoek van Holland, met zijtak naar Delft; 3o. weg Rotterdam—Gouda; 4o. weg Leidschendam—Moorrecht; 5o. weg Delft—Zegwaart; 6o.

derwerp: „de Landbouw en de Politiek“.

De vergadering, die, gezien de tijd van het jaar, goed bezocht was, waarbij ook vele vrouwen, werd door den voorzitter op gebruikelijke wijze geopend. Hij deelde mede, dat naar aanleiding van het gesprokene enkele vragen mochten worden gesteld, maar uitsluitend over het door de sprekers ten gehore gebrachte. Debat, in den gebruikelijken zin van het woord, werd niet gegeven.

Mevr. van Sons—van Gelder trad eerst op. In een aangename causerie besprak zij deze twee vragen: Waarom moet de vrouw naar de stembus, dus deelnemen aan de komende verkiezingen en waarom moet zij stemmen op de lijsten van den Vrijheidsbond?

In het eerste deel besprak zij de noodzakelijkheid, dat de vrouw optrad in de politiek, wijl vele vraagstukken direct met de vrouw in betrekking stonden, als bezuiniging, huwelijkswetgeving, kinderverzorging en Moederschapszorg. Hiertegen ontwikkelde de spr. finantieele en moreele bezwaren. De finantieele bezwaren waren groot, evenals bij alle verzeke-

ringsmaatregelen voor de arbeiders, waarvan spr. blijken gaf niet mede te dweepen. De moreele bezwaren, bestonden voornamelijk in het omlaag halen van het verantwoordelijkheidsgevoel. Wijl echter de conferentie te Washington maatregelen voor Moederschapszorg aan de orde had gesteld konden wij er niet aan ontkomen doch we moesten niet den weg op van verzekering en uitkeering bij bevalling enz. doch volgens punt 15 van het program: Uitbreiding van Moederschapszorg, vooral ten plattelande moet dit bestaan in betere zuigeling- en kraamvrouwverzorging.

Bij het tweede deel stond spr. stuij den Vrijheidsbond, als partij der Vrijheid en gaf ze eenige programpunten aan: als beter onderzoek naar het ouderschap, herstel particulier initiatief, maatregelen tegen kindermisdaad enz. Ook de vrouwen vinden op de lijst namen van vrouwelijke kandidaten, in onderscheiding van de groote Antirev. partij, die de vrouw daarvoor minderwaardig acht.
Vervolg volgend nummer.

Belangen-politiek II.

We beweerden, dat juist de belangen-politiek door de Chr. partijen, in 't bijzonder door de Anti-rev. partij wordt gevoerd.

We schreven: „t Is al belang wat e kl. k slaat”.

Dit blijkt wel zeer duidelijk uit het Program van actie 1922.

Daar hebt ge een groote opsomming van „belangen”.

3 daarbij zijn:

Belang van schatkist en belastingen, door „strikste zuinigheid” en aflichting van belastingdruk.” Ia a b.

2. Belang van de kerken, door „uitbetaling, van wat hen rechtens toekomt”, van publieke eerbaarheid en huisgezin, door „bestrijding van misbruik van sterken drank”. Belang van des Heeren dag, door „bevordering van Zondagsrust”, van allen die nog op Zondag overbodigen arbeid verrichten, door „regeling van winkelsluiting” en „beperking van diensten bij middelen van vervoer” en „publieke gemakkelijkheden”. Belang van het kind, door „afschaffing van vaccinedwang”, belang van de gemeenten, door „wijziging van 54 Gemeentewet”. (II a, b, c en d.)

3. Belang van het Sociale (matschappelijk) leven door instelling van „colleges van advies”, „voorkomen van conflicten in de arbeiderswereld” en „betere organisatie van het bedrijf”, uit het bedrijf zelve opkomend.

Belang van den Middenstand, en van den Binnenschipper. (III a, b, c, d e en f).

Belang van den Landbouw, door „regeling pachtovereenkomst, landbouwonderwijs, instelling Landbouwradaad, strijd tegen onnoodige reglementeering, betere regeling jacht, en vergrooting van afzetgebied, belang van gehuwde vrouw en jeugdige personen” (IV a en b).

Maar nog meerdere „belangen” vragen behartiging.

De heer de Boer handelde over de groote beteekenis van landbouw en de eigenaardigheden van het bedrijf, waardoor reglementeering moeilijk was. Er moet geen eigen landbouwpartij zijn, die is zelfs met het maximum van 8 of 9 Kamerleden, machteloos — geen landbouw-klassestrijd, doch in en door de politieke partijen kunnen datzelfde aantal gekozen worden en hebben dan de kamerclubs achter zich, dus kunnen iets bereiken. Vervolgens gaf hij, voornamelijk aan de hand van een brochure van Smit de loonpolitiek in verband met landbouw en besprak de socialisatie, de economische bedrijfsorganisatie, voornamelijk door een deel der R.-K. voor gestaan, het stelsel van landbouw-democratie der Vrijz. Dem. Landbouw is het fundament, handel en industrie de bovenbouw der economische samenleving. Lang is voor landbouw niets gedaan en politieke tegenstanders gebruiken hun stembiljet niet in algemeen belang. Alle ambtenarij Staatsinmenging, voortvloeiend uit leer der Staatsalmacht, moet verwijderen. Spr. toonde zich als te horen tot een eerbehoudende vlaggel van den Vrijheidsbond, ook al had de meer-democratische richting ook recht op bestaan in die partij, evenals dat tegenwoordig bij de meeste groote partijen zoo is, en sloot met een op wekkend woord voor den Vrijheidsbond.

Beide redevoeringen werden met aandacht aangehoord.

De heer H. Nieuwenhuysen alhier, stelde aan beide sprekers eenige vragen. Hij gaf echter vooraf zijne teleurstelling te kennen over het feit, dat in een openbare verkiezingsvergadering geen „debat” in den gebruikelijken zin, toelaatbaar was, wijl bij vragenstellen, te veel beperkt moest worden in tijd en in wijze van behandeling. Hij wenschte zich echter stipt te houden aan den gestelden eisch.

De heer H. Nieuwenhuysen stelt aan de spreekster de volgende vragen, waaraan hij telkens een zeer korte inleiding laat voorafgaan.

1. Spr. beweerde z. i. terti, dat de uitgaven in overeenstemming dienen gebracht te worden met de inkomsten, in huisgezin en staat. Men doet het echter in Den Haag andersom. De Vrijheidsbond wil dien weg niet op. Hoe acht U dan de houding van uw partijleider, Mr. Dresselhuys, te verklaren, die in de Tweede Kamer bij zijn bekende „Millioenenrit” een verlanglijstje had van 250 millioenen, waaronder b.v. premie-vrij pensioen voor allen, en waarvan hij zelf verklaarde, niet te weten hoe dat geld te vinden; daar moest Mnister de Vries maar voor zorgen.

Antw. Spr. stelde zich nooit aansprakelijk voor wat iemand in de Tweede Kamer had gezegd. Maar het zouden wel noodzakelijke uitgaven geweest zijn.

2. Punt 15 program. Uitbreiding Moederschapzorg.

Wordt met de uitbreiding alleen bedoeld een betere regeling van

Kraamvrouwen- en zuigelingenverzorging” of beteekent „uitbreiding” een ruimer begrip van „Moeder”, dus ook voor de „Ongehuwde Moeder”? In dat geval ziet hij groote moreele gevaren, bedreiging van huwelijk en gezin en een machtig wapen in den hand van den verleider.

Antw. Ook „Ongehuwde Moeder” moet worden gesteund. Eigenlijk geen sprake van ongehuwde „Moeder” maar van ongehuwde vrouw. De Vrijheidsbond wenschte zulken niet aan hun lot over te laten, doch ze te helpen.

3. Kosten deze maatregelen geen schatten gelds en hoe rijmt spr. dat met de bezuinigingsleus van den Vrijheidsbond? Men weet, dat er toch voor die maatregelen eenvoudig geen geld is. Dat is de werkelijkheid, die wij ons zelve en voor de kiezers hebben te realiseeren.

Antw. Veel geld is daar niet mede gemoeid, in ieder geval niet zooveel als voor „verzekering”, d. i. uitkeering bij bevalling, enz.

4. De A. R. partij is nog zoo achterlijk, dat ze niet eens op hare kandidatenlijst eene vrouw heeft gesteld. De vrouwen kunnen dus niet op die lijst stemmen. Ook de vrouw moet meewerken in het algemeen belang. Meent spr. werkelijk, dat het algemeen belang alleen gediend kan worden in de Kamer? Zouden vrouwen als mej. Kuyper en Joh. Breevoort niet veel meer voor het algemeen belang doen, dan de beide dames, die lid van de Tweede Kamer zijn? De A. R. partij streeft evenzeer naar vrijmaking der vrouw. In Christus is noch man, noch vrouw, doch op een andere wijze. De vrouw is niet de minnere van den man volgens Anti-rev. doch een andere. En alle vrijheden van de vrouw zijn vruchten van het Christendom. Bij 't heidendom lag de vrouw in slavernij geketend.

Antw. Zulk dames als door den vrager genoemd werden, als mej. K. enz., behoorden in de Tweede Kamer en dies op de kandidatenlijst.

Tot den heer de Boer komende, richtte hij de volgende vragen:

1. We moeten front maken tegen de 150 millioen tekort. Hoe wenschte spr. dat te doen met het program van den Vrijheidsbond voor oogen, waarin verlangs staan, die millioenen kosten?

Antw. Geen antwoord. Sluit zich waarschijnlijk aan bij het gesprokene door Mevr. v. S.

2. Wat zijn menschen van vrijzinnige richting?

Antw. Menschen, die ieder vrij laten in zijn godsdienst omdat voor hen alle godsdiensten gelijkwaardig zijn.

3. Spr. beweerde wars te zijn van Overheidsmaatregelen in den landbouw. De heer N. deelde mede, dat dit ook juist zoo stond in de landbouwparagraaf der A. R. en dat Minister van IJsselstein dat onpractisch had toegepast. Nog geen week was hij minister of het eier-uitvoerverbod werd opgeheven. Verder opheffing

verzette zich tegen de stemming, die gemaakt was tegen den landbouwer, ruimde de crisis-bureaux op, maakte een einde aan tartende huiszoekingen enz., afgedacht nog van de verschillende wettelijke bepalingen in het landbouwbelang. Daarom vroeg hij of de spr. niet met hem maar liever het behoud van dit Ministerie en dus van Minister IJselstein zou strijden.

Antirev. Ge moet maar eens vragen hoe uw partijgenoot Valstar over IJselstein denkt.

Replik. Een kort woord wenscht de heer N. nog te zeggen. De vergadering heeft gehoord, hoe de verschillende vragen zijn beantwoord en wat de Vrijheidsbond dus op die punten doet verwachten. Slechts wenscht hij

aan Mevr. v. S. mee te deelen, dat wij reeds bijna een eeuw bezig zijn voor de verheffing van de ongehuwde moeder in onze Doorgangshuizen en dat toen Dr. Pierson indertijd die nu van avond bespot is en tegengewerkt door de Vrijzinnigen.

En aan de heer de Boer: Valstar is candidaat der A.-R. en strijdt dus voor Minister IJselstein en ook de A. R. is de partij, die vrijheid verlangt voor ieder, om naar zijn godsdienstige overtuiging te leven en daarom volle rechtsgelijkheid vraagt.

De overige antwoorden spraken voor zichzelf, waar hij niet mede tevreden was, doch er niet verder op zou ingaan.

De heer Duivenbode interumpert: „Dat weet ge wel beter, dat uw partij geen vrijheid van godsdienst toestaat” De heer N.: „U is niet op de hoogte wat ik beweerde is het volkomen juiste Antirev. standpunt.”

De voorzitter, Dr. Schaeffer, dankt sprekers en debaters en constateert met genoegen, dat alles in beleefde en vriendschappelijken toon is verlopen.

Hij wenscht echter nog te constateeren, dat door den heer N. is gezegd, dat de vrijheid der vrouw aan het Christendom is te danken, waarin dus opgesloten ligt, dat wij (vrijzinnigen) geen Christenen zijn.

De heer N.: „Absoluut onjuist.”

De voorzitter sluit, nadat Mevr. Althe een woord van dank namens de vrouwen heeft gesproken, deze verandering.

Geachte Redactie.

De vorige week hadden we de eer hier een spreekster en spreker de belangen van den „Vrijheidsbond” te hooren bepleiten.

Beiden waren nogal gematigd in hun optreden. Was dat soms de oorzaak, dat ook onze „debater” zoo bescheiden was? Of was hij ietwat betooverd door dien mooien naam: Vrijheidsbond?

Het is te verklaren, want we hoorden van kraamverpleging, kindervoeding, gehuwde en ongehuwde moeders enz. En die zaken zijn door een beschaafde dame op kiesche wijze besproken. En als een „debater” dan zelf

Ingezonden

‘Buiten verantwoord. der Redactie.’

We ontvingen een schrijven van het Bestuur der Vrijz. Kiesvereen. te Zegwaart, geteekend door den heer D. van Duijvenbode, naar aanleiding van het „ingezonden” van den heer A. van der Spek, opgenomen in nummer van 24 Juni, waarin wordt medegedeeld, dat bedoelt bestuur geen aanleiding vindt, om op het bedoeld „ingezonden” in te gaan en aan den heer van der S. wordt geadviseerd zich om inlichtingen te wenden tot het secretariaat van den Vrijheidsbond te den Haag.

Dit schrijven was niet bedoeld als „ingezonden”, doch met toestemming en medeweten van den onderteekeenaar, maken we er hier melding van. Redactie.

**** Personalia.**

In No. 1 wijdden we een woord van waardeering aan de nagedachtenis van wijlen den heer F. Masselink te Zoetermeer.

In No. 2 deden we desgelijks met den heer R. Paul te Benthuisen, terwijl we in No. 5 hulde brachten aan Dr. H. de Witt te Zevenhuizen.

We wenschen op die wijze voort te gaan.

Aan mannen, van eenige bekendheid en beteekenis in onze omgeving, 't zij bij overlijden of vertrek, 't zij bij jubileumgelegenheden, hopen we een woord van waardeering te wijden.

Mits men ons op personen en feiten attent make.

We letten daarbij niet op godsdienstige of politieke overtuiging.

Iederen heilige geven we gaarne zijn waskaars.

Noch rang, noch stand, noch beroep heeft daarop invloed.

Als het slechts mannen (misschien in de toekomst ook vrouwen) zijn, die 't zij in 't openbare leven, of ook meer verborgen, invloed hebben geoeffend.

't Is ons hetzelfde of het een veld-overste, een veldwachter of een veldarbeider geldt.

Mits — „met God en met eere.”

We worden dienaangaande gaarne tijdig ingelicht.

**** De Vrouwen.**

Is het overal gegaan als hier, dan kan geconstateerd worden, dat de vrouwen even goed zijn opgekomen als de mannen en wel van alle partijen even getrouw, zelfs van de partij van Ds. Kersten (Geref. Staatspartij), ondanks het sein om niet te gaan stemmen. Van mislukking van het vrouwenkiesrecht was hier geen sprake.

**** Herv. [Geref.] Staatspartij.**

Voor deze nog jeugdige partij had in Zegwaart op Ds. K. H. E. Gravenmeijer, Ned. Herv. predikant te 's Gravenhage.

Met bezieling en talentvol wist Z. Eerw. de zaak, welke hij dient, de beginselen, die hij voorstaat, en welke hij meent goed te zijn, te bepleiten en te verdedigen.

Uit alles sprak liefde en toewijding voor een schoon ideaal.

Te bejammeren is het dan ook, dat de reisgelegenheid tot eindigen riep, waardoor veel in de redevoering niet behoorlijk kon worden geargumenteed en de gestelde vragen of in het geheel niet, of zeer onvolledig moesten worden beantwoord.

Wij kunnen er in komen, dat dit juist voor den spreker zelf 't meest onaangenaam moet zijn geweest.

En dat een ernstig man, als Z. Eerw. met beide handen gaarne de gelegenheid aangrijpt, om zijn gevoels bree

er te kunnen uiteenzetten.

Welnu, die gelegenheid willen wij hem hier openen.

't Zal ons aangenaam zijn nader over de volgende punten te worden gelicht. En den spreker, dit te kunnen doen.

We zullen er maar enkele noemen.

Ds. G. mag het lijstje naar keuze uitleiden. 1. In welk nummer van de Rotterdammer heeft gestaan, dat wij (Antirev.) bij winning wel zullen zorgen dat de R.-K. partij hun processies krijgen? 2. Kuyper heeft het Koningschap van Christus van het publieke terrein des levens afgedrongen. 3. De onbijbelsche leer van de Souvereiniteit in eigen kring, door Kuyper. 5. Art. 3 en 4 program der Antirev. leert een neutrale Staatskunde. 6. Hoe is vrijheid van Godsdienst te rijmen met „uitroeien” van ongelooft, volgens art. 36? 7. Wat is het verschil tusschen de opvatting van de verhouding van Kerk en Staat buiten de R.-K. en de Herv. Geref. Staatspartij? 8. Op welke wijze moet in uw stelsel art. 168—170 Grondwet worden toegepast? 9. Hoe kunt U in uw stelsel den doop erkennen van de R.-K. kerk (als instituut volgens uw beweren de valsche kerk), die naar uw meening *Satanisch* is? 10. Hoe denkt ge u de practische toepassing van art. 36 en wat zijn daarvan de consequenties? 11. Ds. G. trad dien avond op, volgens eigen beweren, als Dienaar des Woords niet als politiek agitator. Door welken wetgen Kerkeraad was Z. Eerw. daartoe dien avond op die plaats voor dat doel wettiglijk geroepen?

Wij zullen het voorloopig maar bij dit elftal laten.

't Woord is nu aan Ds. G.

*** De eerste indruk.**

Voor ons ligt den uitslag der verkiezing van Z. Z. Zonder in bijzonderheden af te dalen, kunnen we nu reeds zeggen, dat die uitslag ons niet is tegengevallen. De Antirev. konden van tevoren weten, dat ze stemmen zouden verliezen aan Geref. Staatspartij en Herv. Geref. Staatspartij. En dan is het buitengewoon meegeloopen. De Vrijheidsbond kwam al zeer gehavend uit den strijd en de Chr. Hist. werden bloedig getroffen, doch ook voor die partij was dat geen verrassing.

De „plattelanders" hielden zich goed. Braat schijnt afgedaan te hebben en op de lijsten werden niet veel voorkeurstemmen aan de land- en tuinbouwcandidateen gegeven. We nemen de cijfers nader in studie.

Nr 10. 13 Juli '18

*** Herv. (Geref.) Staatspartij.**

Aan den aandachtigen lezer zal het niet ontgaan zijn, dat in ons stukje van de vorige week punt 4 is uitgevallen. Dit moet aldus luiden: 4. de schriftuurlijke leer van de „gemeengratie" (algemeene genade) van Kuiper.

*** P. ELSHOUT.**

Op 4 Juli j.l. was het voor Zevenhuizen wel geen „nationale" maar dan toch een „locale" feestdag.

Onze berichtgever meldde daar reeds een en ander van.

De heer P. Elshout herdacht n.l. het feit, dat hij 40 jaar secretaris der gemeente was geweest.

En een comité van huldiging, trachtte de herinnering aan dit zeldzame feit voor gemeentenaren en jubilaris levendig te houden.

Ook wij brengen den heer Elshout onze hulde en gelukwenschen.

Met ijver en toewijding 40 jaren voor de gemeente te arbeiden en voor de gemeentenaren welwillend steeds klaar te staan, mag zeker niet onopgemerkt voorbijgaan.

En, alsdan bij het klimmen der jaren, de gemeenteadministratie in omvang toeneemt en het Rijk steeds meer beslag legt op den tijd en kracht ook van gemeente-ambtenaren, dan laat het zich verstaan, dat de arbeid moeilijker en verantwoordelijker wordt.

De heer E. is niet met ons éénsgeestes.

En hij maakt daar zelf ook allerm minst een geheim van.

Dit belet ons echter niet ook in den tegenstander te prijzen wat te prijzen valt.

Moge hem nog frissche kracht voor verdere taak worden geschonken. hem zelven tot voldoening en Zevenhuizen tot bloei

*** Uitslag verkiezing Benthuisen.**

Benthuisen ging in A.-R. stemmen sterk achteruit.

In 1918 118 stemmen.

Rekent men thans het dubbele aantal dan ware het 236.

En de werkelijkheid was slechts 47.

Of in percenten: In 1918 65 pCt. van de geldige stemmen.

Thans slechts 14 pCt.

Waar zijn die ongeveer 200 stemmen gebleven.

Niet naar Liberaal of Socialist.

Doch Staatk. Geref. Partij en Herv. Geref. Staatspartij namen er reeds 110 plus 50 is 160.

En de Chr. Hist. stegen ook een 50-tal.

Zoo is de rekening opgelost.

Maar de oplossing dat mak zelf is alleen te vinden, als de broederen zich organiseren.

Dit kan te makkelijker, nu door „splitsing" de grenzen scherper geteekend zijn.

47 A.-R. kiezers kunnen een kiesvereniging vormen van ongeveer 20 mannelijke leden.

Een mooi begin.

De schouders onder 't werk, broeders!

*** Bergschenhoek.**

Ook hier geen A.-R. Kiesveren.

En 't kan daar prachtig.

De 27 stemmen van 1918, stegen niet tot 54, doch tot 73.

De 9 procent groeiden aan tot 11.

Maar de propaganda van S. G. P. en H. G. S. droeg daar geen vruchten.

Zijn er te B. geen 30 kloeke mannen, die de vroegere bestaande A.-R. Kiesveren. weder oprichten kunnen?

Vereniging vergadering.

*** Berkel en Rodenrijs.**

Zowel A.-R. als Chr. Hist. verdubbelden ongeveer hun stemmenaantal. Rekent men een percentage voor kiezersgroei dan liepen ze beiden achteruit.

Echter van niet veel beteekenis.

Opvallend gering was het stemmen tal van de Herv. Geref. Staatspartij, slechts 45, en dat in een centrum van propaganda, waar zeer geijverd is voor de H. G. S. en gewerkt met „Kerk en Staat", waar Ds. Stigter aanvankelijk nummer 5 van de candidatenlijst zich voor die partij interesseerde.

Ook de andere groepjes en partijtjes hadden weinig succes.

Een goed teken. Er schijnt daar vastheid van beginsel te zijn. Toch nog wat meer stemmen uitbrengen bij de Statenverkiezing als 't maar even mogelijk is.

Want stilstand is ook hier achteruitgang.

*** Nootdorp.**

Dit is de derde gemeente, waar de A.-R. niet zijn georganiseerd en tot groote schade.

In 1918 34 stemmen. In 1919 zelfs 40, zonder vrouwen. En thans in plaats van 80 stemmen slechts 29.

En dat verloren 50-tal is niet te vinden bij S. G. P. of H. G. S. Maar zit zeer zeker onder de Chr. Hist. broederen.

Hier is echter een daling van 17 op 6½ pCt. te veel.

Zoo slinkt geheel de groep A.-R. kiezers daar weg.

Komt daar geen organisatie, dan is het terrein verloren.

Vanwaar die achteruitgang?

Wat doet men daar voor de recht-sche pers.

Alleen met dagelijksche of weke-lijksche propaganda wint men op den duur.

Is hier geen taak voor het naburige Pijnacker?

Of is er een betere weg?

We wachten inlichting en opheldering.

*** Bleiswijk.**

Hier hield men zich kranig.

De Chr. Hist. stegen van 104 tot 209

De R. K. gingen van 112 naar 239.

En de A.-R. klommen van 93 naar 196.

Alle groepen dus iets meer dan verdubbeld.

De knabbelpartijtjes hadden hier weinig invloed op de onzen. Percents gewijze daalde de A.-R. van 24 op 23 Enkele gingen dus op de S. G. P. over.

Ware het overal zoo gegaan — onze gemeenten zouden geen 400 A.-R. stemmen zijn achteruitgegaan.

*** Moerecapelle.**

De uitslag op 5 Juli was hier boven verwachting.

Er was eenige vreeze voor verlies aan de Staatk. Geref. Partij. Ook aan de Chr. Hist. Unie, waarvoor nog een begaafd spreker optrad. Wel kwamen de Antirev. niet geheel aan het dubbele, doch bleven een 15 stemmen daar beneden (als bijna overal) doch gezien het feit dat S. G. P. en C. H. met ruim 100 stemmen thuis kwamen, valt het cijfer 115 boven verwachting mee, dank zij de activiteit der gereorganiseerde Kiesveren.

Volhouden broeders!

Unie-collecte

n Z.Z. zal D.V. de volgende week er de jaarlijksche Unie-Collecte rden gehouden.

En naar we hopen ook in deze and in de andere gemeenten, waar le Courant" gelezen wordt.

We bevelen deze collecte ten zeer- e in de hartelijke belangstelling on- zer lezers aan.

Niemand wane, dat ze nu niet meer noodig is.

Wie dat mocht meenen, vergist zich ten eerste.

Daar zijn nog te behartigen de belangen der „paedagogische leerstaat" der „cudstrijders" die der „algemeen- ne propaganda", „onderwijsbelangen" die niet uit Rijks- of Gemeentekas

worden betaald, mogelijke „school- geld moeilijkheden" voor hen die door de nieuwe gemeentelijke rege- ling te zwaar zouden worden gedrukt „verspreiding Chr. lectuur" belangen van het „voorbereidend Chr. onder- wijs" (Chr. bewaarschool enz.)

Onze ruimte laat niet toe, dat alles breedvoerig uiteen te zetten.

't Is ook, naar we hopen niet noodig

En de Unie-Collecte slage ook dit jaar schitterend!

Plaatselijk Nieuws

ZEGWAART—ZOETERMEER.

Vervolg verslag Herv. Geref. Staats- partij.

1. Ds. G. beweerde, dat nog nooit een woord van schuldbelijden gehoord was over al de tekortkomingen der A.-R. partij in de laatste jaren.

De heer N. vraagt, als Colijn in laat- ste Deputatenrede zegt: „Wij beschul- digen niemand, doch wij belijden schuld" of dat geen schuldenkenning is

Antw. Deze uitspraak van C. was Ds. G. bekend, maar dit was slechte politiek van C.

Opm. Mag Ds. G. de oprechtheid van C. verdachtmaken. Is hij harten- kenner?

2. Op welken grond heeft Ds. G. zich zoo minachtend uitgelaten over den arbeid van Dr. Kuyper en de on- schriftuurlijkheid zijner leerstukken?

Antw. Hulde voor den persoon van Dr. Kuyper, maar niet voor zijn werk en leer!

Opm. Is geen beantwoording der vraag.

3. Volgens Ds. G. heeft Dr. K. het Koningschap van Christus van alle le- vensterreinen geweerd. Is hem dan „Pro Rege" niet bekend, waarin juist het tegendeel theoretisch is uiteenge- zet en door Dr. K. in heel zijn leven practisch is toegepast?

Antw. „Pro Rege" (Voor onzen Ko- ning") is bekend, doch heeft juist de oogen geopend voor het groot gevaar van K. leer.

Opm. Is wel een bewering, maar geen bewijs.

4. Hoe is Uw kwalificatie der R. K. Kerk (de valsche Kerk, de Kerk met anti-christelijke geest) overeen te bren- gen met het betoog van Ds. Hoedema- ker, op de vergadering der confessio- neele vereen., dat de Herv. Kerk met de R. Kath. kon worden vereenigd op grond van doop-belijdenis van Nicea enz.?

Antw. Wij onderscheiden tusschen Rome en Rooms-Katholiek. 't Laatste is satanisch.

Opm. Het „instituut" der R.-K. is dus niet in orde — doch als „orga- nisme" zijn er goede elementen. Doch de doop wordt juist bediend door het „instituut". Dat klopt dus niet.

5. De „pluriormiteit" der kerk, door Ds. G. een goddelooze leer van Dr. K. genaamd, is een veel te ingewik- keld vraagstuk, is een veel te ingewik- zoovele andere kwesties samen, dat de heer N. daarover thans niet wenscht te zeggen, als totaal op dit oogenblik onvruchtbaar en onmoge- lijk.

Echter vraagt de heer N. of Ds. G. bereid is hier een openbaar debat aan te gaan over deze kwesties, met evenveel tijd voor de beide sprekers. volgens de regelen, die voor zulke openbare debatten gelden.

Antw.: Zeer gaarne.

6. De anti-rev. partij is revolutio- nair en huldigt de neutrale Staat- kunde, blijkende uit art. 3 en 4 van het Program.

De heer N. vraagt bewijs voor de- ze bewering en wenscht, dat Ds. G. die artikelen zal voorlezen en daaruit die beschuldiging bewijst. De heer N. stelt ze hem ter hand.

Antw.: Ds. G. leest ze niet voor en verwijst naar „Neutraal en Clericaal" van Hoedemaker, zonder verder toe- lichting.

Opm. Vraag dus niet beantwoord. Bovendien is niet Hoedemaker de uit- legger van „Ons Program", doch in de eerste plaats Dr. K. zelf. Niet wat H. er van maakt, doch wat de opstel- ler en de partij er zelve mee bedoe- len en over geschreven hebben, ge- ven de juiste opvatting van art. 3 en 4.

7. Is er voor de Christenen in Ne-

derland door de politieke actie der laatste 30 à 40 jaren niets bereikt?

Antw. Geen antwoord.

8. Wat is het verschil tusschen Uw beschouwing over de verhouding van Kerk en Staat en die der R. K. kerk?

Antw. Geen antwoord.

Opm.: Als zwijgen toestemmen be- teekent, dan kan geconcludeerd, dat het stelsel der H. G. S. niet zoo veel van de R.-Kath. beschouwingen ver- schilt.

9. Hoe oordeelt ge over art. 168—169 van de Grondwet.

Antw.: Geen antwoord.

Opm.: Art. 167. Volkomen vrij- heid van belijdenis voor ieders gods- dienstige meeningen. Art. 168. Alle kerkgenootschappen genieten gelijke bescherming. Art. 169. Belijders van verschillende godsdiensten dezelfde rechten en benoembaar tot ambten.

Hoe denkt ge U uw stelsel in de practijk? Geen staatskerk, geen ker- kelijken Staat, geen „heerschende" kerk. Maar wat dan? Welke conse- kwenties volgen uit dat stelsel?

Antw.: Een „dienende kerk".

Opm.: Dit is geen uiteenzetting van de wijze, waarop de H. G. S. prac- tisch denkt te verwezenlijken.

11. De Chr. Openb. School.

Aan wie(n) het onderwijs opdra- gen uit de Schrift? Wie moet de rich- ting der onderwijzers keuren? Vol- gens welken maatstaf? Hoe komt men aan voldoende beslist „belijgend" personeel voor de Openb. School, als die Christelijk werd?

Antw.: Personeel is wel te vinden en de Chr. School heeft ook geen waarborgen, dat de onderwijzers zu- ver belijgend zijn.

Opm. Hier is het antwoord ontwe- ken en getracht de kwestie te verleg- gen.

12. Hoe wilt ge met ouders, die zulk onderwijs voor hun kinderen niet verlangen?

Antw. Geen antwoord.

13. Hoe denkt ge over de conse- kwentie van Art. 36? Hoe is Vrijheid van godsdienst overeen te brengen met „uitroeien". Zal de heer N. als niet behorende tot de Ned. Herv. kerk op het school of op andere wij- ze worden uitgeroeid? Wie maakt uit wat „ongeloof" is. Heeft de Overheid voortaan de bevoegdheid.

Antw. U niet! Art. 36 heeft niet die bedoeling.

Opm. De heer N. had bij deze vraag een pertinent antwoord verzocht en geen verwijzing naar de toekomst, wanneer deze beginselen nader onder- zocht zullen worden, zooals de S. D. A. P. dat doet, wanneer de socialisa- tie practisch moet worden verwezen- lijkt.

Maar welke bedoeling art. 36 wel heeft en hoe het moet worden uitge- voerd vernamen we niet.

Na afloop sloot Dr. G. met dank- gebed.

Opm. De verslaggever teekende zooveel mogelijk woordelijk op en gaf direct op de vragen het antwoord terwijl hij bij den heer N. vernam, wat deze ongeveer bij repliek zou hebben geantwoord, waarvan de ver- slaggever een opmerking onder de antwoorden voegde.

**** Pijnacker.**

Hier heeft op 5 Juli de vergrooting der Gemeente met een deel van Delfgauw aan de A. R. partij voordeel gebracht — of er moet een bijzondere activiteit zijn ontwikkeld.

In 1918 waren er van de 545 stemmen 58 A. R., ongeveer 10 pCt. Naar verhouding zouden er dan nu 160 stemmen zijn uitgebracht. In werkelijkheid was dit aantal 192. Een vooruitgang te danken hoogstwaarschijnlijk aan de uitbreiding.

Hier valt dus niet te constateeren omtrent de absolute vooruitgang van de partijsterkte.

We weten echter, dat ons groepje daar actief en paraat is. Moge het zoo blijven.

En blijkt dit ook uit de bearbeiding van het naburige Nootdorp.

12.10.22 9 Sept '22

**Vereeniging dergemeenten
Zegwaart en Zoetermeer.**

I.

Op den 2en Febr. 1920 richtten Ged. Staten van Zuid-Holland aan „Heeren Burgemeesters en Wethouders in de gemeenten der provincie Zuid-Holland” een schrijven van den volgende inhoud:

„De uitbreiding, welke de tak der gemeenten sinds de invoering der Grondwet en niet het minst in de laatste jaren heeft ondergaan, zoowel op het stuk van de uitvoering der Rijkswetten, als wat betreft de behartiging van de belangen der ingezetenen op velerlei gebied, moet de vraag doen rijzen, of de tegenwoordige gemeentelijke indeeling, wel overal aan haar doel beantwoordt.

Een goede uitvoering van de gemeentelijke taak vereischt ook in de kleinste gemeenten de aanwezigheid van speciaal opgeleid personeel, aan hetwelk een behoorlijke bezoldiging moet worden verzekerd. Als gevolg van den gestegen levensstandaard zijn vele gemeenten minder dan vroeger in staat nu aan dezen eisch te voldoen.

De voorziening in vele behoeften — gas, water, electriciteit, wegen en verkeersmiddelen, bouwtoezicht, — aan voorts ten plattelande slechts economisch geschieden, wanneer zij te hand wordt genomen voor een geheel streek. Daartoe is dus bij de huidige indeeling dezer provincie vaak de samenwerking van tal van gemeenten noodig. Licht stuit dan de totstandkoming van nuttige maatregelen af op weigering van enkele gemeentebesturen om mede te werken en in ieder geval is de veelheid van besturen een bron van wrijving en vertraging.

Vanzelf dringt zich dus het denkbeeld op, of niet door samensmelting van kleine gemeenten tot grootere getracht moet worden, krachtige gemeenten te scheppen, beter toegerust voor haar huidige en toekomstige taak. Hiervoor pleit voorts ook, dat de vereenvoudiging in de administratie, welke als gevolg van dezen maatregel verwacht mag worden, stellig ook tot bezuiniging zal kunnen leiden.

Het ware wel gewenscht, indien het initiatief tot zoodanige samensmelting van de gemeentebesturen zelf uitging. Beter dan wij, zijn zij op de hoogte van de omstandigheden van hunne eigene en naburige gemeenten, zoodat zij ook beter kunnen beoordeelen met welke gemeenten de hunne het best vereenigd zou kunnen worden.

Wij noodigen dan ook hierbij de besturen der daarvoor in aanmerking komende gemeenten uit, om ons dienaangaande eventueel hun beschouwingen en voorstellen kenbaar te maken.”

De Ged. Staten per Prov. Z.-Holland,
(get.) SWEERTS, voorzitter.
(get.) DE MONCHY, griffier.

Tot zoover het schrijven van Ged. Staten.

Ook B. en W. van Zegwaart en Zoetermeer ontvingen dit stuk en het werd aanleiding, dat aan de besturen der verschillende kiesvereenigingen verzocht werd de meening hunner politieke groep over deze aangelegenheid ter gelegener tijd aan B. en W. der gemeente bekend te maken.

Door allerlei omstandigheden werd de uitvoering van dit plan vertraagd totdat eindelijk de Antirev. Kiesvereeniging het initiatief nam tot bijeenroeping der besturen.

Het plan schijnt te zijn, dat de betrokken besturen een rapport opstellen, waarin voor- en nadeelen uiteengezet worden en zoo mogelijk een conclusie wordt vastgesteld, welk rapport dan als leidraad kan dienen bij de besprekingen in de ledenvergaderingen der Kiesvereenigingen, die dan aan B. en W. hun oordeel kunnen bekend maken.

Voor zooverre de besprekingen der besturen niet geheim zijn, zal in ons blad onder „plaatselijk nieuws” van

een en ander nader mededeeling geschieden, doch geheel los daarvan wenschen we ook in de redactionele kolommen (mede op verzoek) onze opinie over deze aangelegenheid ter overweging te publiceeren, opdat ook door de pers de publieke opinie rijp worde tot oordeel.

Allereerst gaan we even na op welke wettelijke bepalingen vereeniging van gemeenten berust en wat daarover is vastgesteld.

De Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden bepaalt in art. 3: „De Wet kan provinciën en gemeenten vereenigen en splitsen en nieuwe vormen.

De grenzen van het Rijk „van de provinciën en van de gemeenten kunnen door de Wet worden veranderd.”

I n deze bepaling dateert reeds, zij het ook met andere woorden, van 1798, waarbij art. 7 werd vastgesteld, dat er een indeeling van de gemeenten zou worden vastgesteld en in art. 8 slechts om de 5 jaar wijziging werd mogelijk gemaakt, mits „alleenlijk tot vereffening van ongelijkheid in de bevolking of uit hoofde van eenig toekomstend Grondgebied.”

In art. 73 Staatsregeling 1801 werd voorts vastgelegd, dat eene verandering der gemeente-indeeling slechts tot stand kon komen „op onderlinge toestemming en daartoe gedaan verzoel der belanghebbenden.”

In de grondwetten van 1805, 1806, 1814, 1815 en 1840 komen dergelijke bepalingen niet voor omtrent de gemeenten, alleen slechts met betrekking tot de provinciën, ringen en departementen, weshalve we ze hier stilzwijgend kunnen laten passeeren.

Eerst in 1848 werd in art. 2 opgenomen, dat de Wet de grenzen der gemeenten regelt en haar vereenigen of splitsen.” wat in 1887 werd aangevuld met „en nieuwe vormen.” (landaanwinst, droogmaking Zuiderzee), hetwelk zoowel in 1917 als bij de herziening in 1922 onveranderd is gehandhaafd.

Uit de historie blijkt dus reeds, dat de zeggenschap omtrent „vereeniging” in den loop der tijden, voor de gemeenten zelve steeds minder is geworden.

In art. 3 Grondwet staat, dat „de Wet” regelt, d.w.z. eene vereeniging komt niet tot stand, dan na eerst door de regeering (Minister) te zijn voorgesteld en goedgekeurd door de Staten-Generaal.

Hieruit blijkt, dat het maar niet klaar is, als de gemeentenaren van b.v. Zegwaart en Zoetermeer overeenkomen, om samen één gemeente te gaan vormen, maar dat dit allereerst door de regeering wordt uitgemaakt. En voorts, dat er gemeenlijk een reeks van maanden (soms jaren) verstrijkt, al eer een vereeniging daadwerkelijk tot stand is gekomen.

Wel wordt het oordeel van de gemeenten niet geheel en al uitgeschaakeld, blijkende uit de art. 128—133 van de Gemeentewet, doch hooger dan een „advies” mag die invloed niet worden aangeslagen.

**Vereeniging der gemeenten
Zegwaart en Zoetermeer.**

II.

Zagen we de vorige week, wat de Grondwet over de vereeniging van gemeenten zegt, trans zien we, hoe dat nader is uitgewerkt in de Gemeentewet.

We slaan daartoe op de art. 128—133.

Het zou te veel van onze plaats-ruimte vergen, als we deze artikelen den lezer woordelijk voorlegden. Ook is dit voor ons doel niet noodig.

We volstaan met den zakelijken inhoud.

Art. 128 Gemeentewet, stelt als eisch, alvorens tot vereeniging wordt overgegaan, dat de art. 129—132 zijn in acht genomen.

Art. 129 Gedeputeerde Staten ontwerpen de wijze en voorwaarden tot vereeniging, nadat Burgemeesters en Wethouders der betrokken gemeenten zijn gehoord.

Art. 130. Hierbij wordt in het oog gehouden:

dat de bezittingen en lasten der gemeenten ten voor- en nadeel komen van de vereeniging, tenzij bijzondere omstandigheden een andere schikking eischen.

dat de ingezetenen, die uit gemeenteeigendommen in natura vruchten trekken, recht op die vruchten blijven behouden.

Art. 131. Het ontwerp wordt onderworpen aan het oordeel van de raden der beide gemeenten en aan eene commissie in elke gemeente door de kiezers gekozen. De Burgemeester is voorzitter.

De leden der Commissie worden gekozen door de kiezers voor den raad uit de ingezetenen buiten den raad op de bij de Kieswet bepaalde wijze. Deze commissie bestaat voor Gemeenten als Zoetermeer en Zegwaart uit 7 leden ieder.

De leden dezer commissie worden benoemd met de meeste stemmen. Ouderdom heeft bij gelijk stemmen-aantal de voorkeur en het lot beslist bij gelijken ouderdom.

Bij bedanken of andere omstandigheden beslist een nieuwe stemming.

Art. 132. Gedeputeerde Staten ontvangen een schriftelijk advies van de beide raden en de beide commissies. Deze zenden de ontvangen adviezen vergezeld van hun eigen oordeel naar den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarna de Minister al of niet overgaat tot het ontwerpen van een Wetsvoorstel der vereeniging.

Geschiedt dit en wordt zulk een voorstel in de Kamers aangenomen, dan komt nog de toepassing van

Art. 133, waarin vermeld staat, dat de verordeningen blijven voortduren en de ambten blijven bestaan en de ambtenaren in beide gemeenten in functie blijven tot zij door anderen volgens de wet zijn vervangen.

Dezelfde wet verordent gelijk de verkiezing van den nieuwen raad in de vereenigde gemeenten.

Tot zoover de Gemeentewet over deze aangelegenheid.

Nog een paar opmerkingen daarover.

Wie hebben in de commissies bedoeld bij art. 131 eigenlijk een vorm van referendum, waarbij het oordeel der ingezetenen wordt ingewonnen langs anderen weg, dan dien, van den Raad, de wettige representanten der burgerij.

Waarom hebben we hier naast den Raad nog een ander orgaan? Op geen enkel ander terrein in onze Staatsregeling komt iets dergelijks voor. Omdat we hier niet te doen hebben met eene huishoudelijke regeling, doch met een algemeen belang.

Hoe staat het nu, als Gedeputeerde Staten weigeren een ontwerp voor samenvoeging te maken? Is dan de zaak van de baan? Er zijn wel Ged. Staten die dit hebben gemeend, maar die

pvatting is onjuist. Als de Koning i. i. de Regeering) het gebiedt, moeten ted. Staten een ontwerp maken. Art. 29 geeft slechts aan de wijze van uitvoering, maar zegt niet, dat het maken van het ontwerp uitsluitend afhankelijk is van het initiatief van Ged. Staten.

Geheel anders staat de zaak, als de Minister na kennisname van de adviezen weigert met een ontwerp bij de Kamers te komen. In dat geval is er niets aan te doen en is de zaak beslist, tenzij ook hier een der Kamerleden zelf gebruik wil maken van het recht van initiatief. Ons is echter een dergelijk geval niet bekend en we gelooven ook, dat het weinig practisch resultaat zou opleveren.

Behalve de vereeniging van gemeenten kent de Gemeentewet ook nog de samenwerking volgens art. 121 en 122. Deze samenwerking heeft b.v. plaats op het gebied van lichtvoorziening, waterleiding, onderwijs, of het onderhouden van gemeenschappelijke stichtingen. Dit alles moet geschieden onder goedkeuring van Gedeputeerde die niet alleen beslissen over dat, maar ook over het hoe, niet alleen over het feit der samenwerking, doch ook over de wijze van uitvoering der regeling.

Dit grootere geheel is dan een „economische gemeenschap” geworden, welke echter volgens ons Staatsrecht geen eigen orgaan schept, d.w.z., geen wettelijke bevoegdheid geeft, wijl ons Staatsrecht volgens Thorbecke slechts de Organen Rijk, Provincie, Gemeente en Waterschap kent. Een eenvoudig losse gemeenschap van gemeenten, een soort district of tusschenvorm tusschen Provincie en Gemeenten is ten onzent niet bekend en niet toelaatbaar.

Duitschland is ons door zijn z.g.n. „Amten” (gebieden, districten) voor. Trouwens is daar heel de gemeentewetgeving en regeling door de z.g.n. Landgemeineordnung vollediger en beter. Men heeft daar n.l. wel 6 of 7 verschillende Gemeentewetten, die beter bij onderscheidene toestanden aanpassen.

Wijl echter ten onzent die combinaties niet samenwerken, geen afzonderlijk orgaan vormen, hangt alles te veel af van willekeur en ontstaat te veel tegenwerking en vertraging, waarop in het stuk van Ged. Staten (zie ons eerste artikel) terecht wordt gewezen.

125A
Er zijn in ons land ruim 1100 gemeenten. Deze zijn echter volstrekt niet overal zoo, dat de grenzen berusten op eenheid van plaatselijk samenleven. Vooral niet in Friesland en Groningen. Daar liggen soms vele dorpen in ééne Gemeente. En die dorpen hebben vaak eigen fondsen, bezittingen of ook lasten. In Art. 217 van de Gemeentewet is bepaald, dat in zulke gevallen die bezittingen niet altijd ten voordeele der gemeenschap komen, doch zelfstandig bezit van zoo'n dorp kunnen blijven.

Waarom we hierop wijzen?

Omdat bij vereeniging van Zegwaart en Zoetermeer het mogelijk is, dat onder de voorwaarden, afwijking van Art. 130 wordt toegelaten en art. 217 wordt toegepast, m.a.w., dat bij de vereeniging het bezit van Zoetermeer op het Grootboek niet aan de nieuwe gemeente vervalt.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

III.

Na uiteenzetting van den wettelijken grondslag voor en gang bij vereeniging van gemeenten, rijst de vraag of er wel voldoende gebruik van deze bevoegdheid van den Wetgever gemaakt wordt.

„Immers”, zoo redeneert men „als er ergens een paar gemeenten te vinden zijn, die vereenigd kunnen worden dan zijn het zeker wel Zegwaart en Zoetermeer. Aangezien dit nog niet is geschied, volgt daaruit, dat de bevoegdheid zeker bij hooge uitzondering wordt toegepast en de art. 128—133 Gemeentewet, zoomede art. 3 Grondwet feitelijk een doode letter zijn.”

Wie zoo redeneert, is er echter glad naast.

Neen, geen uitzondering, geen doode letter, maar zeer veelvuldig heeft de Wetgever van zijn bevoegdheid gebruik gemaakt.

Een paar cijfers ten bewijze.

Op 't oogenblik der invoering van de Gemeentewet (29 Juni 1851) bestonden er hier te lande 1209 gemeenten, waarvan 234 in Zuid-Holland (Mr. J. Oppenheim, Nederl. Gemeenterecht I). Thans bedraagt dit aantal even 1100. Alzoo een vermindering van 100 gemeenten.

Maar wellicht zijn die samensmeltingen in hoofdzaak te zoeken in andere gedeelten van ons land, waar de gemeenten anders zijn gebouwd dan in deze streken, of anders ten opzichte van elkander gelegen zijn.

Ook dat is niet juist.

Immers toch van de vermindering met 100 gemeenten, komen er niet minder dan de helft voor rekening van de provincie Zuid-Holland n.l. 48, een respectabel getal. Deze provincie telt thans 186 gemeenten.

Wijl dus wel degelijk door den Wetgever gebruik is gemaakt van art. 3 Grondwet en art. 128—133 Gemeentewet en die saamvoeging van gemeenten in het bijzonder juist van Zuid-Holland tot stand kwam, mag worden geconcludeerd, dat er tot dusver bij de regeering geen ernstige redenen aanwezig waren om dien weg ook op te gaan met Zegwaart en Zoetermeer.

En wij gelooven, dat Regeering Ged. Staten tot nu toe goed gezien hebben.

Of het op den duur er niet van komen zal?

Afwachten blijft de boodschap.

Maar als het gebeurt, gelooven we, dat het meer zal zijn op grond van *den algemeenen toestand* en de *stemming die gemaakt wordt voor vereeniging*, dan wel op grond van het feit, dat de toestanden *plaatselijk* zich dermate zouden hebben gewijzigd, dat thans vereeniging der gemeenten op grond van *locale omstandigheden eisch der noodzakelijkheid* is geworden.

Nog rijst een bedenking bij enkele lezers.

Wellicht is er nooit de aandacht op gevestigd, nooit eens ernstig over gehandeld en een onderzoek naar mogelijkheid en wenschelijkheid eener combinatie ingesteld. Als Ged. Staten er maar eens op attent waren gemaakt

Dit argument zou reeds bewijzen, dat vereeniging dezer gemeenten waarlijk niet zoo voor de hand ligt, niet zoo van zelf sprekend, als sommen het willen doen voorkomen.

Immers, als het zoo natuurlijk was, dan zou men van hooger hand de zaak reeds lang hebben beslist.

Maar bovendien is het niet juist.

Er is wel degelijk de aandacht op gevestigd

En dat wel twee malen.

Laten we daartoe even de historische bladen dezer gemeente opslaan.

't Was in het jaar 1846, dat op 14 Febr. een Koninklijk Besluit verscheen, waarin over vereeniging van gemeenten werd gehandeld.

Naar aanleiding daarvan ontvingen

B. en W. van Zoetermeer een missive van den Gouverneur van Zuid-Holland (Comm. der Koningin) en Ged. Staten waarin het oordeel van den Raad gevraagd werd, omtrent eene eventuele vereeniging met de gemeente Zegwaart Dit schrijven was van algemeenen aard Het werd n.l. niet uitsluitend aan Zoetermeer gezonden, doch ook aan andere kleinere gemeenten, evenals het stuk van 1920 (zie art. I) aan alle gemeenten was gericht. Er werden eenige motieven aangevoerd, welke in der gelijke plaatsen aanleiding tot vereeniging konden zijn o.m. dat het moeilijk was geschikte krachten voor den Gemeenteraad te verkrijgen, dat de gemeente-administratie vaak niet naar behooren werd uitgevoerd en door deze oorzaken alzoo het belang der gemeente niet werd gediend en dat het niet gemakkelijk was eene behoorlijke ambtswoning voor den Burgemeester te vinden.

De Raad van Zoetermeer heeft destijds daarover vergaderd met de grondeigenaren, volgens art. 2 van het Besluit en kwam met algemeene stemmen zoowel die der leden als der grondeigenaren tot de conclusie, dat de zelfstandigheid der gemeente moet blijven gehandhaafd

In het desbetreffend antwoord Ged. Staten vinden we vermeld:

dat de gemeente Zoetermeer eenigen Raad heeft, die bestaat uit vroeger en deftige mannen, die voor hun taak berekend zijn.

dat de gemeente er finantieel goed voorstaat, eigen kapitaal en fondsen heeft en het beleid van den Raad goed is.

dat er zeer vele deftige en sierlijke woningen zijn, zoodat de Burgemeester behoorlijk gehuisvest kan worden.

dat het een flinke, welvarende gemeente is met vele grondeigenaars, van 900 zielen, die f 10.600 in de belasting draagt, tegenover Zegwaart met 1700 zielen slechts f 3.960.

dat in elk geval vereeniging met Zegwaart is uitgesloten wijl deze bevolking (zonder daarop laag neer te zien) in heel den omtrek bekend is als overal „bedelende” en armlastig, gelijk „wijd en zijd vermaard” is.

dat Zoetermeer met vele „deftige inwoners er „met huivering aan denkt” ooit met Zegwaart te worden vereenigd,

dat Zegwaart schulden heeft van f 23000 en f 1400 H. O. heft, tegen Zoetermeer zoo goed als niets.

dat ook de grondeigenaren hiermede instemmen, weshalve nederig wordt verzocht *nimmer* zulk een vereeniging tot stand te brengen.

Het resultaat was dan ook nihil.

En in 1850 zonden eenige inwoners van Zegwaart een adres naar Ged. St. om met Zoetermeer te worden vereenigd.

Daarin werd gewezen op de hooge schuldenlast en Hoofd. Omslag die f 5,50 per inwoner bedroeg, tegenover Zoetermeer f 1. Op den „ellendigen” en „rampzaligen” toestand der gemeente, waaraan alleen een einde was te maken, door vereeniging met Zoetermeer. Geschiedde dit niet, dan zou tot „slooping” der gemeente moeten worden overgegaan, daar zij geheel „ondermijnt” werd. Ze zou uit de rij der gemeenten verdwijnen.

Ook dit werd voor kennisgeving aan genomen. Er kwam niets van en hoe is 't mogelijk — Zegwaart is er nog en — welvarender.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

IV.

In onze beide eerste artikelen behandelden we na een korte inleiding de grondwettelijke bevoegdheid en de wijze waarop die bevoegdheid nader in de Gemeentewet is uitgewerkt. Van den wetgever, die gemeenten wil samenvoegen, of wilt ge het anders, w schreven over de formeele zijde van het vraagstuk, terwijl we in art. II eenige historische mededeelingen deden, waaruit ons bleek, dat in 1846 aan Zoetermeer vereeniging was voorgesteld met Zegwaart, tot een nieuwe gemeente, onder den naam van „Zegwaart”, doch door Zoetermeer niet begeerd, terwijl in 1850 van Zegwaart zelve pogingen in die richting werden gedaan, welke door Ged. Staten echter ter zijde zijn gelegd.

Thans gaan we nader op het wezen der vereeniging in en beluisteren, daar toe allereerst wat mannen van verschillende richting, die gerekend kunnen worden tot de deskundigen te behooren, over deze materie hebben geschreven.

En we zullen ons daarbij zeer veel beperking opleggen.

We dan dit niet op grond van een averechtsche argumentatie welke vóór of tegen doet hooren, omdat prof. A of Mr. B er voor of tegen pleit.

Wie uitspraken van bevoegde autoriteiten of deskundigen aanhaalt doet dat alleen om *eigen opinie* te bevestigen en geloof daarin bij zich zeven te sterken en bij anderen aanneemelijk te maken.

Maar er is hier meer.

De gemeentewet mist n.l. elke bepaling omtrent de *motieven*, die bij al of niet vereeniging zullen geleden. Dit wordt door alle kenners van gemeenteterecht als een leemte gevoeld. De wetgever kan geheel zelfstandig uitmaken of er gronden voor vereeniging zijn of niet, en vindt in de wet zelve niet de minste leidraad.

Dit nu heeft geleid en zal meermalen leiden onder de schoone leuze van: „Elk geval moet op zichzelf worden beoordeeld”, tot groote willekeur.

Vandaar dan ook, dat in de desbetreffende wetten weinig leiders motief is te vinden. Nu eens berust vereeniging op „noodzakelijkheid”, dan weder heet ze „noodig”, ja, men achtte ook wel een zwakkere motiveering voldoende, waartegen meermalen in Tweede Kamer ernstig protest rees. Ook was een enkele maal motief, dat „een gemeente welke zich uitbreidt, het terrein dier uitbreiding op haar eigen staatsrechtelijk territoir moet vinden, wat in de Kamer zeer krachtige bestrijding vond. Maar over 't algemeen kan gezegd, dat de wetgever steeds naast die „noodzakelijkheid”, „nuttigheid, wenschelijkheid” en „uitbreidingsplannen” andere *ernstige motieven* heeft geëischt, wilde hij tot uitbreiding, samenvoeging of splitsing van gemeentewege medewerken.

Onze plaatsruimte en de aard van deze artikelen laat over bovenstaande uitspraken geen breedere motiveering toe, doch wie zich van een en ander beter op de hoogte wil stellen, neme eens kennis van de Handelingen der Tweede Kamer, de Wetsontwerpen over Vereeniging van gemeenten met de memories van Toelichting en de Staatsbegrooting met Toelichting over verschillende jaren.

Waar nu de Wet zelve een leemte bevat, doordat voor vereeniging geen bepaalde motieven worden genoemd, heeft het nut na te gaan, wat der zake kundigen, zoowel uit Staatsrechtelijk als ook uit principieel oogpunt van deze zaak hebben geschreven. Men kan dan uit die algemeene uitspraken eenige motieven opdiepen, welke als maatstaf kunnen dienen voor de beoordeeling of men in een bepaald geval vóór of tegenstander zal zijn.

En dan beginnen we met als onze

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

V.

Gaan we nu na wat enkele vooraanstaande mannen omtrent dit onderwerp hebben geschreven.

We zouden ons daarbij zeer veel beperking opleggen.

En beginnen met te luisteren naar de Savornin Lohman.

Deze heeft er zich kort, doch beslist over uitgesproken in zijn werk: „Onze Constitutie.”

Na eerst betoogd te hebben, dat de „gemeenten” niet zijn ontstaan door administratieve indeeling van het Rijk, doch historisch zijn geworden, beweert hij, dat het van bovenaf indeelen, en verknippen van gemeenten een consequent uitvloeisel is van de revolutie-idee.

Volgens die leer is de Staat een verband van individuen, waarin de meerderheid regeert en zijn de gemeenten een onderdeel van den Staat, niets anders dan een administratief lichaam, waarop de Staat een deel van zijn taak overbrengt. Van dit beginsel ging men in Frankrijk uit bij de Wet van 27 Febr. 1800, (blz. 178).

Eischt de Staatsadministratie en taak een andere indeeling welnu, de Wet van 28 Pluvisse VIII schept daar toe het recht. Vandaar dan ook, dat alle aanhangers van de leer der Staatssovereiniteit en der Volkssovereiniteit in alle schakeeringen, over vereeniging van gemeenten, splitsing en grensverlegging heel eenvoudig oordeelen. Als, wat ze dan het algemeen belang noemen, als dit algemeen belang het eischt, welnu, dan spreekt het vanzelf, dat het gebeuren moet. En dan wordt onder algemeen belang in hoofdzaak uitsluitend verstaan „financieel voordeel”, „economische vooruitgang”, kortweg „stoffelijk gewin”.

Dat is dan het een en het al.

Daar gaat het toch maar om in de wereld!

Juist: „in de wereld” Maar — „de wereld gaat voorbij, met al hare begaaftheid.”

Alsof de finantiën het hoogste doel wit van 't leven is.

En vooral de mannen van „zaken” staan daarbij in de voorste gelederen, terwijl de zuigkracht zoo groot is, dat ook onder hen, die niet staan op den bodem van Staatssovereiniteit, meegezongen wordt in het koor, om heel het leven te bezien uit zaken-oogpunt om mee te doen aan „levensverzakelijking.”

Voor ons heeft dit plat-materieele geen de minste bekoring. Niet het materieele, doch het geestelijke gaat voorop. En het is waarlijk in onze dagen niet overbodig, daarop met ernst te wijzen.

Wat baat het een mensch, een land, een volk, een gemeente, zoo die financieel gewin boekt en schade lijdt aan zijn of hare geestelijke belangen en goederen?

eigen overtuiging uit te spreken, dat nooit eenig politiek partijbelang op zich zelve beoordeeling mag zijn. Wie vóór of tegen is, omdat bij vereeniging zijn partij in den nieuwen raad sterker of zwakker zal staan zonder daarbij op andere zaken te letten, vindt ons nimmer aan zijn zijde. Aan een dergelijke kleine politiek hopen wij niet mee te doen.

Even verwerpelijk is voor ons de beslissing, welke zich grondt op al of niet stoffelijk voordeel bij vereeniging. Wie vóór is bij materieel gewin en tegen bij stoffelijk verlies, zonder andere factoren te doen wegen, vindt ons evenmin aan zijn zijde. Aan een dergelijke levensverzakelijking hopen wij nimmer mee te doen.

Voor ons is alles beslissend het antwoord op de vraag of bij vereeniging de belangen van Gods Koninkrijk meer en beter zullen kunnen worden behartigd, dan nu.

En dan Gods Koninkrijk genomen, niet in eng-kerkelijken doch in den meest ruimen zin van het woord.

En als men ons tegenwerpt, dat stoffelijke vooruitgang mede kan strekken in het belang van Gods Koninkrijk dan beamen we dat, mits gedacht als een bij uitzondering voorkomende mogelijkheid. Maar drieërlei wegen we daartegen op te merken.

Vooreerst, dat zielkunde en ervaring leeren, dat stoffelijke welvaart meer tegen dan in 't belang van Gods Koninkrijk werkt. „Toen de bisschoppen waren van hout, waren de kerken van goud. Maar nu de bisschoppen zijn van goud, zijn de kerken van hout.” zegt terecht een oud rijm. Stoffelijk welvaren dempt veeleer het geestelijk leven, dan dat het dit doet opbloeien.

Voorts, dat indien al uitwendig van die stoffelijke zegeningen geprofitteerd wordt, innerlijk veeleer verslapping intreedt.

En eindelijk, dat het ons nog niet hetzelfde is, langs welke wegen, de stoffelijke behoeften voor den arbeid in Gods Koninkrijk worden verkregen. Aangenomen dat er profijt van getrokken wordt, blijft het in Gods Koninkrijk steeds nu nog als vroeger, dat het scherp snijdend woord moet worden gehoord. „Uw geld zij met U ten verdere.” In de dagen die achter ons liggen, heeft zeker kerk, school, zending en barmhartigheid ook stoffelijk de vruchten ingeoogst van woekerwinst en smokkelloon, maar de vraag rijst in allen ernst of dit niet veeleer geweest is tot een vloek, dan tot een zegen.

De volgende maal geven we eerst 't woord aan Jhr. Mr. de Savornin Lohman.

RECTIFICATIE.

In ons vorig artikel slopen een paar fouten in. Het aantal inwoners van Zegwaart was destijds niet 1700 maar 1400 en in kolom 2 leest men: „het des betreffend antwoord van Ged. Staten” dit moet zijn aan Ged. Staten.”

Reeds Groen van Prinsterer leerde het ons in „Verspreide Gesch. I blz. 142: „Het is niet te doen om materieel belang. Dikwijls wordt daarvan redding verwacht. Ook al mag men die belangen niet verwaarlozen, ze zijn niet de hoofdzaak. Vermindering van belasting, groote bezuiniging is aan de orde van den dag, doch ze nemen de oorzaak van onze rampen niet weg.”

Is stoffelijk voordeel gevolg van saamvoeging, men aanvaarde die dankbaar, doch nooit mag dit gewin 't doel van ons streven zijn.

Lohman wil dan ook niets weten van de consequenties van dit beginsel bij de grensbepaling van gemeenten. „De gemeenten zijn geen schepping van de Overheid.” (blz. 181). Zoo betoogt hij na een breed historisch overzicht te hebben gegeven van het ont-

staan van de zelfstandigheid der gemeenten. Bij hem is het historisch element één van die hogere factoren, die in acht dienen te worden genomen.

En o. i. zeer terecht.

Voor al zeer terecht voor een Christelijk-historisch man.

Wat onder de leiding Gods is ontstaan, worde door de Overheid ongemoeid gelaten, tenzij bij gebleken noodzakelijkheid.

Hun ontstaan vindt zijn oorsprong in het Landsheerlijk gezag. Na de revolutie in 1789 veranderde de historisch geworden zelfstandigheid en werden de gemeenten administratieve lichamen, krachtens de artikelen van de Staatsregeling van 1798. Later in 1848 werd de toestand gewijzigd en kwam er beter verhouding tusschen het centraal gezag en de gemeenten.

„Formeel echter berust de indeeling van het grondgebied enkel op het goedvinden van den Wetgever, die daarbij aan geen historische grenzen is gebonden. Het is echter onverstandig daarmede geen rekening te houden, omdat een gemeente geen administratief deel van het Rijk is, doch zich historisch gevormd heeft. Administratieve redenen kunnen samensmelting noodzakelijk maken maar onbillijkheid kan daarvan vaak het gevolg zijn.” (blz. 275).

Lohman heeft dan ook in de praktijk steeds of tegenstand geboden, of toegestemd onder voorwaarde, dat historische rechten niet zouden geschonden worden.

Zoo b. v. in de Tweede Kamer op 14 Mei 1907, waar hij met van Bijlandt ernstig pleitte, voor toepassing van art. 217 om bij gebleken noodzakelijkheid wel te vereenigen, doch aan de onderdeelen voor verschillende aangelegenheden zelfstandigheid te verleenen.

Wie dan ook Christelijk-Historisch denkt, kan ook niet anders. Hij moet of geheel tegen zijn, of slechts zijn stem vóór uitbrengen, wanneer aan bovenstaande is voldaan.

Voor ons geval zou dat praktisch neerkomen, op een bestemming geven aan het kapitaal van Zoetermeer, het om te zetten in een fonds voor bepaalde doeleinden en dan art. 217 daarop van toepassing verklaren.

N. B. We ontvingen reeds enkele vragen en opmerkingen. De geachte lezers zullen zeker wel het einde van ons betoog willen afwachten. Voor zoover mogelijk vinden ze hun bemerkingen reeds in onze artikelen „verwerkt”.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

VI

De vorige maal zagen we, dat Lohman in 't algemeen tegen vereeniging van gemeenten is op grond van het historisch geworden en dat, indien het dan moet, het slechts toelaatbaar is bij *administratieve noodzakelijkheid*. En dan nog zóó, dat daarbij toch nog zooveel mogelijk de zelfstandigheid der deelen wordt gehandhaafd en met het historisch geworden terdege rekening worde gehouden.

Administratieve noodzakelijkheid is aanwezig, wanneer b.v. de intellectuele krachten bij beide gemeenten of bij een daarvan zóó weinig aanwezig zijn, dat van vorming van een behoorlijken Raad geen sprake kan zijn; wanneer de leiding bij B. en W. en de capaciteiten van secretariëpersoneel zoodanig is, dat alles in de gemeente vastloopt, de gemeente achteruitgaat of de financiële draagkracht der burgerij zóó zwak is, dat voor een behoorlijk beheer der Gemeente-huishouding eenvoudig geen geld is.

Het wil ons voorkomen, dat noch in Zegwaart, noch in Zoetermeer deze toestand aanwezig is. Integendeel. Het zijn beide welvarende gemeenten, zoowel intellectueel als financieel, terwijl de belastingdruk er, in vergelijking met andere gelijksoortige gemeenten, niet hoog is.

Wie dan ook voor vereeniging pleit, zal andere en sterkere gronden dienen aan te voeren, waarvan het echter zeer de vraag zal zijn, of die voor de Wetgever voldoende rechtsgrond zullen opleveren, zwaar genoeg zullen wegen, om ondanks het gemis aan administratieve noodzakelijkheid, toch tot vereeniging over te gaan.

We beluisteren echter een tegenwerping.

Is die „administratieve noodzakelijkheid” niet speciaal Lohmaniaansch? Al zegt Lohman dat nu, daarmee is nog niet aangetoond, dat de Regeering een dergelijk argument eisch van aanwezigheid acht.

Wie dit mocht meenen, vergist zich.

In de Memorie van Toelichting, om meer eens een voorbeeld te noemen, van het pas ingediende Wetsontwerp tot vereeniging van de gemeenten Sprang, Capelle en Vrijhoeve-Capelle, 't welk binnenkort de Tweede Kamer zal worden behandeld, lezen we o.m. ook dit:

„Bij zuinig beheer zal door de samenvoeging niet onbelangrijke besparing kunnen worden verkregen, wat den ongeveer gelijken financieelen toestand, van deze weinig draagkrachtige gemeenten kan verbeteren.” (Wij cursiveeren).

Van Lohman nemen we afscheid en we gaan naar Dr. A. Kuyper.

Wie over een zaak een oordeel wil hebben, dient niet allereerst naar de praktische zijde van dat vraagstuk zijn blik te wenden, maar moet allereerst zoeken naar het beginsel, waaruit die zaak is voortgekomen, m.a.w. wie een grondig oordeel wil vellen, moet niet op de oppervlakte blijven staren, maar „afsteken naar de diepte.”

Wie het beginsel loslaat, of er niet naar vraagt, komt tenslotte tot allerlei beginselverzaking.

Het is hier niet de plaats tot breedvoerige motiveering. Toch een enkel voorbeeld, om aan te wijzen, in wat zin we dat bedoelen.

Wie slechts let op de praktijk komt gemakkelijk tot toelating van echtscheiding, want werkelijk, 't is niet alles „rozengleur en maneschijn.” Wie echter het beginsel omtrent den onverbreekbaren huwelijksband handhaaft, laat slechts in bijzondere gevallen *uitzondering op het beginsel toe*.

Wie niet absoluut vasthoudt aan het beginsel: „Gij vaders voedt uwe kinderen op,” komt op praktische gron-

den en veel voorkomende misstanden heel gemakkelijk toe, over te gaan tot Staatsopvoeding, schoolvoeding en vleeding, ontzetting uit de vaderlijke macht enz., zeer tot gemak en verlies van verantwoordelijkheidsgevoel der betrokken ouders.

Wie dat beginsel daarentegen streng volhoudt, zal slechts in zeer bijzondere gevallen erkennen het feit der zonde, van dezen regel willen afwijken en dan nog slechts voor zoolangen tijd als het strikt noodig is.

Zoo is het ook hier.

En dan speure men „aleer men op allerlei practische overwegingen let, de beginselen na, die aan vereeniging van gemeenten ten grondslag liggen.

Blijken deze in plaats van anti-rev. of christ-hist. veeleer revolutionair te zijn, dan sta men zulk een vereeniging met alle kracht tegen en beruste slechts, wanneer *absolute noodzakelijkheid* handhaving van het rechtsbeginsel, langer onmogelijk maakt. Als alle wegen en middelen tevergeefs zijn beproefd. En dan nog slechts tijdelijk. Zoodra bij zulke gemeenten weer normale toestanden intreden, scheide men weer wat men moest vereenigen, om geheele inzinking te voorkomen.

En nu liggen er aan dit vraagstuk eenige *verkeerde beginselen* ten grondslag, zoowel bij het Rijk, dat de vereeniging gelast, als bij de gemeenten, die de vereeniging wenschen en verzoeken.

De groote massa van voorstanders is zich echter niet altijd bewust van het verkeerde beginsel en zij, die dit wel zijn, beroepen zich meest op praktische argumenten, zonder daarbij van hun beginsel te reppen.

Wie voor lijkverbranding pleit, zwijgt over het ongeloofsbeginzel aan de opstanding der dooden, doch beroept zich op gezondheidsredenen en wie voor leerdwang opkomt, wacht zich wel zijn opinie te verdedigen op grond van de Staatsalmacht, het recht, dat de Staat op het kind heeft, doch beroept zich op onderwijsbelangen.

En zoo is het hier ook.

Het verkeerde beginsel, 't welk aan vereeniging van gemeenten ten grondslag ligt is het streven naar *centralisatie*, wat lijnrecht ingaat tegen ons beginsel van *decentralisatie*. En het is met name Dr. Kuyper geweest, die ons dit streven naar centralisatie, als zuiver *revolutionair* heeft doen zien en veroordeelen.

Wie weten wil, wat dit in algemeenen zin houdt, leze eens de Toelich-

ing in „Ons Program” op „het program” bij hoofdstuk elf en de breedere uitwerking en de toepassing der „centralisatie” en „decentralisatie” bij „annexatie” en „vereeniging van gemeenten” in „Anti-revolutionaire Staatkunde” zoowel deel I als II.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

VII.

Alvorens verder in te gaan op de beginselen, zooals die door Dr. A. Kuyper, met betrekking tot deze aan gelegenheid zijn uitgestippeld, en waarmede we ons vorig artikel eindigden, wijzen we — als bij tusschenzin — even op een tweetal feiten, welke zich hebben voorgedaan sedert wij ons voorlaatste artikel schreven, en die mede dienen tot versterking onzer overtuiging, nopens het geding, dat ons hier bezig houdt.

Allereerst dit:

Op Woensdag 11 Oct. j.l. werd te Leiden een Antirev. partijdag gehouden, waarbij o.m. ook als spreker optrad de heer J. A. de Wilde, Weth. van den Haag en lid der Tweede Kamer. Een man dus alleszins tot oordelen bevoegd.

Bij de uiteenzetting, welke hij gaf over de taak van Ged. Staten, en waar bij *onze beginselen* nauw betrokken zijn, noemde hij ook de „vereeniging van Gemeenten.”

De „Nieuwe Leidsche Courant” laat de spreker het volgende zeggen: „We zijn hier op een *hoogst gevaarlijk terrein*, als deze zaak wordt overgelaten aan ambtenaren, die *niet rekenen met de historie*, maar alleen met papier. Hier werkt vaak een *geest van nivelleering*, waartegen we hebben op te komen.

Aan de houding van onze mannen in het college van Ged. Staten is het te danken, dat men op dit gebied niet veel verder is gegaan.

Met het *historisch geworden* moet meer gerekend worden en eveneens met het *zelfbeschikkingsrecht*, dat steeds meer in het gedrang komt.”

Tot zoover dit verslag.

† Klopt volkomen, op wat wij schreven en door mannen als Lohman en Kuyper werd geleeraard.

En nu het andere feit.

In ons vorig artikel noemden we 't ingediende Wetsontwerp tot vereeniging der Gemeenten Waalre en Aalst en een dito van Capelle, Sprang en Vrijhoeve-Capelle, welke ontwerpen in de zitting der Tweede Kamer van 12 Oct. zouden worden behandeld.

Het „Kort Verslag” bericht daaromtrent het volgende: „De voorzitter deelt aan de Kamer mede, dat gisteren door hem is ontvangen een schrijven van den Minister van Binnenlandse Zaken, houdende mededeeling, dat, ten einde de vereischte *overeenstemming* tusschen wetsvoorstellen tot samenvoeging van gemeenten te verwezenlijken, een *wijziging is voorbereid* van de wetsontwerpen tot vereeniging van de gemeenten Sprang, Capelle en Vrijhoeve-Capelle en van de gemeenten Waalre en Aalst.

In verband hiermede stelt spreker voor, in overeenstemming met de bedoeling der Regeering, deze beide wetsontwerpen voorloopig van de lijst der aan de orde zijnde onderwerpen af te voeren.

Aldus wordt besloten (Kort verslag 12 Oct. No. 5 blz. 17).

Tot zoover het verslag.

Wat blijkt daaruit? Dit, dat hoewel de argumenten voor die voorloopige afvoering, niet volledig bekend zijn, er uit valt te concluderen, dat de regeering er niet zoo gemakkelijk toe overgaat, tenzij er zeer deugdelijke gronden aanwezig zijn en zeer billijke voorwaarden en regelingen getroffen worden.

Daar was alles nu zoo mooi voor elkander en met het gezicht op de haven toch nog schipbreuk.

En als men nu zou willen beweren, dat daar geheel andere verhoudingen bestaan, toestanden heerschen en omstandigheden zijn, dan in Zegwaart en Zoetermeer, dan vergist men zich. De memorie van Toelichting is bijna geheel toepasselijk op onze gemeenten.

„135.

En ondanks die uiterlijke éénheidsfactoren en belangen, werden deze Wetsontwerpen ter elfder ure nu (zij het voorloopig, maar men leze dit in parlementairen zin) teruggenomen.

Wie dan ook wil „argumenteeren” met deze uiterlijke éénheidsfactoren, toont een *grenzeloze oppervlakkigheid*.

De voorstanders, voor zooverre we die hoorden, brengen, behalve deze niets beslissende éénheidsfactoren slechts één argument naar voren n.l. dat vereeniging der gemeenten zoo veel goedkooper zal zijn.

Een argument, dat *geen argument* is want een argument moet *wortelen in het wezen der dingen*.

Een argument, dat vooral voor Antirev. en Chr. Hist. in de allereerste en voornaamste plaats *geen argument* mag zijn.

Een argument, dat *in de toekomst zal blijken zeer illusoir* (denkbeeldig) te zijn.

Daar de beschikbare ruimte voor dit artikel niet meer toelaat naar Kuyper te luisteren, geven we nog even het woord aan een man van *Vrijzinnigen huize*, DE man van het Gemeenterecht n.l. Prof. Mr. J. Oppenheim.

Deze laat zich in zijn standaardwerk over „Het Nederlandsch Gemeenterecht” Deel I blz. 21 aldus uit: „Onder het groot aantal gemeenten in ons land” schreef in Jan. 1896 de subcommissie door het Bestuur van de Ned. Vereen. van gemeentelangen aan gewezen om te rapporteeren over wenschelijke wijzigingen in de gemeentewet, „zijn er tal van zoo geringen omvang, met een *zielental van slechts enkele honderden* en van zoo *weinig innerlijke kracht, dat de gemeentelijke werkzaamheden weinig of niet tot haar recht komt*”.

„Met nadruk drong hierom de commissie er op aan, „meer dan tot duizend kleine gemeenten tot grootere saam te voegen of bij groote in te lijven.” Ik (n.l. Oppenheim) breng dit advies in herinnering en ondersteun het van harte.”

Welke eischen stelt deze deskundige? *Enkele honderden inwoners, en weinig innerlijke kracht (administratieve noodzakelijkheid)* Ook hier blijkt weer uit, dat noch Zegwaart, noch Zoetermeer, aan deze voorwaarden voor vereeniging voldoen.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

VIII

We sluiten thans aan, aan ons vorig artikel, waarvan we eindigen met de bewering, dat Kuyper's hoofdbezwaar tegen vereeniging van gemeenten bestaat in het streven naar *centralisatie*, wat lijnrecht indruischt tegen de idee der decentralisatie, zooals die en door Aantirev., en door Chr. Historischen, ja ook door vele vrijzinnigen, vooral van gematigde opvatting wordt gehuldigd.

Onder „centralisatie” zij te verstaan het streven, om zooveel mogelijk van uit één punt, een middelpunt of *centrum* te regelen.

De Overheid, n.l. de landsoverheid wil dan alles aan zich trekken, aan zich onderwerpen en een éénvormigheid, („de vloek van het moderne leven”) van wetgeving en bestuur opleggen, tot in de verst mogelijke consequenties doorgevoerd.

Een sterk sprekend voorbeeld daarvan vinden we in het Bestuur, zooals het in onze Oost is geregeld, maar ook in ons eigen land is „Den Haag” steeds meer het centrum van waaruit de draden naar gewest en gemeente heenleiden.

Deze „centralisatie” is een uitvloeisel van de beginselen der Fransche Revolutie.

Deze, niet rekenende met de leiding Gods onder volk en land, beschouwde Frankrijk (en deze beschouwing ging over op de inwoners ook van Holland) als een stuk van den aardbodem met een hoop zielen en op losse individuen, die men „mensch” noemde, zonder rekening te houden met historische grenzen, met verschil in taal en zeden, met het eigen volkstempel.

Men kan dan ook poneeren: „Frankrijk is één en Ondeelbaar”.

Natuurlijk moest zoo'n land overal op uniforme wijze worden bestuurd. Wyl dit echter vanwege de grootte niet wel mogelijk was, moest het worden *ingedeeld*, niet in provincies en gemeenten, doch in afdeelingen of departementen, communes en arrondissementen, ieder met zooveel mogelijk gelijken vorm en evenveel zielen. Daarmee ging alle provincialisme en gemeentelijke autonomie verloren. Jammer was, dat noodgedwongen, bij deze mechanische indeeling, somwijlen een meer of een rivier deze „heerlijke” eenvormigheid kwam verstoren.

Naar die onderdeelen werden dan ook „ambtenaren” gezonden, die besturen moesten op de wijze, zooals die vanuit het hoofdkantoor was aangegeven of toezien, dat zulks geschiedde.

Dat de Commissarissen der Koningin en de Burgemeesters rechtstreeks door de Regeering worden benoemd, zonder dat de inwoners der provincie of gemeente daarin iets te zeggen hebben, is nog een uitvloeisel van deze centralisatie.

In dit stelsel past dus slechts een indeeling, omdat het land te groot is, maar ideaal en daarbij zoo *weinig mogelijk onderdeelen*. Feitelijk moest een ambtenaar van uit het centrum, alles kunnen regelen, zooals de spin in zijn webbe, alle draden in zich vereenigt.

Hoor slechts: „De gemeenten vormen een *natuurlijk geheel*, Aard en opvatting der ingezetenen zijn zoo goed als gelijk. De belangen dezer gemeenten betrokken bij politietoezicht, openbare gezondheid, aanleg van verkeerswegen, vragen een *gecentraliseerde* leiding, welke de *sociale en economische* verzorging van de streek met vrucht zal kunnen ter hand nemen. De raden en commissiën van beide gemeenten verklaarden zich vóór de samenvoeging (iets wat voor Zegwaart en Zoetermeer volstrekt niet zoo vast staat!)

Ingevolge de *aaneengesloten bebouwing* hebben de bewoners verschillend belangen gemeen, ten aanzien van de kerk, het armbestuur, de begraafplaats, de boerenleenbank, het onder-

De armen van het centraal gezag moesten steeds zooveel mogelijk omvatten. Alle Bestuur van uit het centrum over heel het gebied. Kon dat niet volkomen, door beperktheid van het menselijk kunnen, dan moest he laas, gebruik gemaakt van onderdeelen, als provincies en gemeenten. Maar gebruik dan die in dienst van Uw centraal gezag. Ontneem hem alle zelfregeering of autonomie, breidt uw centraal Overheidsbestuur steeds meer uit en zorg er voor, dat ge er steeds op bedacht zijt om alle tusschen schakel, die ge even missen kunt, los te laten. Als ge het met tien gemeen-

tebesturen af kunt, gebruik er dan toch geen twaalf, m.a.w. *het gemeenten op*, waar eenigszins mogelijk, *voeg samen* waar eenigszins doenlijk, *maak van vele kleine één groote gemeente*. Kon het, kon dan tot één heerlijke eenheid, ware het mogelijk, *smelt al uw gemeenten te samen tot één*, met één hoofd en één bestuur.

Zienier het *beginsel*, van waaruit men bij vereeniging van gemeenten uitgaat, en de practijk, waar men ten slotte toe komen moet.

Wat geeft men in dat stelsel om historie, om volksaard, om zelfstandigheid van natuurlijke kringen, met eigen zeden en gewoonten, opvatting, godsdienst en arbeid?

Over die centralisatie en de gevolgen daarvan ware nog veel te zeggen. Hier was het ons slechts te doen om te zien, hoe het streven naar vereeniging van gemeenten met dit beginsel samenhangt, ja er rechtstreeks uit voortvloeit.

Daarom is vereeniging van gemeenten principieel voor den Anti-Rev. en Chr.-Hist. ten eenenmale *onaannemelijk*, tenzij het *noodzakelijk* is; als zelfstandig bestaan naast elkander beide of één van beide gemeenten ten gronde zou richten.

Als *zeer buitengewone uitzondering* dus toelaatbaar.

Mag dan een *beginsel* verloochend en losgelaten worden bij noodstand? Ja dat mag.

Het leven is ernst, daarna de leer. De Sabbath is gemaakt om den mensch, niet omgekeerd. „Indien uw schaap op den Sabbath in den put raakt” — en „Weet ge niet, hoe David gegeten heeft, wat alleen den priesteren geoorloofd was?”

Maar — dan moeten er zeer duidelijk aanwijsbare motieven zijn.

Tot nu tot vinden we in onze gemeenten dusdanigen noodstand niet.

En het is juist het verkeerde beginsel der centralisatie, hetwelk in zijn gevolgen meebrengt een volslagen uitschakelen van de autonomie (zelfregeering) der gemeente.

‘t Een staat met het ander in verband.

Hoe grooter gemeente, des te meer invloed van boven af geoefend wordt. Allerlei oorzaken werken daartoe dan mede, die we hier niet nader kunnen uiteenzetten, om niet al te uitvoerig te worden.

Streeft de landsoverheid bij vereeniging van gemeenten naar centralisatie, ook de drang uit die gemeenten zelve komt gewoonlijk op uit een even verkeerd en verderfelijk beginsel, al zijn de meeste voorstanders zich daarvan niet helder bewust.

Daarover een volgend maal.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

IX.

Komt bij de hooge Overheid bij vernieuwing een saamvoeging van gemeenten het streven naar centralisatie openbaar, waardoor hoe langer hoe meer de autonomie (zelfregeering) der gemeenten in gedrang komt en het zelfbestuur, d.i. de uitvoering van Rijks- en provinciale wetten, besluiten en verordeningen steeds breeder plaats in den arbeid der gemeenteraden gaat innemen — bij de gemeenten zelve, die naar saamvoeging en vereeniging als hunkerend uitzien, komt een ander, niet minder gevaarlijk beginsel voor den dag.

Dit beginsel zouden we willen omschrijven met het woord *Machtswaan*.

‘t Meest sterk spreekt dit bij annexatie van kleinere plaatsen bij grote steden. Men denke aan Rotterdam en Amsterdam.

Dat dergelijke annexaties absoluut overbodig en onnoodig zijn bewijzen ons steden als Brussel en Londen, waar een geheel ander stelsel is toegepast met de *voorsteden*, waardoor de zelfstandigheid der deelen, historisch en economisch is gehandhaafd.

Ten onzent schijnt men geen andere oplossing te kennen dan inlijving en neemt men Groot-Berlijn tot model.

Nu komt die *Machtswaan* bij vereeniging van kleinere gemeenten niet zoo duidelijk naar voren — edoch, in *principe is ze wel degelijk aanwezig*.

Hoor slechts naar de argumentatie (?) voor saamvoeging.

Hier heet het: „Samen zijt ge toch sterker dan alleen.”

Elders luidt het: „De vereenigde gemeenten kunnen *meer tot stand brengen*.”

Van een anderen kant klinkt het: „Ge hebt met een groote gemeente toch *meer te zeggen*, en *meer invloed*, dan wanneer ge gescheiden blijft optrekken.”

En, om niet meerdere stemmen te beluisteren, nog deze: „Een plaats van 4000 inwoners is toch zeker *van meer beteekenis*, dan twee met 2000 zielen.”

Nu laten we thans in ‘t midden, of deze uitspraken staan op den bodem der realiteit, dan wel op dien der illusie.

Slechts zij deze algemeene waarheid herinnerd, dat een gemeente nog niet bloeiender, sterker, en machtiger en van meerdere beteekenis is, uitsluitend omdat ze grooter werd en het zielental vermeerderde.

Daarvoor is nog wel iets anders noodig.

Maar aangenomen, dat deze uitspraken geheel of gedeeltelijk op de werkelijkheid zouden kloppen, blijkt er toch duidelijk het streven uit naar meerderen invloed, naar hoogere machtsontwikkeling; komt kennelijk ‘t principe der *Machtswaan* naar voren.

Mag dan vooruitgang niet worden bevorderd?

Zeer zeker, doch alles hangt hier af van het *hoe* en *waarom*. Als twee hetzelfde doen, is het nog niet hetzelfde.

Als twee gemeenten alleen nog door vereeniging te redden zijn en het blijkt later, dat niet slechts de *bestaansmogelijkheid* werd verzekerd, maar zelfs een *opbloeien* in economischen en materielen zin wordt aanschouwd, dan is dit een met dankbaarheid te aanvaarden zegen.

Maar dan is het niet als *doel* op den voorgrond gesteld. Iets wat geheel iets anders is. Het eerste is een met dank te aanvaarden zegening; ‘t laatste een streven, wat niet aangemoedigd mag worden.

In bovenstaand gaven we den gedachtengang van Kuypers betoog aan, waarop volkomen klopt, wat nog onlangs Colijn in de Standaard van Dinsdag 17 October schreef:

„Wij zeggen niet, dat de saamvoe-

ing van verschillende gemeenten *teeds* moet worden afgekeurd. De *mogelijkheid* bestaat, dat twee of meer aangrenzende gemeenten, zoo *gelijk van karakter en belangen* zijn, dat een vereeniging op *geen enkel bezwaar* behoeft te stuiten. Maar zulke gevallen zullen *zich zelden voordoen*.

En moge vereeniging a priori niet verzeerd heeten, het gaat nog minder aan aar overal een voordeel te achten.”

Ook bij Colijn dus als regel niet annemelijk en slechts toelaatbaar als *elden voorkomende* uitzondering.

Indien die uitzondering dan aanwezig wordt geacht, dient nog aan de voorwaarde te worden voldaan, dat ze *gelijk van krachten en belangen* zijn.

Of om het met Kuypers te spreken: „Mits haar aard van *gelijke natuur* zij.” (Antirev. Staatskunde II blz. 274).

Ook de Regering gaat bij de beoordeeling van deze gedachte uit. Zoo lezen we in de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp ter vereeniging van Capelle, Sprang en Vrijhoeven Capelle: „Aard en opvattingen der *ingezetenen* zijn op maatschappelijk zoowel als godsdienstig gebied zoo *goed als gelijk*.”

En in de toelichting op het wetsontwerp ter saamvoeging van Waalre en Alst heet het: „Aard en opvattingen der *ingezetenen* zijn zoo *goed als gelijk*.”

Het is op dien grond verkeerd een gemeente met een overwegend Katholieke bevolking te vereenigen met die, waar de ingezetenen overwegend protestant zijn; onnatuurlijk ‘n visschersplaats als Katwijk samen te voegen met een landbouwdorp als Noordwijk en af te raden een gemeente, waar landbouw (veeteelt en tuinbouw) de hoofdbronnen van bestaan zijn (Zoetermeer te verbinden aan zulk eene, waar handel en industrie steeds meer overheerschend worden (Zegwaart)).

De ist
een
ver-
bij-
uis-
ge-
van

te is gegaan om daarvan aangifte doen. Misschien hadden dan die tale aanranders kunnen gegrepen worden.

— In de Woensdag gehouden meenteraadszitting is aangenomen voorstel om een circulaire te richten aan de gemeenten dezer provincie einde adhaesie te betuigen aan adres, dat door den gemeenteraad den Min. van Onderwijs zal worden gericht, om hem te verzoeken geverdere uitbreiding aan de classificatie te geven.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

X.

Als slot onzer beschouwingen, welke dienden, om de algemeene beginselen op te sporen, die bij vereeniging van gemeenten van invloed kunnen zijn en de verschijnselen na te gaan, waarmede daarbij rekening dient te worden gehouden, luisteren we nog naar één deskundige op dat terrein, alvorens over te gaan tot de meer bijzonder plaatselijke omstandigheden en de voor- en (of)nadeelen, welke voor onze gemeenten uit samensmelting zouden kunnen voortvloeien. Daarbij komt dan vanzelf aan de orde de motiveering, onzer be-wering, dat de bevolking wat geaardheid betreft op maatschappelijk, politiek, godsdienstig en economisch leven nogal uiteenloopt, en waarmede we ons vorig artikel beëindigden.

Deze laatste deskundige is niemand minder dan Prof. Mr. A. A. H. Struycken.

Deze heeft een „studie“ geschreven over „De gemeenten en haar Gebied“, een studie over de „vrijwillige en onvrijwillige samenwerking der Gemeenten en de verandering van Gemeentegrenzen.“

Het zou ons te ver voeren, deze „studie“ op den voet te volgen.

We bepalen ons er toe slechts enkele citaten te geven.

„De idee der plaatselijke zelfstandigheid, het kostbare product van geschiedenis en volksaard ondergaat het lot van zoo vele vrijheidsideeën, om steeds te worden begrensd.“

„Met het beginsel der autonomie der gemeenten wordt steeds meer 'n loopje genomen. Het gebied der autonomie dringt steeds meer terug. Zelfs van de zijden der gemeenten dreigt voor de autonomie gevaar.“

Haar gebied schijnt haar te eng en vrijwillig leggen zij hare vrijheid vast in verbanden van allerlei aard, of zij slaan een begeerig oog op aanliggende gemeenten om ten eigen bate door inlijving en grensverandering het bestaan daarvan te vernietigen (bldz. 2).

„Is er reden voor toenemende centralisatie? Zijn de grenzen der gemeenten te eng geworden? Staan de historische grenzen de natuurlijke groei der gemeenten in den weg?“

beantwoord. En slechts noodgedrongen legt de schrijver zich bij een bevestigend antwoord neder en alleen dan „als een tegenwaarde wordt geboden, die tegen het offer ruimschoots opweegt“ (blz. 3).

Toch is er *gemeenschap van belangen en strijd van belangen*, waardoor niet altijd de volkomen zelfstandigheid op alle terrein kan worden gehandhaafd.

Maar daarvoor dient een tusschenweg gevonden te worden.

Men moet wel eens over de grenzen der gemeenten heen. Dit kan door *vrijwillige of gedwongen* samenwerking bij bepaalde belangen, doch ook door *samenvoeging*.

In 't eerste deel (blz. 8—58) wordt dan gehandeld over de *samenwerking* zoowel vrijwillig als gedwongen.

Hoe belangrijk op zich zelf ook, voor ons doel kunnen we dit voorschands laten rusten.

In het tweede deel wordt gehandeld over de *grensverandering* der gemeenten.

De schrijver ontwikkelt daarbij de noodzakelijkheid der decentralisatie gedachte, tegenover de centralisatie en wijst op de *Staatsrechtelijke en historische* zijde der decentralisatie. „De Wetgever eerbiedigde de historische decentralisatie en het volksleven. Gelukkig, dat de Wetgever gaat begrijpen, dat niet gepaard kan gaan een „deugdelijke decentralisa-

die van een luchthartig ingrijpen in de gemeentelijke grenzen.“ blijkende uit de behoedzaamheid en langzaamheid, waarmede hij bij inlijvingen te rade gaat“ (blz. 61).

Immers, „al moge er door allerlei oorzaak een nivellatieproces werken (gelijkmaking) toch zijn en blijven de gemeenten nog steeds de reële producten der natuurlijke volksbeweging, met eigen geaardheid, eigen belangen, eigen middelen van bestaan, eigen toekomst“ (blz. 63). De Wetgever heeft ze als zoodanig te eerbiedigen en alleen die zekerheid geeft waarborg, dat de krachten tot ontwikkeling komen en de bloei wordt bevorderd.

Zelfs als de gemeente door uitbreiding gaat bouwen over haar grens heen op grond van andere gemeenten is er volstrekt nog geen aanleiding om ook de grenzen der gemeente te wijzigen of tot *saamvoeging* te komen. Dit is steeds door de Volksvertegenwoordiging met kracht bestreden (blz. 65).

Toetsen we dit laatste beginsel aan de toestanden in Zegwaart en Zoetermeer, dan blijkt dat er van uitbreiding over de grenzen heen geen sprake is. Wel in de richting van andere gemeenten, doch niet naar elkan- der toe. Op dat terrein is dus in het geheel geen sprake van strijd of gemeenschap van belangen, of elkan- der bemoeilijken. Maar — al ware dit zoo, dan nog wordt door deskun- digen *samenvoeging* nog niet abso- luit noodzakelijk geacht.

Voorts dient mede als leidend be- ginsel te gelden, dat niet mag gehan- deld *tegen den wil van belangheb- den*, en dat alle pogingen moeten worden gedaan, in gevallen die zich daartoe leenen, dat samenwerking voor allerlei belangen (rioleering, waterleiding, stratenbouw enz.) op andere wijze worden tot stand ge- bracht (blz. 68).

En „als vrijwillige samenwerking niet wordt verkregen, zal het menig- maal beter zijn, daartoe te dwingen, dan dat ten slotte kleinere gemeen- ten door inlijving of saamvoeging of grensverandering haar bestaan ver- liezen of voor goed worden ver- minkt“ (blz. 70).

En eindelijk: „Het algemeen belang moet de vereeniging noodzakelijk ma- ken. Het belang van ééne gemeente is niet voldoende, tnzij daarin een al- gemeen belang ligt opgesloten.“ On- der *algemeen belang* zij hier niet te verstaan de belangen van de meerder- heid (of vermeende meerderheid) der ingezetenen, voor wie de vereeniging wordt gevraagd, dat is *slechts plaat- selijk belang*. „Boven de belangen der betrokken gemeenten moeten zich eischen van *algemeen belang* doen gelden „die verandering van den bestaanden toestand *vorderen*“ (blz. 70).

In ieder geval „mag de zucht naar vereeniging *nooit* worden *ingewilligd* als het *motief* waarom ze wordt be- geerd in den grond *geen ander is dan het finantieel* belang van een der ge- meenten, verband houdende met spe- culatie in bouwgrond of met *belasting heffing* (blz. 71). „De gemeenten heb- ben zich te voegen naar het bestaan- de recht en de finantieele gevolgen daarvan te dragen.“

„Dat er verschil in belastingheffing is, de finantieele toestand vaak zoo verschillende is, geen evenredig ver- band met de voordeelen, die worden genoten „dat ook inwoners van aan- grenzende gemeenten, niet bijdragen en toch de voordeelen genieten, is geen misstand, doch een noodzake- lijk en *gewenscht* gevolg der decen- tralisatie“ (blz. 72).

Trouwens, vermeende belasting- voordeelen zijn altijd *speculatief*. Het Staatkundig bedrijf is bij meer- deren *omvang niet voordeelijker*, zoo-

als in het economisch bedrijf (blz. 72). Ook is (bl. 73) strijd van belangen tusschen gemeenten, *wier bebouwde kom aaneensluiten* geen voldoende ar- gument voor saamvoeging. (Zeg- waart en Zoetermeer).

Tot zoover prof. Struycken.

Tot zoover ook onze algemeene o- schouwingen.

De toetsing dier beginselen op de heerschende plaatselijke omstandig- heden en de voor- en nadeelen der *samenvoeging* vrten thans onze aan- dacht nog.

Saamvattend, wat we in onze vorige artikelen behandelden, over de *algemeene beginselen*, welke bij vereeniging van gemeenten invloed oefenen kunnen we het volgende vastleggen.

Na eerst *aanleiding* tot dit onderwerp te hebben aangegeven n.l. een circulaire van Ged. Staten van 3 Febr. 1920 bespraken we de artikelen der *Grondwet* en *Gemeentewet*, welke deze aangelegenheid bevatten, waarbij we terloops konden wijzen op de regeling tot *samenwerking* zooals die ten onzent en in 't buitenland is geregeld.

Voorts wezen we op *pogingen tot vereeniging* der beide gemeenten in 1846 en 1850, welke geen resultaat hadden.

En eindelijk stelden we een onderzoek in naar de denkbeelden omtrent deze materie bij vooraanstaande deskundigen van verschillende richting en luisterden daartoe naar H. Colijn, Dr. A. Kuyper, Mr. Jhr. A. F. de Savornin Lohman, Mr. J. Oppenheim, Mr. A. A. H. Struycken, Mr. J. A. de Wilde en de Memories van Toelichting op enkele wetsontwerpen.

Om het geheugen onzer lezers te hulp te komen en de stof wat systematisch voor te stellen, vatten we in puntvorm deze algemeene beginselen nog eens samen.

Ze zijn de volgende:

A. Vereeniging van gemeenten is in *beginsel revolutionair* omdat

1. niet gerekend wordt met het onler de leiding Gods *historisch* geworden.

2. ingegaan wordt tegen het gezonde *beginsel van decentralisatie* en daarentegen juist gestreefd naar *centralisatie*;

3. in strijd komt met het *zelfbeschikingsrecht* der gemeenten;

4. de *autonomie* der gemeenten schaadt en eindelijk

5. het streven naar *machtspositie* ongemeen versterkt.

Om al deze redenen is *vereeniging van gemeenten* *principeel* door ons niet te *aanvaarden*, dan slechts als weinig voorkomend *uitzonderingsgeval*.

Het is dan ook niet bij geval, doch zeer principeel, dat het bij de eindstemming in de Tweede Kamer op 1 en 7 Dec. j.l. over de Wetsontwerpen tot vereeniging der gemeenten Eerzel-Duizel-Steensel en Sprang-Capelle-Vrijhoeve-Capelle niet minder dan 12 Antirev. Kamerleden tegen stemden, terwijl daar de z.g. *eenheidsfactoren* in nog sterkere mate aanwezig zijn dan in de gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

B. Vereeniging van gemeenten is niet *toelaatbaar* als:

1. het motief daartoe is *speculatie in bouwgrond*.

2. *belastingvoordeelen* voor een gemeente, ten koste van de andere.

3. de eene gemeente zich uitbreidt op grondgebied van de andere.

id voordeelen trekken uit de andere, zonder daaraan niet of niet voldoende in de kosten bij te dragen.

5. uitsluitend de *stoffelijke* belangen van de *meerderheid* der ingezetenen beoogd wordt, zonder dat een *groot algemeen belang* het vordert of er door wordt bevorderd.

Al deze motieven beoogen het *stoffelijk* gewin, en spruiten voort uit het verderfelijk streven naar „*levensverzakelijking*.”

C. Vereeniging van gemeenten is niet noodig, bij gevallen als:

1. wanneer de gemeenten een *natuurlijk geheel* vormen door een *aaneengesloten bebouwing*.

2. en *gemeenschap van belangen* is (onderwijs, politietoezicht, gezondheid verkeerswegen, licht, water, kerk, boerenleenbank, armbestuur, begraafplaats, rioleering, stratenbouw of d.g.

Bij aanwezigheid van zulke „*eenheidsfactoren*” ga men den weg der *vrijwillige samenwerking* op.

En mocht er strijd van belangen ontstaan, dan is het nog beter te komen tot *gedwongen samenwerking*, dan tot totale vernietiging der zelfstandigheid.

D. Vereeniging van gemeenten kan slechts als *uitzondering toelaatbaar* worden geacht bij *gebleken absolute administratieve noodzakelijkheid*, dat wil zeggen:

1. zij moeten van geringen omvang met een zielental van enkele honderden.

2. van weinig innerlijke kracht, en *el finantieel*, waardoor geen *behoorlijk bestaan en intellectueel*, waardoor een *behoorlijk beheer en bestuur* der gemeentehuishouding meer mogelijk is. Vertoont zich deze treurige toestand, dan moet daarbij nog aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

1. De „*eenheidsfactoren*” in punt C genoemd moeten sterk naar voren treden.

2. de vereeniging moet met toestemming der beide gemeenten worden aangegaan, blijkende uit het feit, dat zowel de beide gemeenteraden, als de beide commissies krachtens art. 131 Gemeenwet zich er vóór moeten verklaren.

3. Ze moeten overeenkomen in aard en belangen, van gelijke nature zijn en aard en opvatting der ingezetenen moeten gelijk zijn.

Wordt aan dat alles niet voldaan, dan zal na vereeniging in de toekomst groote teleurstelling het gevolg zijn, wijl:

1. de ervaring leert, dat grootere gemeenten meer last aan de hooge Overheid veroorzaken dan kleinere.

2. dat het niet *goedkoop* zal worden, doch *duurder*, omdat het Staats- en Gemeentebedrijf (en huishouding) bij groteren omvang kostbaarder is in tegenstelling met het particulier economisch bedrijf.

3. de belangenstrijd verlegd wordt van *buiten* de grenzen der gemeenten *binnen* haar territorium, tot groote schade van de eendrachtige samenwerking van alle inwoners, waardoor de bloei niet wordt bevorderd, doch veeleer wordt tegengegaan.

Wie al deze dingen ernstig neemt, kan geen voorstander zijn van de vereeniging onzer beide gemeenten.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

Nu we in onze artikelenreeks de *algemeene beginselen* hebben nagegaan, welke bij saamvoeging van gemeenten aan de orde komen en daarbij tot de conclusie kwamen dat de *algemeene motieven* voor vereeniging op onze gemeenten *niet van toepassing kunnen geacht te worden*, dring thans de vraag naar voren, om te onderzoeken, of de bijzondere plaatselijke omstandigheden van dien aard zijn, dat we hier met een zoodanig *uitzonderingsgeval* te doen hebben, dat vereeniging een onafwijsbare eisch is, dat de plaatselijke toestanden zooal niet tot vereeniging dwingen, dan toch op zijn minst er toe *dringen* en of het administratief gescheiden leven *nadeelen* brengt, die bij saamvoeging geheel verdwijnen en tevens of die saamvoeging dusdanige voordeelen ten gevolge heeft, welke niet verkregen zouden kunnen worden, zonder vereeniging der gemeenten.

Gaan we daartoe dan thans over.

Om wat orde in het overzicht te brengen, zullen we ons bepalen tot eenige beschouwingen van burgerlijk-maatschappijken, kerkelijken, politieken, economischen en finantieelen aard.

Vooraf ga echter eenige opmerkingen omtrent het verschil van aard der beide gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

En dan komt het ons voor, dat er tusschen deze beide gemeenten een aanmerkelijk verschil valt te constateren.

Dit onderscheid vindt reeds grond in de historie.

Dit aan te toonen zou ons ons echter te ver van het aan de orde zijnde onderwerp afvoeren, waarom wij het voldoende achten ons te bepalen bij den tegenwoordigen toestand.

En dan valt dadelijk in 't oog voor wie de gemeente kent, dat Zoetermeer in hoofdzaak zijn middelen van bestaan vindt in *landbouw en veeteelt* (de laatste jaren ook *tuinbouw*), terwijl Zegwaart grootendeels bestaat van *handel en industrie*. En hoewel deze takken van economisch leven niet los staan van de eerstgenoemde, zijn ze toch geheel andersoortig.

Hiermede is niet gezegd, dat in Zoetermeer geen enkel handelaar zou wonen, en in Zegwaart geen landbouwer, noch ook, dat naast deze bedrijven geen andere bronnen van bestaan te vinden zijn — neem b.v. de schipperij — doch 't gaat hier om de hoofdzaken.

Nu is het een kleinigheid om dit verschil met een breed gebaar weg te vagen, als niet ter zake dienende, doch daarmede misleidt men zich zelven en anderen (we bedoelen dit niet in den zin van opzettelijk, met kwaden trouw) en redeneert men het verschil zelve niet weg.

De voorstanders van saamvoeging beroepen zich bij voorkeur gaarne op het feit, dat Zegwaart drijft op de kurk van handel en industrie, iets wat van Zoetermeer allerminst kan worden gezegd.

Dit verschil is *gevolg* van bestaand onderscheid (b.v. in ligging en ook andere oorzaken) en is tevens weer *oorzaak* van nieuwe verschillen.

Overal komt dat verschil dan ook in uit en het duidelijkst spreekt dit, voor de massa althans, in het feit, dat verschillende colleges in de beide gemeenten, geheel onderscheiden zijn samengesteld. Nemen we als voorbeeld den gemeenteraad, dan blijkt dat het „landbouw-element“ in Zoetermeer de 70 pCt. overschrijdt, terwijl dat in Zegwaart de 30 procent nog niet haalt.

En zoo is het bijna op alle terrein.

Dit bestaande verschil leidt tot andere opvattingen en andere beslissingen, niet alleen door verschil in belangen, doch zelfs bij het aan de orde komen van dezelfde belangen, waardoor wel eens botsing ontstaat.

Bij vereeniging zal die botsing des te sterker uitkomen, wijl de belangen voor de beide deelen der nieuwe gemeente te veel uiteenloopen, wat noodzakelijk moet lijden tot eenzijdige behandeling, of zelfs verwaarloozing van de belangen van het kleinere onderdeel.

Met de „theorie“, dat men dan te doen heeft met één gemeente en er dus geen verschil van belang meer bestaat, kan men wel „schermen“, doch wie niet in de lucht redeneert, doch zich stelt op den bodem der realiteit, kan niet ontkennen, dat het gevaar daarvoor niet met een machtspreuk val weg te redeneeren.

Maar het verschil ligt nog wat dieper.

Niet alleen in „nering en hantee-ring“, ook op ander terrein openbaart zich sterk naar voren tredend onderscheid. Zelfs in kleeding, manieren en geestelijke ligging.

De inwoners van Zoetermeer (we bedoelen natuurlijk de ras-echte en niet de heen-en-weer trekkende-later van buiten-ingekomenen) is over het geheel meer landelijk-eenvoudig, wat stijver in kleeding en wat minder vormelijk in manieren, zonder de grenzen der wellevendheid uit het oog te verliezen, — kort gezegd, wat eenvoudiger. Op kantoor (b.v. secretarie) komt dat ook steeds uit. Men kan 't onderscheid niet altijd omschrijven en ontleden, maar men voelt en ziet het.

Ook in zijn taal vertoont hij meer afwijking van het zuiver Nederlandsch dan de inwoners van Zegwaart, wat vaak duidelijk uitkomt in de kinder-wereld.

En wat de geestelijke achtergrond van dat verschil aangaat, zij opgemerkt, dat we niet direct bedoelen een politiek of kerkelijk onderscheid. Het feit, dat Zoetermeer voor 42 procent Rooms-Katholiek is, tegen 29 procent in Zegwaart, moge mede niet van beteekenis zijn ontbloot, thans hebben

we het oog op geheel iets anders.

We hebben het oog op het in Zoetermeer sterk uitkomende *individualisme* *Oorzaak* hiervan het zich-voelen als *grondbezitter*. Koning bij de Gratie Gods op eigen erf, vaak een erf der vaders. Dat kweekt de karaktertrek van *zelfstandigheidsgevoel*, zich *vrij* en *onafhankelijk* wanen, eigen opinie te kunnen doorzetten, met *gevolg* splitsing en deeling en tweedracht en *seperatisme*.

De geest van het Kohlbruggianisme vind hier vruchtbaren grond, en van bijna alle „nieuwe leer“ en „afwijking van het bestaande op geestelijk gebied, geldt het „van Zoetermeer begint de victorie“. Wel zijn het niet altijd de standhouders en palstaanders, doch een zekere geestelijke omstandigheid, een geestelijke bewegelijkheid, kan niet worden ontkend.

Zoo vond men in Zoetermeer reeds nadat in 1658 de Eerw. heer pastoor Amandus van Nispen was opgetreden een groep Jansenisten, die na 1750 niet meer gevonden werd.

En gaan we zoo ver niet terug en bepalen we ons tot de latere jaren, dan staat vast, dat de opkomst der Christelijk Historischen in Zoetermeer direct in 1918 meer aansluiting vond in den geest der bevolking dan in Zegwaart en terwijl deze groep in de laatste gemeente in 1922 zich vrijwel weete handhaven, daalt Zoetermeer van 17 procent op 8, tengevolge van deze „onvastheid“ bij het opkomen van S. G. P. en H. G. S. waarvan Zegwaart nauwelijks 10 doch Zegwaart ruim 18 procent leverde.

En nu moge het misschien(?) waar zijn, dat in den loop der jaren, door

verhuizingen en huwelijken, deze verschillende mentaliteit langzaam minder duidelijk zal uitkomen, voorloopig zijn we althans zoo ver nog niet.

Met breed gebaar deze dingen weg-redeneeren gaat wel, maar ook wegnemen niet, en een vereeniging van gemeenten, waarvan de bevolking een zoo geheel onderscheiden mentaliteit vertoont, kan steeds uitloopen op een huwelijk, niet alleen op financieele huwelijksvoorwaarden, (dat is minder van belang) doch moet noodwendig worden in geestelijken zin een *gemengd* huwelijk.

En ook dan zal blijken de waarheid van het oude rijm:

„Twee gelooven op één kussen,
Daar slaapt de duivel tusschen“

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

XII

In ons vorig artikel wezen we op het verschil in *mentaliteit* tusschen de inwoners van Zegwaart en die van Zoetermeer. We waren daarbij volstrekt niet volledig, doch wezen wat het stoffelijke aangaat op het onderscheid tusschen „nering en hantee-ring“ (middelen van bestaan) en wat het geestelijke betreft op het sterk op den voorgrond tredende alles beheerschende *subjectivisme* in Zoetermeer.

Tevens stiption we even aan, welke gevolgen dit heeft voor de levensgang en de opvatting van de inwoners der beide gemeenten.

We bepaalden ons wat het stoffelijke betreft te wijzen op de samenstelling der raden, in verband met landbouw-element, en wat de geestelijke stroomingen aangaat, hielden we ons aan het „politieke“, wijl deze verschijnselen het best en meest zuiver in cijfers zijn te brengen, wat bij verschil en andere geestelijke factoren niet zoo gemakkelijk gaat.

En nu is het een eigenaardig verschijnsel, dat velen, wat niet te *wegen* en te *meten* is, eenvoudig bestaan te ontzeggen. Het *Materialisme* onzer dagen (wat gelukkig in *werkelijk ontwikkelde kringen* reeds heeft *afgedaan*, maar onder *detweede-handsch* ontwikkelden, die een weinig achterlijk zijn, nog opgeld doet) rekent alleen met het *waarneembare*, het *wegetel-* en *meetbare*, het ziekelijke, en ziet alles liefst *zakelijk* en *practisch*. Het vergeet, deze alles beheerschende niet te ontkennen absolute waarheid, dat het *practische* alleen goed is als het rust op een gezonde *theorie*, die er eerst is, en altijd geweest is.

Niet de mannen der practijk, niet de zakelijken hebben de vooruitgang bevorderd, doch allereerst de mannen van de *theorie* van het *stelsel*, van de wijsbegeerte en het *denken*.

Noch Mozes, noch David, noch Jesaja waren menschen van de *practijk*, mannen van *zaken*, doch *denkers*, *dichters*, *Staatslieden*, *wijsgeeren*.

En die waren *daarom juist ook het meest praktisch*.

En Paulus en . . . vul maar in.

Die mannen hebben menscheid en wereld voorgebracht.

En — dank zij de algemeene genade Gods, ook nog vele anderen, Socrates, Aristoteles, Thomas van Aquino, Luther, Calvijn, Fichte en Hegel.

‘t Zijn juist de geestelijke stroomingen, de wereld der ideeën, welke de grootste invloed oefenen.

Daarom ligt er in het — om thans weer de draad van ons betoog op te nemen — subjectivisme van de inwoners van Zoetermeer, zoo'n bijna niet te overbruggen kloof.

En dat verschil komt bijna overal in uit.

Voor wie wat verder ziet dan de oppervlakte.

Heeft men wel eens opgemerkt hoe de gang van zaken is geweest, bij het ontstaan van groepen — om nu eens op kerkelijk terrein te komen — „van min vaste formatie“. Wie hebben het eerst en het meest de intrede bevorderd van predikanten van allerlei richting en kerk, buiten de alhier bestaande kerken om.

‘t Ging altijd eerst uit van Zoetermeer en vond daar de voornaamste aanhangers.

Dat zijn toch niet te ontkennen feiten?

Een gevolg van de eigenaardige mentaliteit.

En waarlijk het is niet alleen in *onze* gemeente, dat zulk een verschil geconstateerd wordt.

Neen, ook elders komt dit voor in

plaatsen die ook vlak aan elkander grenzen.

Een eigenaardig staaltje daarvan vonden we in „De Westlander” op dichtmaat.

’t Gaat over Naaldwijk en ’s Gravenzande doch is in hoofdzaak, met kleine wijzigingen ook van toepassing op Zegwaart en Zoetermeer.

Als curiosum, en wellicht tot welkome afwisseling voor de lezers, die minder voelen voor een logisch betoog, schrijven we het (vrij) gevolgd, natuurlijk) af.

We zingen daarom P. te N. uit de Westlander, aldus na:

Zoetermeer nu ligt van Zegwaart

Hemelsbreed nog geen kwartier,

Doch het is een gansch verschillend

Menscentype daar en hier.

Ziellijk ofte psychologisch

— En dan zeg ik niet te veel —

Schelen ze, om zoo te spreken,

Wel zoowat een werelddeel.

Hier in Zegwaart zijn ze deftig

Deftig, Haagsch en afgest, past,

Ieder zorgt hier voor zijn „zaken”

Als voornamen menschen past.

Maar een echte Zoetermeerder

Is van een heel ander slag

En het peil van zijn beschaving

Scheelt met Zegwaart nacht en dag

Hij is onder ’t Hollandsch volkje

Niet het hardst vooruit gegaan,

En is in de vlegeljaren.

Nog zoo’n beetje blijven staan.

Hij houdt niet van groote hanzen,

Opgepronkte Deftigheid,

En heeft lak aan al dat hooge,

Net als Kegge indertijd.

Hij spreekt twee octaven hooger,

Als wij hier in Zegwaart doen,

Dat is ordinair, begrijp je,

En het strijdt met ons fatsoen.

Dat een wijze burgemeester

Het verschil tracht te ontzien

Uit de vrees voor ongelukken

Hebben we allang gezien.

Onze Zegwaartsch broeder echter

Heeft een licht ontvlamd gemoed

En zijn woorden en zijn daden,

Zijn niet altijd even vroed.

Van de arbeidswoningkwestie

Bleef de sombre heugenis,

Dat hij wel eens onvoorzichtig

En wat al te scheutig is.

Want — haast zat hij in de modder

Van zijn woningbouwverij

Maar de nieuwe Waterleiding

Ging tot nog toe hem voorbij.

Zoetermeer, dat is geen kustplaats,

Maar het heeft er wel wat van,

En de Zoetermeerder draagt er

Duidelijk het type van.

Hij is niet zoo fijn dogmatisch

Vast van gang en recht van lijn,

Calvinistisch noch Vrijzinnig,

Zooals wij in Zegwaart zijn.

Hij helt onmiskenbaar over

Naar den subjectieven kant

En van nieuwe variaties

Is het daar een vruchtbaar land,

Hij is doorgaans vrij behoudend

Schrikt terug voor nieuwigheid

En hecht aan het stroeve, zware

Van den ouderwetschen tijd.

In zijn heele levenshouding

Is de duidelijke lijn

Van dat veelzins primitieve

Dat wij lang te boven zijn.

Maar ’t is ook toch wel dat mooie

Leven naar het zielsinstinct

Nog eenvoudig en natuurlijk,

Onbesnoeid en onverminkt.

Daarom Zoetermeerder broeder,

Bij de wereld, die ons scheidt

Wordt je toch een woord van hulde.

Door je buurman toegewijd.

’k Wensch je toe een gouden toekomst

Die je al de narigheid

Doet vergeten en den zwendel

Van den distributietijd.

’k Hoop, dat op je kostbaar landje

Kon het — met een enkel jaar,

’t Nieuwe Zoetermeer verrijze,

Als het moet op palen maar.

Dat je Raad en Burgemeester

Om hun schoone harmonie

Langer niet tot voorbeeld strekken,

Van de zuinigheid met spie.

Als het eens zoover mag komen

En ik het beleven mag

Wel — dan gaan we samen trouwen.

Eer niet! hijschen wij één vlag!

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

XIV

Hebben we in onze beide laatste artikelen aangetoond, dat de geaardheid der bevolking in Zoetermeer een ander is dan die te Zegwaart, thans reste ons nog enkele practische aangelegenheden onder de oogen te zien, welke al of niet voor vereeniging der gemeenten pleiten.

Overzien we het *Kerkelijk leven*, dan is er geen sprake van, dat saamvoeging ook maar eenigszins tot verbetering of vereenvoudiging van betekenissen aanleiding zou kunnen geven.

De bestaande kerken nemen in zich op inwoners der beide gemeenten en voor sommigen ook nog van andere gemeenten.

Nu is noch naar het R. K. Kerkrecht, noch naar het Gereformeerd, de „plaatselijke” kerk indientiek met het territori van de burgerlijke gemeente.

Trouwens de „organisatie” eener geïnstitueerde kerk kan en behoeft zich niet te schikken naar de grensregeling, welke de Overheid meent te trekken, ja, mag dat veelal zelf niet doen. En wie, in kortzichtigheid dwaalt en meent, dat burgerlijk eens moet zijn, wat kerkelijk in één verband leeft, dient ook Benthuizen in den kring van de vereenigde gemeenten te betrekken, tenzij men weer onderscheid wil maken tusschen de kerken onderling.

Er is Kerkelijk niets bij te winnen, dan alleen een kleine vereenvoudiging in de administratie der diaconie van de Nederl. Herv. Kerk, wat gezien de groote rompslomp van administratieve werkzaamheden aan „vereeniging van gemeenten” verbonden, eenvoudig niet als „winstpost” in aanmerking kan komen.

En nu kome men niet met de bewering: „Er is voor beide gemeenten slechts 1 R.K. 1 Nederl. Herv. en 1 Geref. Kerk want — dit pleit juist tegen verandering van den toestand.

Waren er in iedere gemeente voor kleine groepen van „kerkeleden” een afzonderlijke kerk, en bestond er kans dat bij vereeniging 2 gebouwen door 1 kon worden vervangen en 2 predikanten (geestelijken) evenzoo tot 1 teruggebracht kon worden — dan had het zin, dan lag er vereenvoudiging en bezuiniging in — maar nu, zou met er kerkelijk niets — letterlijk niets bij winnen.

En nu ligt niet op ons de bewijslast aan te toonen, dat in handhaving der gedeeldheid voordeel ligt, wijl wij niet willen veranderen, maar op de voorstanders der vereeniging, die een nieuwen toestand in ’t leven willen roepen, rust de roeping, klaar en helder aan te toonen, de voordeelen, geestelijk en (of) stoffelijk, welke uit vereeniging der gemeenten voor het plaatselijk kerkelijk leven voortvloeien.

En tot nu toe — vernamen we op dat terrein althans nog niets van „winstposten”.

Als we voor- en nadeelen eens op een goudschaaltje gingen wegen, dan staat bij ons vast, dat vereeniging veeleer zou doorslaan aan de zijde der nadeelen (n.l. op Kerkelijk terrein!)

Het staat toch wel vast, dat gezien heel de historie (Kerkhistorie!) de laatste 10 jaren, er op wijst, dat er bij saamvoeging nog meerdere scheuring, deeling en splitsing zou ontstaan.

Ook zou de samenstelling van de Kerkelijke Besturen, Kerkeraden, Kerkvoordien en derg.

deze colleges ook voorkomen zeer eenzijdig worden samengesteld, wat niet anders, dan aanleiding zou geven tot ontstemming en een wapen in de hand voor liefhebbers van splitsing.

Nu is bij alle kerkgroepen, of reglementair vastgelegd, of door usantie geijkt, gewoonte geworden, om deze colleges te doen samenstellen uit mannen, die uit beide gemeenten komen.

Men moet dat wel doen in ’t belang der eenheid.

Men kan niet anders, om een richtige uitbreiding der gemeente mogelijk te maken, hetzij dan geestelijk, stoffelijk of diaconaal.

Bij saamvoeging is dat argument vervallen. ’t Is dan immers één. Er bestaat dan geen Zegwaart of Zoetermeer meer. Ge hebt dus bij Uwe verkiezingen met dezen factor absoluut geen rekening te houden.

En de gevolgen? Groote schade voor het Kerkelijk leven!

Reeds nu is het voor wie ziet, duidelijk, dat juist het Kerkelijk leven in onze gemeente, in alle hoeken en wijken een veel intensiever arbeid eischt, dan vaak kan worden gegeven.

Maar dan zal dat gevaar veel duidelijker aan het licht treden.

Van het Kerkelijk leven, gaan we over tot het Burgerlijk leven.

Het kan zeker niet ontkend, dat burgerlijk, de inwoners der beide gemeenten feitelijk een eenheid vormen.

De dagelijksche samenleving, het strekken der winkelwaren voor wie in Zoetermeer woont, uit Zegwaart en omgekeerd, het in dienst zijn bij of dienstbaren hebben uit Zegwaart, terwijl men zelf in Zoetermeer woont, is omgekeerd, het leggen van vriendschapsbanden tusschen inwoners der verschillende gemeenten, is zeer zeker een feit, dat vaststaat, dat 't leven algemeen veraangenaamt, doch dat absoluut niet pleit vóór administratieve vereeniging der gemeenten. Als er een vereeniging komt, blijven we burgerlijk even broederlijk samenleven en zal ons in Zegwaart de Zoetermeersche brandstof (of omgekeerd) even heerlijk blijven verwarmen. En als er ooit samenvoeging komt verbetert er op het gebied der burgerlijke samenleving absoluut niets.

Of zien we dat mis?

Dan aan de voorstanders de bewijslast ons van de groote, nieuw komende, nooit gekende burgerlijke voordeelen te overtuigen.

Maar wij vermogen ze niet te zien.

Daarbij komt nog, dat men die burgerlijke samenleving niet groter moet voorstellen, dan ze feitelijk is.

Het is in 't algemeen niet juist te zeggen dat de inwoners van de beide gemeenten één burgerlijke gemeenschap vormen.

Welk nauw contact bestaat er tusschen de inwoners van het Voorhoekje b.v. en die van den Zegwaartschen weg, laatste gedeelte, of van dezen met die van den Broekweg? Zoo goed als géén.

Dáár is burgerlijk saamleven met andere gemeenten, b.v. Benthuisen en Pijnacker.

Zooals dat overal bij grensgevallen is.

Maar daarom krijgt niemand het in 't hoofd, om te pleiten voor vereeniging van de achtersten helft van den Zegwaartschen weg met Benthuisen.

En die burgerlijke samenleving vindt men feitelijk alleen in die gedeelten der gemeenten, welke aan elkander grenzen, evenals elders. Alleen kan men zeggen, dat dit verschijnsel zich hier in wat sterker mate voordoet, dan in verschillende andere plaatsen.

XV.

Spraken we in ons vorig artikel over *Kerkelijk* en *Burgerlijk* leven, thans een enkel woord over het *Maatschappelijk* leven.

Voor onze lezers kan het geacht worden overbodig te zijn, het feit dezer indeeling en deze volgorde nader te motiveeren.

Immers, de kerk, opkomend uit de particuliere genade neemt een geheel zelfstandige plaats in, los van Overheid en Staat, los ook van de Maatschappij, die opkomt uit de algemeene genade Gods.

Dat zij, die een andere levensbeschouwing hebben, de van andere beginselen uitgaan, dan wij, dan ook Kerk en Maatschappij, in één adem noemen, als waren het gelijksoortige grootheden is verklaarbaar en verschoonbaar.

Maar dat er onder onze geestverwanten zijn, die bij de bespreking dezer materie u steeds stereotype antwoorden om de eenheid aan te toonen tusschen de beide gemeenten: „Er is één school, één kerk en één kiesvereeniging“ (voor de verschillende groepen dan wel te verstaan) doet wonderlijk aan. Alsof dat alles opkomt uit het Maatschappelijk leven.

Wij hebben gemeend het Kerkelijk leven geheel afzonderlijk, buiten het Maatschappelijk leven te moeten plaatsen en wij meenen daaraan goed te doen.

Onder de burgerlijke samenleving verstonden we de onderlinge band der burgers, die geheel los, geheel vrij, geheel zelfstandig opkomt. Deze samenleving beheerscht geheel het particulier terrein. Het is de band van conversatie en vriendschap, van huwelijks- en huisgezin, van persoonlijke toegenegenheid en hulpvaardigheid, van dienstknecht en heer, van winkelier en klant, in 't algemeen de los op zichzelfstaand, niet tot een bepaald doel, dus de ongeorganiseerde samenleving.

Maar nu de Maatschappij.

Het begrip staat niet vast, is althans niet omlijnd weer e geven, is niet zuiver te definieeren, hoewel ieder weet, wat in algemeenen zin er onder wordt verstaan. 't Is een „iets“ staande tusschen gezin en staat.

Op zichzelf niet georganiseerd, zonder bestuur of hoofd, zonder officieele machtsbevoegdheid.

We willen ons niet verdiepen in de omschrijvingen van Maatschappij gegeven door verschillende mannen van betekenis, zoowel uit als buiten onze kring.

We verwijzen den belangstellende lezer slechts naar Kuypers „Gemeene Gratie“ en „Pro Rege“ alsmede naar Anema's „Grondslagen der Sociologie.“ Er is ook bij mannen van de zelfde beginselen, niet altijd overeenstemming omtrent het begrip „Maatschappij“ — maar hierin zijn ze toch één, en dat is voor ons doel het voornaamste, dat de Maatschappij, hoewel in zichzelf niet geïnstitueerd en georganiseerd, toch in hoofdzaak omvat de georganiseerde vrijwillige samenwerking der menschen.

Het Maatschappelijk leven omvat dus alle samenwerking georganiseerd in Maatschappij, Vennootschap, vereeniging enz. op onderscheiden gebied, zoowel voor ontwikkeling, als ontspanning, niet alleen voor veraangename en cultiveering, van het leven, maar ook voor bestrijding van ellende, zonde en nood.

We kunnen dus zeggen, maar dan zeer in 't algemeen het terrein van vereenigingsarbeid, de samentreding van menschenkrachten en gaven, om gezamenlijk tot stand te brengen, wat van den enkeling vrijwel onmogelijk zou zijn.

Nu is het Maatschappelijk leven

in die zijde gezien in de gemeenten en Z. tamelijk sterk ontwikkeld.

Allerlei kring heeft zich georganiseerd, om op velerlei terrein noodige, nuttige of ook aangename dingen tot stand te brengen, tot bloei en voortgang der gemeenten en tot bevordering van geestelijke of stoffelijke behoeften harer inwoners, allerlei „geselschappen“, wat den enkeling, het individu onbereikbaar zou zijn.

Laten we nu zoowel kerkelijke organisaties, alsmede die welke reeds een gevolg zijn van Overheidsaanwijzingen, buiten rekening, dan resten er toch nog een 40-tal vereenigingen, die opkwamen uit de vrije en vrijwillige maatschappelijke samenwerking.

Vereenigingen voor de jeugd en rijpere jeugd, van onderwijs en opvoeding, voor zendingsarbeid, zoowel uitwendig, voor zang, muziek en allerlei ontspanning, voor winkel-land, huiseigenaar en huizenbouw, voor landbouw en veeteelt, bijen en visschen, konijnen en pluimgedierte, handel en veiling, geldwezen, barmhartigheid, ziekenzorg in allerlei vorm enz. te veel om op te noemen.

En nu komt de vereeniging der Gemeenten.

En er wordt een heerlijke maatschappelijke opbloei van deze samenwerking verwacht, gehoopt en voorgezegd.

Ook hier geldt als argument: Er is in beide gemeenten slechts één school, bewaarschool, ijsclub, Hulploos enz. De „eenheidsfactoren“ den juist op Maatschappelijk terrein zoo sterk op den voorgrond. En we beamen dit aanstonds. Alleen maar niet als argument vóór de juist tegen vereeniging. Er is niets bij te winnen.

Niets bij te vereenvoudigen en te zuinigen.

Juist omdat veel reeds één is. De toestand, welke men denkt in 't leven te roepen bestaat reeds.

Ook hier ligt voor voorstanders een wijls last der voordeelen.

Zij hebben aan te toonen, dat vereeniging oorzaak zal zijn van grooter bloei der bestaande, vermeerdering van ledental enz.

Of — dat vereeniging zal leiden tot vermeerdering van 't bestaand aantal.

Wij zien juist ook hier groote schaduwsijden. De eendrachtige samenwerking wordt verkregen, door de samenstelling der besturen in een bepaalde al of niet vastgelegde verhouding van inwoners uit de beide gemeenten.

Dit argument vervalt bij vereeniging. Men krijgt overstemming van een bepaald gedeelte over een ander, waaronder de arbeid der organisaties noodwendig lijden moet.

Ook hier dus geen vooruitgang, maar moreel nadeel te wachten.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

XVI.

Thans een enkele beschouwing over de gevolgen van het politieke leven bij vereenigingen der beide gemeenten.

De door ons gekozen volgorde is niet willekeurig.

We bezagen eerst de zuivere geestelijke belangen, in het *Kerkelijk* en *burgerlijk* leven.

Daarna richtten we onzen blik op het Maatschappelijk terrein, dat zoowel van geestelijk als stoffelijk belang kan worden geacht, doch meest nog geestelijk.

En alvorens over te gaan tot het economische leven, 't welk zuiver stoffelijk kon worden genoemd, bepalen we onze aandacht bij het politieke leven, 't welk het tweërlei element bevat, zoowel het geestelijk als het stoffelijk, doch hoewel geestelijk in wezen, in de praktijk toch meer het stoffelijke nadert.

Immers toch het is het terrein van Bestuur der gemeenten, Staten en Kamers en beheerscht dus naast de meer geestelijke beginselen, waarnaar geregeerd en bestuurd zal worden, het breede terrein van allerlei stoffelijke belangen.

In de door ons gekozen volgorde komt dus een steeds meer van het geestelijke naar het stoffelijke terrein overgaande lijn uit.

Kerkelijk, burgerlijk, maatschappelijk, politiek en economisch leven, om te eindigen met de finantieele paragraaf.

De vraag is dus nu, wat de vermoedelijke gevolgen zullen zijn van het politieke leven bij samenvoeging der beide gemeenten.

En dan lijkt het ons voor geen tegenspraak vatbaar, als we beginnen met te poneeren, dat in den nieuwen toestand bij Kamerverkiezingen, al zeer weinig winst is te behalen, noch voor rechts noch voor links.

Hoe, ook de samenstelling zal zijn van besturen der Kiesvereenigingen en de organisatie dier vereenigingen zich mogen ontwikkelen, in welke richting ook in den boezem dezer politieke lichamen wijziging moge ontstaan, vast staat dat dit op den uitslag der verkiezingen van de Tweede Kamer, in onze gemeenten al heel weinig invloed zal oefenen.

Immers de verkiezingsprogramma's zoowel als de kandidatenlijsten van alle partijen, worden vrijwel, zooal niet door de hogere partijbesturen opgelegd, dan toch zeker door die besturen in een bepaalde richting gestuurd waar bij de invloed der plaatselijke, kleinere kiesvereenigingen niet zoo groot is. 't Zelfde geldt, al is het niet in die mate, voor de verkiezingen der Provinciale Staten. Ook voor den uitslag en de partijverhoudingen maakt het weinig uit of de gemeenten in administratieven zin vereenigd of gescheiden zijn.

Op dat gebied is er bij vereeniging voor niemand eenige winst te behalen.

En mocht men nu meenen, dat de vereeniging eenige bezuiniging zou brengen met 't oog op 't aantal stemlokken en stembureaux, dan dient opgemerkt, dat het gezamenlijk aantal kiezers zoo groot is, dat er noodzakelijk ook twee lokaliteiten gebruikt zullen moeten worden, terwijl ook noch in het aantal stembiljetten, noch in dat der oproepingskaarten eenige bezuiniging is te verwachten.

Wel is er moreele schade, aangezien de propaganda onder de kiezers moeilijker zal vallen. Het moge theoretisch hetzelfde zijn of er 900 plus 700 kiezers, dan wel 1600 zijn te „bewerken”. practisch leert de ervaring, dat de

propaganda veel intensiever kan geschieden bij verschillende groepen van kleiner aantal, dan bij één groote groep. Inzake de gemeentepolitiek en de gemeenteraadsverkiezingen komt de eenigszins anders te staan.

De wenschen der bevolking komen ar voren, zonder invloed van buiten, en worden neergelegd in gemeenterogams en vinden weerspiegeling in de samenstelling der kandidatenlijsten onder leiding en invloed van bovenaf.

Wat bij vereeniging in den nieuwen aad gebeuren gaat, hoe die gemeenteraad zal zijn samengesteld, in welke richting hij stuurt, zal in hoofdzaak afhankelijk zijn van de organisatie der kiesvereenigingen en de samenstelling der besturen, alsmede die der kandidatenlijsten.

En op dat punt, gelooven we, zal het beeld, na vereeniging wel eenige andere trekken vertoonen, dan thans.

Wijl echter de uiteenzetting van de gevolgen der vereeniging van de gemeentepolitiek, dit artikel te lang zou loen worden, bewaren we dit liever voor een volgenden keer.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

XVII

Na een uiteenzetting van de algemeene beginselen welke aan „vereeniging van gemeenten” ten grondslag liggen en waarbij wij zagen, dat die beginselen lijnrecht tegenover de anti rev. en de christ-hist. principes staan, waarom we op grond daarvan een vereeniging van de gemeenten Zegwaart en Zoetermeer ernstig meende te moeten ontraden, gingen we over tot eenige beschouwingen, die rechtstreeks van meer plaatselijken aard zijn.

We vonden daarbij, dat noch voor het Kerkelijk, noch voor het burgerlijk, en ook niet voor het maatschappelijk leven, ook maar de minste aanleiding bestond, om voor vereeniging onzer gemeenten te pleiten. En voor zooverre bij andere gemeenten ook op dat terrein bij vereeniging finantieele of moreele winste valt te boeken is die winst reeds a priori uitgesloten, wijl practisch reeds vereeniging bestaat en er dus door officieele „vereeniging” geen betere kerkelijke, burgerlijke en maatschappelijke toestanden zullen worden geschapen.

Daarna zijn wij in ons laatst artikel overgegaan tot beschouwingen over de *politieke* toestand en konden reeds vaststellen, dat ook daarin, voor zoover het de Kamer- en Statenverkiezing betrof, door de administratieve vereeniging der gemeenten niet het minst te verwonderen valt, geen zweem van voordeel voor den algemeenen toestand of ook voor geen enkele partij zal er te constateeren zijn.

En zoo waren we dan aangeland bij de gemeenteraadsverkiezingen en beweerden, dat „samenvoeging” der gemeenten veel invloed kon oefenen bij de samenstelling van den nieuwen Raad. Dat van partijverandering of koersverhuizing wellicht sprake kon komen.

Thans ligt het dus op onzen weg te onderzoeken of die *mogelijkheid* van andere samenstelling ook eenige kans van *waarschijnlijkheid* heeft, om misschien wel de *werkelijkheid* daarvan kan worden vastgesteld. En zoo ja, dan nog weer in hoeverre en met welke gevolgen voor de te komen gemeentepolitiek.

Dit onderzoek in te stellen is niet gemakkelijk.

Door velen wordt het zelfs onmogelijk geacht. En het laatste juist meest door de vurigste voorstanders van „saamvoeging”.

Die gronden dus de door hen zoo vaak genoemde en geroemde voordeelen, op factoren, waarvan ze tevens verklaren, dat ze onmogelijk zijn na te speuren en vast te stellen.

Een ietwat scheeve positie, dunkt ons.

Voor ons staat vast, dat zij het da al niet absoluut zeker vast te stellen toch een ernstige poging dient ge waagd, den nieuwen staat van zaken te teekenen en het beeld zoo goed mo gelijk te doen gelijken op den toe stand, zooals zich die hoogstwaar schijnlijk zal voordoen.

En dan spreekt haast vanzelf, dat men geneigd is, den toestand vast te stellen, zooals die te concludeeren is, uit de cijfers van de laatstgehouden raadsverkiezingen.

Nemen we deze tot grondslag, dan komen we tot een samenstelling van den nieuwen gecombineerden raad van 11 leden en niet van 2 maal 7 of 14 leden, wijl volgens art. 4 Gemeente wet beneden 3000 inwoners 7 edelachtbaren zitting nemen en van 3000 tot 6000 11 vroede vaderen gekozen mogen worden.

Het aantal van 14 is zelfs nimmer

bereikbaar, aangezien de Wet geen even getal raadsleden duldt. En om de 13 of 15 zetels te bezetten zullen er 10 tot 20 duizend inwoners moeten zijn.

En daarvan zijn we nog wel ettelij ke jaren verwijderd, hoe snel de ge meente na saamvoeging, in bloei en groei volgens de illusies der voorstan ders ook moge toenemen.

We houden dus een lange reeks van jaren 11 raadsleden en volgens art. 79 Gemeentewet daarvan 2 wet houders.

Hoe zullen de zetels van dit 11-tal nu over de verschillende partijen zijn verdeeld als de laatste raadsverkie zing tot grondslag dient? Immers dit is de meest juiste maatstaf, wijl daar bij alle nieuwe elementen van Evenr. Vertegenw., algemeen stemrecht en vrouwenkiesrecht in toepassing zijn gebracht.

Zonder nu zelf de berekeningen hier den lezer voor te leggen, om hen niet met dorre cijfers te vermoeien, willen we het resultaat vermelden, waartoe onze plaatselijke „driestar schrijver“ kwam in ons blad van 16 Juni 1923 onder „Nabetrachting.“

We nemen aan, dat diens bereke ning juist was. Hij kwam tot dezen uit slag: De nieuwe raad zou op grond van de cijfers bij de laatste raadsver kiezing bestaan uit: 4 R.-K., 3 Vrijheidsb., 2 Chr. Hist. en 2 Antirev. le den, samen 11.

Toch kunnen we zonder meer zoo niet met deze conclusie meegaan. Ook in bedoelde „driestar“ wordt reeds deze conclusie als niet geheel aanne melijk verklaard op grond van de volgende feiten:

1e. het aantal kiezers zou in de ge combineerde gemeenten aanmerkelijk hooger zijn geweest dan de som van de aantallen der beide gemeenten, aangezien verhuizingen van Zegwaart naar Zoetermeer en omgekeerd nu ve len geen raadskieser deed zijn, wat

bij combinatie geen invloed zou ge had hebben waardoor de kiesdeeler hooger was en ook de aantallen op de partijen uitgebrachte stemmen een ander zou zijn geweest. En enkele stemmen meer, of een kiesdeeler, die iets grooter was, kan juist op zulke kleine getallen een geheel anderen uit slag veroorzaken en 2e in elke ge meente waren niet door alle partijen candidatenlijsten ingeleverd, waar door alle stemmen niet zuiver tot hun recht kwamen. Zoo had Zoetermeer b.v. geen Staatk. Geref. candidaat en gingen die stemmen daar dus als par tij verloren en werden verdeeld over de andere groepen, wat niet het geval zou zijn wanneer de gemeenten waren samengevoegd. Immers dan hadden de mannen van Staatk. Geref. rich ting hun stem rechtstreeks kunnen uit brengen op hun in Zegwaart gestelden candidaat.

Iets dergelijks hebben we gehad met de Herv. Geref. in Zoetermeer, de „Vrijheidsbonders“ fractie Staaldi nen in Zegwaart en de voorstanders van een R.-K. arbeiderscandidaat in Zoetermeer.

't Komt ons dan ook juister voor de kort daaraan voorafgaande Statenver kiezing tot grondslag te nemen, wijl ook daarbij alle elementen van Evenr. Vertegenw., algemeen en vrouwen kiesrecht meetelden en met dezelfde kiezerslijst is gewerkt.

Wij krijgen dan dezen uitslag: 4 R.-K., 2 Vrijheidsbond, 2 A.-R. 1 Chr. Hist. 1 G. S. P. en 1 H. G. S.

Maar ook deze uitslag is niet ge heel zuiver.

Hierbij moet in rekening worden gebracht de stroomingen, welke bij de raadsverkiezing tot openbaring kwamen, waarom we concludeeren dat de werkelijkheid, indien thans die

vereeniging tot stand kwam 't dichtst benaderd wordt met deze verdeeling: 4 R.-K., 3 Vrijheidsb., 1 Antirev., 1 Chr. Hist., 1 H. G. S. en 1 Staatk. Ger. of 7 rechts en 4 links, en daarbij 1 R.-K. en 1 Vrijz. wethouder.

Welke gevolgen deze samenstel ling vermoedelijk voor de gemeente politiek zou hebben, een volgend maal.

Vereeniging der gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

XVIII.

Kwamen we in een vorig artikel tot de slotsom, dat gezien den uitslag der laatst gehouden Raadsverkiezingen die samenstelling van den nieuwen raad bij vereeniging der beide gemeenten, krachtens een zeer aanneembare waar schijnlijkheidsberekening zal bestaan uit 1 Antirev., 1 C. H., 4 R. K., 3 Vrijheidsb., 1 H. G. S. en 1 Ger. St. of 7 Rechts en 4 Links, thans rest ons na te gaan, welke gevolgen deze nieuwe sa menstelling voor de te voeren gemeen tepolitiek naar alle waarschijnlijkheid

131A
We zeggen „naar alle waarschijn lijkheid“, wijl hier allerm minst wiskun stige zekerheid te verkrijgen is.

Toch ook weer niet zóó onzeker, dat die „waarschijnlijkheid“ niet op gron dige motieven zou berusten.

Veel hangt hierbij af van de ontwik keling der omstandigheden. We gaan echter uit van de gedachte, dat zich binnen de eerste jaren geen ingrijpen de wijzigingen op maatschappelijk eco nomisch en politiek terrein voordoen.

Allereerst dienst dan wat nauwkeu riger de samenstelling van den Raad te worden onderzocht, los van de po litieke partijen.

En dan kan wel als vaststaand wor den aangenomen, dat de 11 raadsle den niet gelijkelijk over de beide ge meenten zullen worden verdeeld.

Bij gecombineerde vergaderingen, zooals we die thans kennen, is zoowel Zoetermeer als Zegwaart in gelijk 7 tal vertegenwoordigd.

Maar bij vereeniging zal het niet zoo meer zijn.

Het grootst aantal zal geleverd worden door Zegwaart en Zoetermeer zal genoeg moeten nemen met de overgeschoten brokken.

Men moge bij eerste samenstelling nog eenigszins rekenen met histori sche toestanden en met de personen, die in de Raden zitting hebben bij de candidaatstelling en het bepalen der volgorde, om de gelijkheid zooveel doenlijk te benaderen zal zich meer en meer daarvan losmaken.

Zelfs is de kans reeds nu groot — gezien de zittende leden — dat Zeg waart 7 en Zoetermeer slechts 4 leden zou leveren en in de toekomst zou dat stellig niet gunstiger zijn, doch het verschil in aantal zich nog meer zou wijzigen in Zoetermeers nadeel.

Voor wie doordenkt kan dit niet ver wonderen.

Twee factoren hebben daarop groo ten invloed.

Allereerst is het aantal inwoners van Zoetermeer aanmerkelijk lager dan dat te Zegwaart (1645 tegen 2316), wat zich in bijna gelijke ver houding doet gevoelen op het aantal kiezers (718 tegen 957).

Maar ook is het organisatieleven in Zegwaart veel sterker ontwikkeld dan dat te Zoetermeer, tengevolge van een andere mentaliteit der bevolking.

Beide factoren zijn nu weer oor zaak, dat in elke vereeniging en ook in de politieke vereenigingen het aan tal leden uit Zegwaart hooger (soms aanmerkelijk hooger) is, dan dat uit Zoetermeer, wat zich ook weer terug doet gevoelen in het aantal bestuurs leden en in 't bijzonder voor de poli tieke verkiezingen in het beschikbaar aantal geschikte kandidaten voor den Raad. Op de lijsten zullen als regel meer personen uit Zegwaart, dan uit Zoetermeer voorkomen en de volgorde zal beheerscht worden door Zegwaart. En eindelijk zullen de kiezers zelven het overige wel doen, om Zegwaart boven Zoetermeer te doen uitkomen.

Nu moge men theoretisch berede neeren, dat verschil na vereeniging niet meer bestaat, de practijk zal wel anders leeren. Zelfs nu heeft men

reeds buurtcandidaten en buurtbelangen, wat bij vereeniging er niet minder op zal worden, doch sterker op den voorgrond zal treden.

Wat daarom nu in den raad de gevolgen zullen zijn, laat zich gemakkelijk denken. De belangen van de nieuwe „buurt” Zegwaart zullen veel meer behartigd worden, dan die van Zoetermeer. In den Raad zal de strijd die nu reeds vaak uitkomt buiten den Raad of blijkt dan verschillende beslissingen over dezelfde zaak in beide raden, die strijd der belangen zal hartstochtelijker dan ooit worden gevoerd, ten koste van het werkelijk gemeentebelang. En de vrede zal dan alleen „gekocht” kunnen worden met een gelijke behandeling der „buurten”. Krijgt Zegwaart een lantaarnpaal of een brug, Zoetermeer zal slechts medewerken tegen betaling van een urinoir of een aschschuur en omgekeerd, zeer ten gerieve van de belastingbetalers.

Onaangenaamheden en opvoering der uitgaven in den Raad, wederzijdsche afgunst of ontevredenheid onder de burgerij zullen de gevolgen van „vereeniging” zijn.

En eindelijk dient nog onderzocht, welke „richting” de nieuwe Raad zal uitzeeilen.

Nu bedoelen we niet de „richting” in engeren politieken zin. Daar zal niet veel koersverandering gezien worden. De verhouding van rechts tot links zal in den nieuwen raad vrijwel gelijk zijn aan die in de gecombineerde raden van thans.

Neen, met „richting” bedoelen we het meer of minder behoudend of vooruitstrevend, den invloed van landbouwers of arbeiders. De vraag of er een nieuw geluid zal worden gehoord of nieuwe ideeën zich zullen kunnen baanbreken.

En dan is onze vaste overtuiging, dat we niet vóór, doch met stappen achteruit zullen werken.

De prioriteit van Zegwaart over Zoetermeer, zal het landbouwelement vrijwel worden uitgeschakeld, althans niet meer een beteekenenden invloed kunnen doen gelden. De belangen van het eigenlijke „platteland” zullen worden opgeofferd aan de ideeën om onze dorpen zoo uiterlijk als innerlijk meer op het stadsleven te doen gelijken.

Slechts de actie der handeldrijvende en de arbeiders zal eenigszins beter kunnen worden gevoerd en de belangen dieser categorie sterk eenzijdig worden bevorderd, ten koste van de landbouwers, de gegoede burgerij en de klein-burgers, die hooge lasten zullen hebben te betalen en weinig daarvoor zullen genieten.

Allerlei groote en grootsche plannen zullen naar voren worden gebracht en zoo mogelijk worden uitgevoerd. Vaarten, bruggen, wegen enz. zullen meer moeten dienen tot bloei, waarbij niet gevraagd zal worden of 't betaald kan worden, doch groepsbelang den doorslag zal geven, onder de leuze van het algemeen belang te dienen. Tot groote schade van anderer belangen. De geschiedenis van alle groote plaatsen leert zulks en die van gecombineerde gemeenten in hoogmate.

Meerlander
21 Jan 29. '11.

ZEGWAART-ZOETERMEER.

*. Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

In een der laatst gehouden raadsvergaderingen van Zoetermeer, deelde de voorzitter op een desbetreffende vraag mede, dat hij nog steeds wachtende was op het rapport van de destijds benoemde Commissie, inzake „vereeniging der beiden gemeenten”.

Misschien, dat we wat licht kunnen verspreiden over deze aangelegenheid. Bedoelde Commissie bestond uit de besturen der destijds plaatselijk georganiseerde politieke Kiesvereeningen: Vrijzinnigen, Roomsche-Katholieken, Chr. Historischen en Antirevolutionairen, ongeveer 30 leden.

De voorzitters dezer kiesvereeningen werden door de Commissie aangewezen tot Moderamen.

Bij de organisatie en verdeling van den arbeid werd na breede bespreking een voorstel van ons aangenomen om een 3-tal sub-com. te formeeren, n.l. een politieke, economische en finantieele Com.

Verwondering mocht het welken, dat we zelf in de finantieele com. werden gebracht en buiten de politieke bleven, waarin we maar als „deskundig” hadden kunnen optreden.

Toch had dit het voordeel, dat we nu zelf in de gelegenheid waren te onderzoeken en vast te stellen de al of niet juistheid onzer bewering, dat „vereeniging” waarlijk niet zoo'n buitengewoon finantieel voordeeltje geven, als door de voorstanders steeds werd verkondigd.

Voor de meeste commissieleden was destijds de zaak heel eenvoudig. Schade deed het niet en 't bracht enorm veel bezuiniging — dus: „vóór vereeniging”!

Dat kon best in één avond beslist. Daar behoefde niet zooveel rompslomp bij. 't Sprak alles haast vanzelf. Alle weldenkende waren er vóór en slechts een paar dwarsdrijvers n.l. twee wethouders van Zoetermeer en de secretaris der A. R. Kiesvereening te Zegwaart.

Wie nu de geesten weegt, weet wel dat het thans er wel anders voorstaat. Les idées marchent.

Vurige voorstanders werden gematigd.

Gematigden en twijfelaars zelfs tegenstanders.

De finantieele Commissie heeft een tiental malen vergaderd onder de kundige en energieke leiding van Dr. Scaeffers, voorzitter van de Vrijzinnige Kiesvereening.

Gezegd moet, dat het cijfermateriaal volkomen „onpartijdig” werd bekeken en verwerkt.

En het resultaat was, nadat de finantiën van een tiental jaren waren vergeleken, geranschikt en verwerkt dat het voordeelig saldo van de „vereeniging” zeer pover was. Naar het getuigenis van een vrijzinnig raadslid van Zegwaart, (een beslist voorstander) was deze uitkomst hem bitter tegengevallen.

Zoo werden we in het gelijk gesteld. Men had toch bij de geraamde voordeelige zijde vergeten, dat het wel aardig klinkt één burgemeester, één secretaris, ontvanger, ambtenaar, enz.

1°. dat bij vereeniging slechts 1 maal 600 gulden voor den Burgemeester door het Rijk wordt betaald thans 2 maal 600 gulden.

2°. dat de cumulatieaftrek, in verband met de woonplaats, thans bij lange na niet een dubbel traktement wordt opgebracht en

3°. dat bij „Vereeniging” het totaal aantal inwoners zoo groot werd, dat of reeds dadelijk, of althans binnen zeer weinige jaren, voor de salarissen een hogere klasse (norm) werd bereikt.

4°. Dat de eerste jaren ook nog kans kan bestaan op (voor in functie

zijnde ambtenaren) handhaving van traktement, in den vorm van wachtgelden.

Op die wijze zouden we heel de financieele huishouding kunnen behandelen, wat in het rapport uitvoerig geschiedde.

Maar 't resultaat was een povere bezuiniging, waarbij gepaard ging 'n verzwaring van druk in één der gemeenten, afhankelijk van de stijging en daling der belastbare inkomens in beide gemeenten, welke verhouding zich afteekende in de toekomst verplaatst te worden van Zoetermeer.

Een volgend maal iets over de andere rapporten.

naar Zegwaart.

Z.

N.

De heer D. Biezen heeft den

ZEGWAART-ZOETERMEER.

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

II.

In een gecombineerde vergadering van de 3 commissies werd het financieel rapport, na toelichting en verdediging door den heer Schaeffer met algemeene stemmen aanvaard.

Dit geschiedde niet, als bij overrompeling. Immers elk der 10 commissieleden had een volledig uitgewerkt exemplaar ontvangen en tevens waren nog exemplaren verzonden aan de Moderamenleden en aan elke Kiesvereeniging ter bespreking in hunne vergaderingen, wat dan ook geschied is.

Door aanneming van dit rapport was feitelijk het pleit beslecht.

Men aanvaardde met algemeene stemmen de eenig juiste conclusie, dat het met die bezuiniging door vereeniging, niet zoo schitterend stond en dat wat in de eene gemeente werd gewonnen, in de andere zou worden verspeeld.

Men aanvaardde deze loslating van het hoofdargument vóór de vereeniging, ook al sprak men dat — zeker bescheidenheidshalve — niet zoo plat uit. Men gaf in principe de hoofdvesting over.

Hierin ligt dan ook voor ons de eenige reden waarom de zaak nooit is afgewerkt.

Men moge zich verschuilen achter laksheid van andere commissies, achter nalatigheid van Moderamenleden achter verhuizingen en bestuurswisselingen — het zijn zeker alle medewerkende factoren geweest — de zielkundige ondergrond van de latere vertraging, is slechts te vinden in het feit, dat men een verloren zaak verdedigde, dat het pleit voor vereeniging zijn hechte grondslag was ontvallen, zelfs al zouden de andere rapporten schitterend voor de vereeniging zijn geweest.

Maar ook die andere rapporten gaven geen beter geluid.

Allereerst het politiek rapport. De uitslag gaf geen zekerheid, dat de samenstelling van den nieuwen raad en van het college van B. en W. beter zou zijn dan thans van de beide raden. Nagegaan was hoe de vermoedelijke verhouding der partijen zou zijn, of een andere koers zou worden ingeslagen, wat gemeente-, politiek en benoemingen betreft of andere (betere) verhoudingen zouden ontstaan met betrekking tot vertegenwoordiging van landbouw en handel, of meer democratisch of conservatief meer rechtzinnig of vrijzinnig aan den dag zou komen.

En wijl de uitslag bij vereeniging geen positieve verbetering in uitzicht stelde (werd de beslissing verschoven tot na de nieuwe gemeenteraadsverkiezingen. Zoodat dit rapport later nog eens aan de orde moest komen.

Met het economisch rapport liep het nog treuriger. Daarover een volgend maal.

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

III.

Met het economisch rapport liep het nog ongelukkiger. hadden zitting „deskundigen op het gebied van handel en industrie, op hun terrein eersteklas menschen. Men mocht dus een flink stuk werk verwachten.

Voor al ook, wijl zich in die commissie de meest besliste voorstanders van vereeniging zitting hadden, mannen voor wie alles vanzelf sprak.

Waar de financiële conclusie was aanvaard en daarmee aan de voordeelen een grooten knak was toegebracht en het politiek rapport weinig

vermoedend uitzicht bood, was aller verwachting op het economisch rapport als samengetrokken. Dat zou zoo schitterend vóór pleiten, dat al het andere in de schaduw zou worden gesteld.

Maar dat viel bitter tegen.

Er werden een 10-tal regels voorgelezen, dat was alles.

Niemand durfde dan ook blijkbaar discussie aan. Men voelde instinctief dat hier toch niet geboden werd, wat gegeven diende te worden.

Totdat schrijvers dezes den strijd er tegen aanbod en aantoonde:

1e. dat dit geen rapport was.

2e. nog minder een economisch rapport en

3e. dat zelfs al zou men het als zoodanig aanvaarden willen, het niet in het minst bewijs leverde voor de noodzakelijkheid, of zelfs maar de wenschelijkheid van vereeniging der beide gemeenten.

Zijn voorstel, om dit werk niet te accepteren, doch de commissie op te dragen een nieuw „rapport“ samen te stellen, werd, aanvankelijk onder heftige bestrijding, tenslotte aangenomen met een zeer sterke meerderheid.

Wie nu de geste dezer commissie verstaat, waarin zoo kennelijk de geest domineerde van het „Ik kwam, zag en overwon!“ zal begrijpen, dat de gemaakte opmerkingen, voor geen steekhoudende tegenspraak vatbaar waren, om deze beslissing als resultaat te verkrijgen.

Voor al als men daarbij in aanmerking neemt, dat de bestrijder van dit „rapport“ als staande buiten de praktijk van handel en industrie „van zelf sprekend van dergelijke zaken geen verstand kan hebben.

132 A
Allereerst dan „t was geen rapport“ — hoogstens een conclusie — of feitelijk niet anders dan een apodictisch gestelde mededeeling, op de manier van: „Zóó, als ik het je voorleg, zoo is het!“

Geen omschrijving van opdracht.

Geen verdeling van tact en stof

Geen verzameling en logische groe

peering van feiten en cijfers.

Zelfs geen vermoedelijke kansbe-

rekeningen.

Geen opgave van bronnen, waaruit

men putten, om tot zulk een con-

clusie te komen. Geen weg aange-

wezen, opdat door alle leden de

„gegevens“ behoorlijk zouden kun-

nen worden gecontroleerd om welbe-

wust, al of niet meer te kunnen gaan

met aan de vergadering een of meer

voorgelegde conclusies ten gunste of ten nadeele der Vereeniging. Van dat alles niets! Geen „rapport.“

Daarover nader.

Z.

N.

BLINCKEN

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

IV

We schreven, dat het rapport der

economische Commissie niet slechts geen rapport was (wat we nader aantoonde), maar allermint een economisch rapport.

De korte inhoud er van was toch een opsomming van allerlei wensche lijkheden, die met economie slechts in verwijderd verband staan.

Het spreekt ons van: betere wegen, te land en te water, betere treinverbindingen, postbestellingen, gas, electriciteit, waterleiding, enz.

Maar dit alles, hoe mooi ook, heeft met economie niet te maken.

Onder het oog had moeten worden gezien en de Comm. had daartoe moeten rapporteeren, of bij vereeniging der beide gemeenten o. m.:

het aantal inwoners binnen afzienbaren tijd grooter zou worden, dan nu in de gemeenten samen;

het kapitaalbezit dier inwoners zou stgen;

het belastbaar kapitaal dus zou toenemen en de belasting dus dalen zou;

het bankwezen meer zou opbloeien; de industrie beduidend zou toenemen;

het afzetgebied voor de producten zou worden vergroot;

een betere verhouding zou ontstaan tusschen in- en uitvoer der gemeenten;

de loonregeling zich gunstig zou ontwikkelen;

de levensstandaard zou rijzen of dalen;

reeds buurtcandidaten en buurtbelangen, wat bij vereeniging er niet minder op zal worden, doch sterker op den voorgrond zal treden.

Wat daarom nu in den raad de gevolgen zullen zijn, laat zich gemakkelijk denken. De belangen van de nieuwe „buurt” Zegwaart zullen veel meer behartigd worden, dan die van Zoetermeer. In den Raad zal de strijd die nu reeds vaak uitkomt buiten den Raad of blijkt dan verschillende beslissingen over dezelfde zaak in beide raden, die strijd der belangen zal hartstochtelijker dan ooit worden gevoerd, ten koste van het werkelijk gemeentebelang. En de vrede zal dan alleen „gekocht” kunnen worden met een gelijke behandeling der „buurten”. Krijgt Zegwaart een lantaarnpaal of een brug, Zoetermeer zal slechts medewerken tegen betaling van een uri-noir of een aschschuur en omgekeerd. zeer ten gerieve van de belastingbetalers.

Onaangenaamheden en opvoering der uitgaven in den Raad, wederzijdse afgunst of ontevredenheid onder de burgerij zullen de gevolgen van „vereeniging” zijn.

En eindelijk dient nog onderzocht, welke „richting” de nieuwe Raad zal uitzelen.

Nu bedoelen we niet de „richting” in engeren politieken zin. Daar zal niet veel koersverandering gezien worden. De verhouding van rechts tot links zal in den nieuwen raad vrijwel gelijk zijn aan die in de gecombineerde raden van thans.

Neen, met „richting” bedoelen we het meer of minder behoudend of vooruitstrevend, den invloed van landbouwers of arbeiders. De vraag of er een nieuw geluid zal worden gehoord of nieuwe ideeën zich zullen kunnen baanbreken.

En dan is onze vaste overtuiging, dat we niet vóór, doch met stappen achteruit zullen werken.

De prioriteit van Zegwaart over Zoetermeer, zal het landbouwelement vrijwel worden uitgeschakeld, althans niet meer een beteekenenden invloed kunnen doen gelden. De belangen van het eigenlijke „platteland” zullen worden opgeofferd aan de ideeën om onze dorpen zoo uiterlijk als innerlijk meer op het stadsleven te doen gelijken.

Slechts de actie der handeldrijvers en de arbeiders zal eenigszins beter kunnen worden gevoerd en de belangen dezer categorie sterk eenzijdig worden bevorderd, ten koste van de landbouwers, de gegoede burgerij en de klein-burgers, die hooge lasten zullen hebben te betalen en weinig daarvoor zullen genieten.

Allerlei groote en grootsche plannen zullen naar voren worden gebracht en zoo mogelijk worden uitgevoerd. Vaarten, bruggen, wegen enz. zullen meer moeten dienen tot bloei, waarbij niet gevraagd zal worden of 't betaald kan worden, doch groepsbelang den doorslag zal geven, onder de leuze van het algemeen belang te dienen. Tot groote schade van anderer belangen. De geschiedenis van alle groote plaatsen leert zulks en die van gecombineerde gemeenten in hoogmate.

Meerlander
21 Jan 29. '11.

ZEGWAART-ZOETERMEER.

*. * Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

In een der laatst gehouden raadsvergaderingen van Zoetermeer, deelde de voorzitter op een desbetreffende vraag mede, dat hij nog steeds wachtende was op het rapport van de destijds benoemde Commissie, inzake „vereeniging der beiden gemeenten”.

Misschien, dat we wat licht kunnen verspreiden over deze aangelegenheid.

Bedoelde Commissie bestond uit de besturen der destijds plaatselijk georganiseerde politieke Kiesvereeningen: Vrijzinnigen, Roomsche-Katholieken, Chr. Historischen en Anti-Revolutionairen, ongeveer 30 leden.

De voorzitters dezer kiesvereeningen werden door de Commissie aangewezen tot Moderamen.

Bij de organisatie en verdeling van den arbeid werd na breede bespreking een voorstel van ons aangenomen om een 3-tal sub-com. te formeeren, n.l. een politieke, economische en finantieele Com.

Verwondering mocht het wekken, dat we zelf in de finantieele com. werden gebracht en buiten de politieke bleven, waarin we maar als „deskundig” hadden kunnen optreden.

Toch had dit het voordeel, dat we nu zelf in de gelegenheid waren te onderzoeken en vast te stellen de al of niet juistheid onzer bewering, dat „vereeniging” waarlijk niet zoo'n buitengewoon finantieel voordeeltje geven, als door de voorstanders steeds werd verkondigd.

Voor de meeste commissieleden was destijds de zaak heel eenvoudig. Schade deed het niet en 't bracht enorm veel bezuiniging — dus: „vóór vereeniging”!

Dat kon best in één avond beslist. Daar behoefde niet zooveel rompslomp bij. 't Sprak alles haast vanzelf. Alle weldenkende waren er vóór en slechts een paar dwarsdrijvers n.l. twee wethouders van Zoetermeer en de secretaris der A. R. Kiesvereening te Zegwaart.

Wie nu de geesten weegt, weet wel dat het thans er wel anders voorstaat. Les idées marchent.

Vurige voorstanders werden gematigd.

Gematigden en twijfelaars zelfs tegenstanders.

De finantieele Commissie heeft een tiental malen vergaderd onder de kundige en energieke leiding van Dr. Scaeffers, voorzitter van de Vrijzinnige Kiesvereening.

Gezegd moet, dat het cijfermateriaal volkomen „onpartijdig” werd bekeken en verwerkt.

En het resultaat was, nadat de finantiën van een tiental jaren waren vergeleken, geranschikt en verwerkt dat het *voordeelig saldo* van de „vereeniging” zeer pover was. Naar het getuigenis van een vrijzinnig raadslid van Zegwaart, (een beslist voorstander) was deze uitkomst hem bitter tegengevallen.

Zoo werden we in het gelijk gesteld.

Men had toch bij de geraamde voordeelige zijde vergeten, dat het wel aardig klinkt één burgemeester, één secretaris, ontvanger, ambtenaar, enz.

1°. dat bij vereeniging slechts 1 maal 600 gulden voor den Burgemeester door het Rijk wordt betaald thans 2 maal 600 gulden.

2°. dat de cumulatieaftrek, in verband met de woonplaats, thans bij lange na niet een *dubbel* traktament wordt opgebracht en

3°. dat bij „Vereeniging” het totaal aantal inwoners zoo groot werd, dat of reeds dadelijk, of althans binnen zeer weinige jaren, voor de salarissen een hoogere klasse (norm) werd bereikt.

4°. Dat de eerste jaren ook nog kans kan bestaan op (voor in functie

zijnde ambtenaren) handhaving van traktament, in den vorm van wachtgelden.

Op die wijze zouden we heel de financieele huishouding kunnen behandelen, wat in het rapport uitvoerig geschiedde.

Maar 't resultaat was een povere bezuiniging, waarbij gepaard ging 'n verzwaring van druk in één der gemeenten, afhankelijk van de stijging en daling der belastbare inkomens in beide gemeenten, welke verhouding zich afteekende in de toekomst verplaatst te worden van Zoetermeer.

Een volgend maal iets over de andere rapporten.

naar Zegwaart.

Z.

N.

ZEGWAART-ZOETERMEER.

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

II.

In een gecombineerde vergadering van de 3 commissies werd het financieel rapport, na toelichting en verdediging door den den heer Schaeffer met algemeene stemmen aanvaard.

Dit geschiedde niet, als bij overrompeling. Immers elk der 10 commissieleden had een volledig uitgewerkt exemplaar ontvangen en tevens waren nog exemplaren verzonden aan de Moderamenleden en aan elke Kiesvereeniging ter bespreking in hunne vergaderingen, wat dan ook geschied is.

Door aanneming van dit rapport was feitelijk het pleit beslecht.

Men aanvaardde met algemeene stemmen de eenig juiste conclusie, dat het met die bezuiniging door vereeniging, niet zoo schitterend stond en dat wat in de eene gemeente werd gewonnen, in de andere zou worden verspeeld.

Men aanvaardde deze loslating van het hoofdargument vóór de vereeniging, ook al sprak men dat — zeker bescheidenheidshalve — niet zoo plat uit. Men gaf in principe de hoofdvesting over.

Hierin ligt dan ook voor ons de eenige reden waarom de zaak nooit is afgewerkt.

Men moge zich verschuilen achter laksheid van andere commissies, achter nalatigheid van Moderamenleden achter verhuizingen en bestuurswisselingen — het zijn zeker alle medewerkende factoren geweest — de zielkundige ondergrond van de latere vertraging, is slechts te vinden in het feit, dat men een verloren zaak verdedigde, dat het pleit voor vereeniging zijn hechte grondslag was ontvallen, zelfs al zouden de andere rapporten schitterend voor de vereeniging zijn geweest.

Maar ook die andere rapporten gaven geen beter geluid.

Allereerst het politiek rapport. De uitslag gaf geen zekerheid, dat de samenstelling van den nieuwen raad en van het college van B. en W. beter zou zijn dan thans van de beide raden. Nagegaan was hoe de vermoedelijke verhouding der partijen zou zijn, of een andere koers zou worden ingeslagen, wat gemeente-, politiek en benoemingen betreft of andere (betere) verhoudingen zouden ontstaan met betrekking tot vertegenwoordiging van landbouw en handel, of meer democratisch of conservatief meer rechtzinnig of vrijzinnig aan den dag zou komen.

En wijl de uitslag bij vereeniging geen positieve verbetering in uitzicht stelde (werd de beslissing verschoven tot na de nieuwe gemeenteraadsverkiezingen. Zoodat dit rapport later nog eens aan de orde moest komen.

Met het economisch rapport liep het nog treuriger. Daarover een volgend maal.

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

III.

Met het economisch rapport liep het nog ongelukkiger. hadden zitting „deskundigen op het gebied van handel en industrie, op hun terrein eersteklas menschen. Men mocht dus een flink stuk werk verwachten.

Voor al ook, wijl zich in die commissie de meest besliste voorstanders van vereeniging zitting hadden, mannen voor wie alles vanzelf sprak.

Waar de financiële conclusie was aanvaard en daarmee aan de voordeelen een grooten knak was toegebracht en het politiek rapport weinig

benoemend uitzicht bood, was aller verwachting op het economisch rapport als samengetrokken. Dat zou zoo schitterend vóór pleiten, dat al het andere in de schaduw zou worden gesteld.

Maar dat viel bitter tegen.

Er werden een 10-tal regels voor-gelezen, dat was alles.

Niemand durfde dan ook blijkbaar discussie aan. Men voelde instinctief dat hier toch niet geboden werd, wat gegeven diende te worden.

Totdat schrijvers dezes den strijd er tegen aanbod en aantoonde:

1e. dat dit geen rapport was.

2e. nog minder een economisch rapport en

3e. dat zelfs al zou men het als zoodanig aanvaarden willen, het niet in het minst bewijs leverde voor de noodzakelijkheid, of zelfs maar de wenschelijkheid van vereeniging der beide gemeenten.

Zijn voorstel, om dit werk niet te accepteren, doch de commissie op te dragen een nieuw „rapport“ samen te stellen, werd, aanvankelijk onder heftige bestrijding, tenslotte aangenomen met een zeer sterke meerderheid.

Wie nu de geste dezer commissie verstaat, waarin zoo kennelijk de geest domineerde van het „Ik kwam, zag en overwon!“ zal begrijpen, dat de gemaakte opmerkingen, voor geen steekhoudende tegenspraak vatbaar waren, om deze beslissing als resultaat te verkrijgen.

Voor al als men daarbij in aanmerking neemt, dat de bestrijder van dit „rapport“ als staande buiten de praktijk van handel en industrie „van zelf sprekend van dergelijke zaken geen verstand kan hebben.

132 A
Allereerst dan „t was geen rapport“ — hoogstens een conclusie — of feitelijk niet anders dan een apodictisch gestelde mededeeling, op de manier van: „Zóó, als ik het je voorleg, zoo is het!“

Geen omschrijving van opdracht.

Geen verdeling van tact en stof

Geen verzameling en logische groepering van feiten en cijfers.

Zelfs geen vermoedelijke kansberekeningen.

Geen opgave van bronnen, waaruit men putten, om tot zulk een conclusie te komen. Geen weg aangegeven, opdat door alle leden de „gegevens“ behoorlijk zouden kunnen worden gecontroleerd om welbewust, al of niet meer te kunnen gaan met aan de vergadering een of meer

voorgelegde conclusies ten gunste of ten nadeele der Vereeniging. Van dat alles niets! Geen „rapport.“ Daarover nader.

Z.

N.

DE LIAISON

zijn. Het was een heel klein ding.

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

IV

We schreven, dat het rapport der

economische Commissie niet slechts geen rapport was (wat we nader aantoonde), maar allermint een economisch rapport.

De korte inhoud er van was toch een opsomming van allerlei wensche lijkheden, die met economie slechts in verwijderd verband staan.

Het spreekt ons van: betere wegen, te land en te water, betere treinverbindingen, postbestellingen, gas, electriciteit, waterleiding, enz.

Maar dit alles, hoe mooi ook, heeft met economie niet te maken.

Onder het oog had moeten worden gezien en de Comm. had daartoe moeten rapporteren, of bij vereeniging der beide gemeenten o. m.:

het aantal inwoners binnen afzienbaren tijd grooter zou worden, dan nu in de gemeenten samen;

het kapitaalbezit dier inwoners zou stijgen;

het belastbaar kapitaal dus zou toenemen en de belasting dus dalen zou;

het bankwezen meer zou opbloeien; de industrie beduidend zou toenemen;

het afzetgebied voor de producten zou worden vergroot;

een betere verhouding zou ontstaan tusschen in- en uitvoer der gemeenten;

de loonregeling zich gunstig zou ontwikkelen;

de levensstandaard zou rijzen of dalen;

reeds buurtcandidaten en buurtbelangen, wat bij vereeniging er niet minder op zal worden, doch sterker op den voorgrond zal treden.

Wat daarom nu in den raad de gevolgen zullen zijn, laat zich gemakkelijk denken. De belangen van de nieuwe „buurt” Zegwaart zullen veel meer behartigd worden, dan die van Zoetermeer. In den Raad zal de strijd die nu reeds vaak uitkomt buiten den Raad of blijkt dan verschillende beslissingen over dezelfde zaak in beide raden, die strijd der belangen zal hartstochtelijker dan ooit worden gevoerd, ten koste van het werkelijk gemeentebelang. En de vrede zal dan alleen „gekocht” kunnen worden met een gelijke behandeling der „buurten”. Krijgt Zegwaart een lantaarnpaal of een brug, Zoetermeer zal slechts medewerken tegen betaling van een uri-noir of een aschschuur en omgekeerd, zeer ten gerieve van de belastingbetalers.

Onaangenaamheden en opvoering der uitgaven in den Raad, wederzijdse afgunst of ontevredenheid onder de burgerij zullen de gevolgen van „vereeniging” zijn.

En eindelijk dient nog onderzocht, welke „richting” de nieuwe Raad zal uitzeeilen.

Nu bedoelen we niet de „richting” in engeren politieken zin. Daar zal niet veel koersverandering gezien worden. De verhouding van rechts tot links zal in den nieuwen raad vrijwel gelijk zijn aan die in de gecombineerde raden van thans.

Nee, met „richting” bedoelen we het meer of minder behoudend of vooruitstrevend, den invloed van landbouwers of arbeiders. De vraag of er een nieuw geluid zal worden gehoord of nieuwe ideeën zich zullen kunnen baanbreken.

En dan is onze vaste overtuiging, dat we niet vóór, doch met stappen achteruit zullen werken.

De prioriteit van Zegwaart over Zoetermeer, zal het landbouwelement vrijwel worden uitgeschakeld, althans niet meer een beteekenenden invloed kunnen doen gelden. De belangen van het eigenlijke „platteland” zullen worden opgeofferd aan de ideeën om onze dorpen zoo uiterlijk als innerlijk meer op het stadsleven te doen gelijken.

Slechts de actie der handeldrijvers en de arbeiders zal eenigszins beter kunnen worden gevoerd en de belangen dieser categorie sterk eenzijdig worden bevorderd, ten koste van de landbouwers, de gegoede burgerij en de klein-burgers, die hooge lasten zullen hebben te betalen en weinig daarvoor zullen genieten.

Allerlei groote en grootsche plannen zullen naar voren worden gebracht en zoo mogelijk worden uitgevoerd. Vaarten, bruggen, wegen enz. zullen meer moeten dienen tot bloei, waarbij niet gevraagd zal worden of 't betaald kan worden, doch groepsbelang den doorslag zal geven, onder de leuze van het algemeen belang te dienen. Tot groote schade van anderer belangen. De geschiedenis van alle groote plaatsen leert zulks en die van gecombineerde gemeenten in hoogmate.

*Westlaan
21 Jan 1911*

ZEGWAART-ZOETERMEER.

*. Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

In een der laatst gehouden raadsvergaderingen van Zoetermeer, deelde de voorzitter op een desbetreffende vraag mede, dat hij nog steeds wachtende was op het rapport van de destijds benoemde Commissie, inzake „vereeniging der beiden gemeenten”.

Misschien, dat we wat licht kunnen verspreiden over deze aangelegenheid.

Bedoelde Commissie bestond uit de besturen der destijds plaatselijk georganiseerde politieke Kiesvereeningen: Vrijzinnigen, Roomsche-Katholieken, Chr. Historischen en Anti-Revolutionairen, ongeveer 30 leden.

De voorzitters dezer kiesvereeningen werden door de Commissie aangewezen tot Moderamen.

Bij de organisatie en verdeeling van den arbeid werd na breede bespreking een voorstel van ons aangenomen om een 3-tal sub-com. te formeeren, n.l. een politieke, economische en finantieele Com.

Verwondering mocht het wekken, dat we zelf in de finantieele com. werden gebracht en buiten de politieke bleven, waarin we maar als „deskundig” hadden kunnen optreden.

Toch had dit het voordeel, dat we nu zelf in de gelegenheid waren te onderzoeken en vast te stellen de al of niet juistheid onzer bewering, dat „vereeniging” waarlijk niet zoo'n buitengewoon finantieel voordeeltje geven, als door de voorstanders steeds werd verkondigd.

Voor de meeste commissieleden was destijds de zaak heel eenvoudig. Schade deed het niet en 't bracht enorm veel bezuiniging — dus: „vóór vereeniging”!

Dat kon best in één avond beslist. Daar behoefde niet zooveel rompslomp bij. 't Sprak alles haast vanzelf. Alle weldenkende waren er vóór en slechts een paar dwarsdrijvers n.l. twee wethouders van Zoetermeer en de secretaris der A. R. Kiesvereening te Zegwaart.

Wie nu de geesten weegt, weet wel dat het thans er wel anders voorstaat. Les idées marchent.

Vurige voorstanders werden gematigd.

Gematigden en twijfelars zelfs tegenstanders.

De finantieele Commissie heeft een tiental malen vergaderd onder de kundige en energieke leiding van Dr. Scaeffter, voorzitter van de Vrijzinnige Kiesvereening.

Gezegd moet, dat het cijfermateriaal volkomen „onpartijdig” werd bekeken en verwerkt.

En het resultaat was, nadat de finantiën van een tiental jaren waren vergeleken, geranschikt en verwerkt dat het voordeelig saldo van de „vereeniging” zeer pover was. Naar het getuigenis van een vrijzinnig raadslid van Zegwaart, (een beslist voorstander) was deze uitkomst hem bitter tegengevallen.

Zoo werden we in het gelijk gesteld.

Men had toch bij de geraamde voordeelige zijde vergeten, dat het wel aardig klinkt één burgemeester, één secretaris, ontvanger, ambtenaar, enz.

1°. dat bij vereeniging slechts 1 maal 600 gulden voor den Burgemeester door het Rijk wordt betaald thans 2 maal 600 gulden.

2°. dat de cumulatieaftrek, in verband met de woonplaats, thans bij lange na niet een dubbel traktement wordt opgebracht en

3°. dat bij „Vereeniging” het totaal aantal inwoners zoo groot werd, dat of reeds dadelijk, of althans binnen zeer weinige jaren, voor de salarissen een hoogere klasse (norm) werd bereikt.

4°. Dat de eerste jaren ook nog kans kan bestaan op (voor in functie

zijnde ambtenaren) handhaving van traktement, in den vorm van wachtgelden.

Op die wijze zouden we heel de financieele huishouding kunnen behandelen, wat in het rapport uitvoerig geschiedde.

Maar 't resultaat was een povere bezuiniging, waarbij gepaard ging 'n verzwaring van druk in één der gemeenten, afhankelijk van de stijging en daling der belastbare inkomens in beide gemeenten, welke verhouding zich afteekende in de toekomst verplaatst te worden van Zoetermeer.

Een volgend maal iets over de andere rapporten, naar Zegwaart.

Z.

N.

De heer D. B. B. B. B.

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

II.

In een gecombineerde vergadering van de 3 commissies werd het financieel rapport, na toelichting en verdediging door den den heer Schaeffer met algemeene stemmen aanvaard.

Dit geschiedde niet, als bij overrompeling. Immers elk der 10 commissieleden had een volledig uitgewerkt exemplaar ontvangen en tevens waren nog exemplaren verzonden aan de Moderamenleden en aan elke Kiesvereeniging ter bespreking in hunne vergaderingen, wat dan ook geschied is.

Door aanneming van dit rapport was feitelijk het pleit beslecht.

Men aanvaardde met algemeene stemmen de eenig juiste conclusie, dat het met die bezuiniging door vereeniging, niet zoo schitterend stond en dat wat in de eene gemeente werd gewonnen, in de andere zou worden verspeeld.

Men aanvaardde deze loslating van het hoofdargument vóór de vereeniging, ook al sprak men dat — zekker bescheidenheidshalve — niet zoo plat uit. Men gaf in principe de hoofdvesting over.

Hierin ligt dan ook voor ons de eenige reden waarom de zaak nooit is afgewerkt.

Men moge zich verschuilen achter laksheid van andere commissies, achter nalatigheid van Moderamenleden achter verhuizingen en bestuurswisselingen — het zijn zeker alle medewerkende factoren geweest — de zielkundige ondergrond van de latere vertraging, is slechts te vinden in het feit, dat men een verloren zaak verdedigde, dat het pleit voor vereeniging zijn hechte grondslag was ontvallen, zelfs al zouden de andere rapporten schitterend voor de vereeniging zijn geweest.

Maar ook die andere rapporten gaven geen beter geluid.

Allereerst het politiek rapport. De uitslag gaf geen zekerheid, dat de samenstelling van den nieuwen raad en van het college van B. en W. beter zou zijn dan thans van de beide raden. Nagegaan was hoe de vermoedelijke verhouding der partijen zou zijn, of een andere koers zou worden ingeslagen, wat gemeente-, politiek en benoemingen betreft of andere (betere) verhoudingen zouden ontstaan met betrekking tot vertegenwoordiging van landbouw en handel, of meer democratisch of conservatief meer rechtzinnig of vrijzinnig aan den dag zou komen.

En wijl de uitslag bij vereeniging geen positieve verbetering in uitzicht stelde (werd de beslissing verschoven tot na de nieuwe gemeenteraadsverkiezingen. Zoodat dit rapport later nog eens aan de orde moest komen.

Met het economisch rapport liep het nog treuriger. Daarover een volgend maal.

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

III.

Met het economisch rapport liep het nog ongelukkiger.

hadden zitting „deskundigen op het gebied van handel en industrie, op hun terrein eersteklas menschen. Men mocht dus een flink stuk werk verwachten.

Voor al ook, wijl zich in die commissie de meest besliste voorstanders van vereeniging zitting hadden, mannen voor wie alles vanzelf sprak.

Waar de finantieele conclusie was aanvaard en daarmee aan de voordeelen een grooten knak was toegebracht en het politiek rapport weinig

bevoegend uitzicht bood, was aller verwachting op het economisch rapport als samengetrokken. Dat zou zoo schitterend vóór pleiten, dat al het andere in de schaduw zou worden gesteld.

Maar dat viel bitter tegen.

Er werden een 10-tal regels voorgelezen, dat was alles.

Niemand durfde dan ook blijkbaar discussie aan. Men voelde instinctief dat hier toch niet geboden werd, wat gegeven diende te worden.

Totdat schrijvers dezes den strijd er tegen aanbond en aantoonde:

1e. dat dit geen rapport was.

2e. nog minder een economisch rapport en

3e. dat zelfs al zou men het als zoodanig aanvaarden willen, het niet in het minst bewijs leverde voor de noodzakelijkheid, of zelfs maar de wenschelijkheid van vereeniging der beide gemeenten.

Zijn voorstel, om dit werk niet te accepteren, doch de commissie op te dragen een nieuw „rapport“ samen te stellen, werd, aanvankelijk onder heftige bestrijding, tenslotte aangenomen met een zeer sterke meerderheid.

Wie nu de geste dezer commissie verstaat, waarin zoo kennelijk de geest domineerde van het „Ik kwam, zag en overwon!“ zal begrijpen, dat de gemaakte opmerkingen, voor geen steekhoudende tegenspraak vatbaar waren, om deze beslissing als resultaat te verkrijgen.

Voor al als men daarbij in aanmerking neemt, dat de bestrijder van dit „rapport“ als staande buiten de praktijk van handel en industrie „van zelf sprekend van dergelijke zaken geen verstand kan hebben.

Allereerst dan „t was geen rapport“ — hoogstens een conclusie — of feitelijk niet anders dan een apodictisch gestelde mededeeling, op de manier van: „Zóó, als ik het je voorleg, zoo is het!“

Geen omschrijving van opdracht.

Geen verdeling van tact en stof

Geen verzameling en logische groepering van feiten en cijfers.

Zelfs geen vermoedelijke kansberekeningen.

Geen opgave van bronnen, waaruit men putten, om tot zulk een conclusie te komen. Geen weg aangegeven, opdat door alle leden de „gegevens“ behoorlijk zouden kunnen worden gecontroleerd om welbewust, al of niet meer te kunnen gaan met aan de vergadering een of meer

voorgelegde conclusies ten gunste of ten nadeele der Vereeniging. Van dat alles niets! Geen „rapport.“ Daarover nader.

Z.

N.

DUINAARD

** Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

IV

We schreven, dat het rapport der

economische Commissie niet slechts geen rapport was (wat we nader aantoonde), maar allermint een economisch rapport.

De korte inhoud er van was toch een opsomming van allerlei wensche lijkheden, die met economie slechts in verwijderd verband staan.

Het spreekt ons van: betere wegen, te land en te water, betere treinverbindingen, postbestellingen, gas, electriciteit, waterleiding, enz.

Maar dit alles, hoe mooi ook, heeft met economie niet te maken.

Onder het oog had moeten worden gezien en de Comm. had daartoe moeten rapporteeren, of bij vereeniging der beide gemeenten o. m.:

het aantal inwoners binnen afzienbaren tijd grooter zou worden, dan nu in de gemeenten samen;

het kapitaalbezit dier inwoners zou stijgen;

het belastbaar kapitaal dus zou toenemen en de belasting dus dalen zou;

het bankwezen meer zou opbloeien; de industrie beduidend zou toenemen;

het afzetgebied voor de producten zou worden vergroot;

een betere verhouding zou ontstaan tusschen in- en uitvoer der gemeenten;

de loonregeling zich gunstig zou ontwikkelen;

de levensstandaard zou rijzen of dalen;

of de productie zou stijgen en in welke richting de positie van den middenstand, invloed van meerdere inducties op concurrentie;

de rentestandaard;
de pachtkwestie cooperatie;
werkeloosheid, sociale toestanden en misstanden.

Al dergelijke onderwerpen zouden moeten zijn aangesneden, ook al zou de Comm. wellicht tot de conclusie zijn gekomen, dat ze op verschillende vragen geen antwoord had kunnen vinden, ze had dan toch in de juiste richting gezocht.

Geen rapport en geen economisch rapport.

En ook al nemen we aan, wat ze gaf een economisch rapport te zijn, dan had dit alles, wat ze opsomde met „vereeniging” niets te maken.

Het bewijs daarvan was reeds geleverd en is later nog beter aan den dag gekomen.

Zonder „vereeniging” kwam er gas.
Zonder „vereeniging” electriciteit voor licht en kracht.

Zonder „vereeniging” zal straks de waterleiding er zijn.

Zonder „vereeniging” zullen de meeste slechte wegen worden verhard.

Dat alles laat de gemeentewet toe in combinatie te verrichten, zonder dat daarbij de administratieve vereeniging der gemeenten noodig is.

Geen wonder, dat dit rapport werd afgewezen.

Z. N.

te Zegwaart, D. v. in het volgende nummer.

*. Rapport Vereeniging Gemeenten Zegwaart en Zoetermeer.

V (slot).

We zagen in het vorig betoog dat het rapport der financieele commissie werd aanvaard en dat daarmede feitelijk werd uitgesproken, dat de financieele voordeelen bij vereeniging der gemeenten, maar heel weinig zou beteekenen; daaruit kon worden geconcludeerd dat het *hoofdmotief* (stoffelijk voordeel) was verval-

len.
Ook bleek, dat het rapport der politieke commissie nog niet voor het nemen van conclusies rijp was, aangezien de splitsing der partijen een geheel nieuwen toestand had geschapen. Eerst moet die nieuwe partijgroepeering eenige jaren hebben gewerkt en geconsolideerd zijn, alvorens verder kan worden geconcludeerd. Later zal de commissie dan weer rapporteren.

En eindelijk, dat het economisch rapport, als geheel onvoldoende teruggewezen werd, om een geheel nieuw op te stellen. Hierbij zagen we, dat wat nog door de commissie als gunstig resultaat van „vereeniging” werd aangevoerd, even goed zonder „vereeniging” is te verkrijgen, ja feitelijk reeds verkregen is.

Het is ons bekend, dat de commissie later nog eens een rapport heeft opgesteld, wat tot nu toe niet in de volle commissie is behandeld. Waar schijnlijk is het daar nog niet ingediend. Hoe dit ook zij — dit gewijzigde rapport is eenigszins breedvoeriger, doch verschilt in opzet en in principe niet van het voorgaande.

We gelooven dan ook, dat het wellicht weer aan scherpe critiek zou onderworpen worden.

Als in het eerste velerlei goede, mooie en begeerenswaardige zaken, die echter volstrekt niet zeker door „vereeniging” verkregen zullen worden en voor zoover bereikbaar zonder „vereeniging” evenveel kans — misschien nog meer kans — van slagen hebben.

Hiermede kunnen we van deze aan gelegenheid afstappen.

Nu we toch aan 't schrijven zijn, nog een enkele opmerking. We hebben voor een paar jaar breedvoerig over „de vereeniging” geschreven. Men weet het „tegen”.

Het verheugt ons lit in den laatsten tijd in ons parlement kloeker daartegen getuigd werd dan voor eenige jaren terug. Wat wij destijds betoogden, werd den laatsten tijd ook daar gehoord.

We kennen *als regel slechts één* steekhoudend motief voor „vereeniging”, n.l. wanneer een gemeente op geen enkele wijze meer aan krachtontplooiing kan doen, dus finantieel niet kan bestaan, of ook langs geen enkel anderen weg tot uitbreiding, vergrooing en bloei kan geraken. Dat is noch het geval met Zegwaart, noch met Zoetermeer.

Z. N.

ten. — Woensdagavond 6 Sept. had in het Spaarbankgebouw een gecomb.

neerde vergadering plaats van alle bestuurders der alhier bestaande 4 kiesvereenigingen. Van de 30 heeren waren er 26 aanwezig.

De heer E. H. Chardon, als voorz. der saamroepende kiesvereen. opende en zette de bedoeling der vergadering uiteen n.l. om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid en wenschelijkheid van vereeniging der beide gemeenten en de voor- en na-deelen daaraan verbonden. Hij las een schrijven voor van Ged. Staten aan de colleges van B. en W. en deelde mede dat de burgemeester, alvorens het advies van B. en W. aan Ged. St. te zenden, gaarne advies van de burgerij had, wat het best te bereiken is, door het oordeel te vernemen van de politieke organisaties. De secretaris der A.-R. kiesvereen. zette uiteen, hoe z.i. deze zaak het best kan worden behandeld. Aanvaard deze commissie 't werk, dan zal ze een rapport hebben samen te stellen, waarvan aan elke kiesvereen. en aan B. en W. een exemplaar kan worden gezonden. De kiesvereen. zullen dan zelfstandig haar oordeel aan de hand van dit rapport vaststellen en dat aan B. en W. mededeelen. Allereerst werd besloten na discussie om zich te constitueeren als „Commissie tot onderzoek voor vereeniging der gemeenten Z. Z.”

De vraag of men vereenigt, dan wel in 2 afd. van Zegwaart en Zoetermeer afzonderlijk zou optrekken, werd beantwoord met: Niet afzonderlijk. Tot algemeen Moderamen werden benoemd de voorzitters der 4 kiesvereenigingen, die onderling de rollen verdeelen zullen als 1e voorzitter, plaatsverv. voorz., secretaris en alg. rapporteur. Daarna werd breedvoerig gediscussieerd over de arbeidsverdeling en hoe het onderwerp in studie kan genomen worden, met het resultaat, dat 3 commissies werden gevormd, waaraan alle leden deel nemen, in iedere commissie dus 10 leden

Aangewezen werden: 1 Finantieele Commissie, Dr. Schaeffer, voorz., H. Nieuwenhuysen 2e voorz., A. van der Spek secretaris, J. P. Baxmeier, A. A. Bos, van den Bosch, P. Groenheijde A. J. Noordam, J. Scheer, G. van Stralen.

2 Economische commissie: L. v. Wel voorz., J. Akkerman 2e voorz., D. Ceele secretaris, J. Duinvisveld, J. van der Goes, A. Muilwijk, G. P. Roos, J. Reeuwijk, B. Pluimer.

3. Politieke commissie: J. Vollebregt voorz., E. H. Chardon secretaris, L. S. 1e 2e secretaris, A. Boonkamp, A. van Breeschoten, P. Gleinis, J. Groenewegen, J. C. van Dijk, Ruigrok en S. Heemskerk.

De vergadering kan als goed geslaagd worden beschouwd. We vernemen nog, dat de burgemeester zijn volle medewerking toezegde, bij het verzamelen van gegevens en dat de commissies vergaderen kunnen in de raadzaal van Zoetermeer of Zegwaart. Voorts dat in deze week alle commissies reeds vergaderd hebben.

**** Een overgang**

Geen „geruchtmakende.”

Ook geen overgang van nationale beteekenis, in het kerkelijk of politieke leven.

Evenwel toch een overgang van locale beteekenis, waarvan het de moeite waard is, die even aan de vergetelheid te ontrukken.

De zaak is deze.

Sedert een reeks van jaren is de heer M. Karens, lid van den gemeenteraad van Zegwaart, afgevaardigd door de Antirev. Kiesvereniging.

De laatste jaren was de band niet meer hecht.

Op de vergadering der Kiesveren. zag men hem zelden meer.

In den Raad sprak en stemde hij niet altijd na overleg met geestverwanten.

Dikwijls rees daarover ontstemontstemming onder de A.-R. broeders.

De afwijkingen waren echter van te weinig principieelen aard om tot „vermaan” of „royeering” over te gaan.

Thans is door den heer K. zelf den band verbroken doordat hij aan het Bestuur der Kiesveren. meedeelde uit de partij te zijn getreden en overgegaan was naar de Gereformeerde Staatkundige partij.

Eerlijkheid gebod, dat hij nu ook zijn raadzetel vrij gaf, aan zijn opvolger op de lijst — doch daartoe gevoelt de heer K. geen behoefte en geen roeping, wat na onderzoek aan het Bestuur der Kiesveren. bleek.

’t Kan echter zijn nut doen te publiceeren, dat van nu voortaan de A. R. Kiesveren. niet meer aansprakelijk kan gesteld worden voor hetgeen de heer K. in kwaliteit als raadslid spreekt en doet.

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van twee berichten over Koninginnedag, waarvan één voorkomende in uw weekblad „De Courant” staande onder het plaatselijk nieuws van Berkel en Rodenrijs, luidende: „Worden op vele plaatsen in den omtrek z.g. Oranjefeesten georganiseerd, hier in Berkel weet men van dergelijke dingen niet veel af. Ook op Koninginnedag gaat het leven zijn gewonen gang. enz. enz. Om te be sluiten: (O, heilige verhevenheid!) Wij betwijfelen dan ook zeer, of het in een tijd als deze, waar op alle gebied malaise heerscht, aanbeveling verdient om op te gaan in feestgejoel.”

Het andere te lezen in „De Rotterdammer” vermeldende over Bid- en Dankstonen, binnen de stad Rotterdam, uitgaande van de Herv. en Geref kerken, waarbij staat aangegeven de tegenwoordigheid van Burgemeester Zimmermann en wethouder van der Hoeven. Hier spreekt ook een meening uit.

Geachte Redactie, welke van deze twee meent U wel de meest juiste?

Uit het oogpunt van bezuiniging kan hier geen sprake zijn.

Een Oranjeklant.

61 We hebben bovenstaande niet willen weigeren, hoewel het niet geteekend is met naam of initialen, wat we in nummer 6 van ons blad als eisch stelden.

We doen dit bij hooge uitzondering, omdat we zelfs den schijn willen mijden, ons van het beantwoorden der gestelde vraag af te maken en vooral wijl in de gemeente, waaruit dit stukje ons gezonden werd, nog geen correspondent was, toen we no. 6 schreven, waarom we de gevolgtrekking maken dat de geachte inzender met dien eisch niet bekend was.

Voortaan laten we geen uitzonderingen toe, ook niet van denzelfden inzender, zelfs niet met den schoonen naam van Oranjeklant.

De inzender zal dit standpunt moeten billijken, als hij bedenkt, dat onze corr. van Berkel, het voor z'n bericht zou kunnen gaan opnemen en beginnen zou met: „Laat Oranjeklant zijn visier afwerpen” enz. En dat was van zijn standpunt gezien volkomen juist.

Geheel anders stond de zaak als de inzender ons de vraag had voorgelegd hoe wij dachten over de beide wijzen van feestvieren los van het bericht uit Berkel en uit Rotterdam.

Maar dan was een „ingezonden” niet noodig, doch een vraag voldoende. En wat nu de vraag zelve betreft, antwoorden we:

1. dat hier een der moeilijkste vraagstukken ligt. Vragen als „nationali-

teit”, „heel het volk” „de groote massa” enz. en onze verhouding tot degenen, die met ons niet eensgestes zijn, komen daarbij aan de orde.

We hopen binnen niet al te langen tijd onze meening over nationale feesten breedvoerig uiteen te zetten.

2. Wijl we niets weten van den opzet, organisatie, samenwerking, inrichting, praktische uitvoering en beteekenis van het feestgejoel en de Bid- en Dankstonen, hebben we geen ander antwoord, dan dit:

Is alles op de rechte wijze geschied dan achten we beide meeningen volkomen even juist.

Is alles niet op de rechte wijze geschied, dan achten we beide meeningen volkomen even onjuist. Red.

C 20-9-’22

— Door ongesteldheid was Ds. Gravemeijer verhinderd en daarom trad op voor de Herv. Staatspartij de heer G. Nieuwenhuysen van den Haag.

Na gebruikelijke opening begon spr. met te zeggen, dat hij eenige grepen zou doen uit het doel der H. G. S. Lasterlijke berichten die verspreid worden komen dikwijls voort uit onbekendheid

et De H. G. S. wil geen Staatskerk, geen heerschende kerk, Nooit heeft de Herv. kerk bevoorrechtiging gevraagd.

De H. G. S. wil dat de Overheid de Ned. Herv. kerk zal erkennen als de Ned. kerk „De Ned. Herv. kerk is de Nat. kerk” zo Creen van Prinsterer.

Men zegt als men H. G. S. volgt is het uit met de vrijheid van godsdienst en geweten. Neen, die moet verleend worden krachtens het Prot. beginsel. Wij willen R. K. en anderen hun vrijheid benemen, men liegt er maar op los. Onze partij is geen belangenpartij.

Over den heer Hagen is ook in Zegwaart gesproken en geschreven. Hij wilde openbare school dienen, omdat het de Overheidsschool is. Hij heeft t gemis van Gods Woord op de openbare school gevoeld, dat moet er terug komen. De meening van Dr. Kuyper: „onze kinderen op onze school” is een valsche antithese en niet naar Gods Woord. Hagen heeft in Amsterdam de leer der zaligheid op de O. S. onderwezen en t is hem nog nooit belet. Wij moeten de O. S. vasthouden en aan de onderwijzers moet vergund worden, dat ze onderwijzen naar de 12 art.

Ons hoofddoel is getuigen. Geen debat enz. waag het met Gods Woord. Als ge met Rome samengaat, laat ge uw beginsel los.

Spr. sprak over de particuliere genade van Dr. Kuyper. Las het 4e art. van het Program der Antirev. voor en noemde dit liberaal. Ook art. 3. In coalitie met Rome gaan we ons verkopen aan Rome. De Antirev. gebruiken wat hun te pas komt, de rest wordt over boord geworpen. Staatk. ethisch, kerkelijk Geref. Wij hebben nu een Revol. Staat, grondwet enz. de Overheid is neutraal. Daarom den strijd aanbinden voor Gods recht. Op elk terrein wordt het Calvinistisch beginsel echt Geref. beginsel verdonkere maand. Achter de A.-R. partij staat de doleantie en de Geref. kerk. De Herv. kerk is de moeder van ons volk, die hield de kinderen bij elkaar. In den tijd der Batavieren reeds heeft God beslag op ons gelegd door de Herv. kerk. Zij is ook een moeder gebleken in den processietijd. Waar liet men zijn getuigenis hooren? De Herv. kerk is dood verklaard, maar zij leeft nog. Haar te ontkennen is Christus terugdringen. De A.-R. en Chr. Hist. Unie moeten de 1e bladzijde van den Statenbijbel maar eens lezen.

Onze getuigenis is tegen al wat zich niet buigt voor Gods Woord. Verder sprak hij over art. 36. De H. G. S. is geen openbaring van haat. Dat art. is Roomsche (door Geref. gezegd). Wij zijn Anti-paapsch. We zijn tegen den Paus, die zich plaatsbekerleeder van Christus noemt. Dr. Hoedemaker heeft tegen de R. Kerk gewaarschuwd. Zegt voorts dat men in Roomsche kringen minachtend de schouders ophaalt voor A.-R. en Chr. Hist. Dr. Kuyper met al zijn wijsheid en geleerdheid heeft zich laten gebruiken. Hoedemaker is meer dan 1000 Kuypers.